

Tvůrčí život

ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ

ročník 8/2019

číslo 2

O slově v naší době

Člověk a komunikace

O Husovi a husitství

I kdyby nebyl Bůh

Počátky poutí k tradičnímu rodišti mistra Jana Husa

Rozhovor s Rev. Petrem Samojským

Jednota v mnohosti

Praktická duchovní cvičení

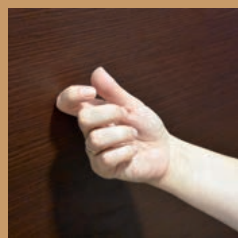
Návštěva u liberálních muslimů

Ze zasedání výkonné rady ICUU

**Člověk v éře
postmoderní komunikace**

**Šest set let
od začátku husitské revoluce**

Milí přátelé, věděli jste to? Před druhým slyšením Jana Husa na druhém kostnickém koncilu došlo k úplnému zatmění Slunce. Ráno 7. června 1415 (podle tehdejšího juliánského kalendáře) mezi čtvrt na osm a půl osmé nastala v Kostnici tma a trvala necelých pět minut. Později se na obloze objevily úkazy, které vypadaly jako meč a ohnivé sloupy. Navíc byl roku 1415 v Čechách mor, a najednou nahoře tohle nebeské divadlo! Pro lidi učené i prosté bylo Písmo svaté zdrojem veškeré moudrosti. A protože svět dělal celkově dojem, že se žene do záhuby, začali i učení mistři už v roce 1415 zjišťovat v bibli, kdy nastane konec světa. Pro takový výpočet se nabízelo Zjevení Janovo. Píše se v něm o kobyilkách, které budou kousat lid před skonáním světa a jejich moc potrvá pět měsíců. Kobylinky se v Čechách objevily v roce 1328. Středověcí badatelé pojali zmíněné měsíce jako devatenáctileté cykly, protože každých devatenáct let se opakují fáze Měsíce ve stejných kalendářních dnech. Násobíme-li devatenácti lety pět měsíců uvedených ve Zjevení, vyjde číslo 95. Badatelé ho připočetli k datu 1328. Konec světa měl připadnout na rok 1423. V roce 1415, kdy tyhle výpočty prováděli, tedy prognosticky zbývalo osm let pozemského systému věcí. Co bude pak, jim opět prozradila bible. Z ní také vyčetli, co se bude dít v oněch osmi letech. Porovnali Zjevení s prožívanou skutečností a dospěli k názoru, že biblické obrazy se začaly proměňovat v realitu. Přiznávám, že tyhle detaily o nebeských úkazech a výpočtech konce světa z roku 1415 mi prozradil Pepa Musil, když jsme si spolu dlouze povídali o jeho článku o husitství.

Co kdyby dneska ráno došlo k zatmění Slunce a pak se na obloze objevil meč a ohnivé sloupy? Umíte si to představit, jak byste se cítili? I přes vědecká vysvětlení bych asi měla pochybnost. Opravdu to není znamení, že nás čeká nějaká zásadní změna, která se citelně dotkne každého z nás? Před šesti sty lety, v roce 1419, taková změna přišla. Třicátého července se naplno rozhořela husitská revoluce. Dodnes jsme na ni nezapomněli a ani učení lidé současnosti nejsou zajedno, do jaké míry ji máme vnímat pozitivně a do jaké míry negativně. Je pravděpodobné, že nás její odkaz pořád nějak ovlivňuje. *Jsme národ Husův a rádi se tak zoveme, avšak jsme tím národem Husovým doopravdy a ve skutečnosti?* Tak se ptá T. G. Masaryk ve spise *Jan Hus* v roce 1896. Nabízí tak otázku po smyslu české národní existence. Pro Františka Palackého se tento smysl nachází v rovině mravního ducha. Husitství je pro něho vrcholným obdobím našich dějin. Husitství pro Palackého není bojem pouze o náboženskou reformu, ale souvisí i s českou národní identitou. Jaký mravní rozměr má jednání jednotlivce, se týká celé společnosti.

A náš dnešek? Říká se mu postmoderna. Přináší změny ve vnímání hodnot, nabízí nové pohledy, směřuje k postupným změnám společenských řádů. Je docela možné, že nás s husitskou revolucí, jejíž výročí si připomínáme, začalo spojovat více pout, než jsme si ochotni připustit. Vzpomeňme si, kdy naposledy nás relativně solidní média strašila koncem světa. Takové umělé vytváření obav a strachu je dnes poměrně časté. A co my, kdesi v hloubi našich dušiček? Bojíme se? Anebo naopak doufáme, že to, čemu se říká konec světa, bude jen zastaralé synonymum pro správné rozuzlení světových dějin, kdy lidé prohlédnou a zbaví se starých chyb? Komunikace je poměrně živé a stále probíhající téma, protože vzájemnou komunikací prostě žijeme. Člověku byl dán pro „užívání“ tohoto světa jeden obrovský dar. Dar slova. A tenhle dar lze komunikací k dobrému použít i ke zlému zneužít. Podívejme se do svého vlastního svědomí, jak tento dar používáme či zneužíváme my sami... Proto jsem do tohoto čísla zařadila tato dvě zdánlivě různá témata: Člověk v éře postmoderní komunikace a šest set let od husitské revoluce. Obě skupinky našich autorů ke svému tématu přistoupily velmi otevřeně a osobitým způsobem. Hledání souvislostí mezi námi, současnou dobou, a husitstvím 15. století a jeho odkazem je jen na vás, milí čtenáři.

Vaše Sofie Pavala

OBSAH

1 Editorial

3 ŽIVÉ TÉMA: ČLOVĚK V ÉŘE POSTMODERNÍ KOMUNIKACE

3 Na počátku bylo slovo, to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh
Úvaha o slově v naší době (*Sofia Pavalá*)

8 Člověk v éře postmoderní komunikace (*Henrieta Votíková*)

13 Na počátku byla komunikace aneb Pohádka o tom, jak to mohlo být
(*Jarmila Plotěná*)

15 STUDIE, ZAMYŠLENÍ: ŠEST SET LET OD ZAČÁTKU HUSITSKÉ REVOLUCE

15 Malá úvaha o Husovi a husitství (v nás) (*Martin Chadima*)

18 I kdyby nebyl Bůh... (*Josef Musil*)

26 Počátky poutí k tradičnímu rodišti mistra Jana Husa (*Vojtech Pekárik*)

29 Nehistorické zamyšlení k historii (*Ivana Seifertová*)

32 DUCHOVNÍ ROZHLÉDNUTÍ

32 Jednota v mnohosti? (*Dorothea Kaufmannová*)

41 Návštěva u liberálních muslimů (*Kristýna Ledererová Kolajová*)

46 ČESKÉ UNITÁŘSKÉ OBCE A SKUPINY

46 Úkol je oslovit všedního člověka ve všedním světě
(rozhovor s Rev. Petrem Samojským)

56 KALEIDOSKOP

56 Z jednání výkonné rady ICUU (*Lucie Hrabánková*)

60 Z UNITÁŘSKÉ AKADEMIE

60 Praktická duchovní cvičení jako další nepovinný modul Unitářské akademie
(*Kristýna Ledererová Kolajová*)

Na počátku bylo slovo, to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh

Úvaha o slově v naší době

Sofia Pavala

Člověku byl dán pro „užívání“ tohoto světa jeden obrovský dar. Dar slova. A tenhle dar lze komunikací k dobrému použít i ke zlému zneužít. Podívejme se do svého vlastního svědomí, jak tento dar používáme či zneužíváme my sami...

„Dokážete si představit to neuvěřitelné množství slov vypouštěných do světa na naší planetě Zemi během jedné jediné minuty?“ (Foto © Shutterstock.com.)

Obyčejné slovo je dobré i zlé, slovem pochválíme i potupíme, pohladíme i ublížíme, zalžeme i říkáme pravdu. Potřebujeme slova, ustavují nám náš svět vezdejší. Slova, slova, slova. Dokážete si představit to neuvěřitelné množství slov vypouštěných do světa na naší planetě Zemi během jedné jediné minuty? Slova, která hlídí, ubližují, vyrábějí laskavost i zlobu, také slova, co padají kolem jako dusivý popílek, slova, která jsou prázdná a zbytečná. Naše lidská doba, kterou tady spolu sdílíme, je etapou slovního marastu. Všichni se nějak vyjadřujeme, mluvíme mnohdy o ničem, říkáme svůj názor. Každý máme spoustu důležitých názorů, které potřebujeme

vyslovit, a tak jich vypouštěných do světa lítá kolem nás nesmírné množství. Zítra už bude třeba všechno jinak, ale dnes je nutné ke všemu se vyjádřit a všem všechno sdělit. Jestli například Babiš ANO, nebo Babiš NE, jestli je věc bílá nebo černá, jestli přidám lajk na FB nebo dodám nějaký ten fake. ... Naproti tomu Logos, jako Slovo, smysl a význam, je to, co nás niterně utváří a konstituuje, co nás jako lidstvo ustavuje. Je to Logos, Slovo, které se vynořilo z bezčasí Absolutna a stalo se v čase lidskou existencí...

Slovem můžeme pohladit a slovem můžeme i ublížit a zranit. Slovo má v sobě obrovskou moc, protože vyřčené do světa ožívá. A to, co se

z něho stává, ovlivňujeme my lidé. Tím, jak ho používáme, a také tím, jak ho i zneužíváme. Ne nadarmo se říká: pomluva je horší než vražda. Protože když vás někdo pošpiní a očerní, tak se to z vlastní mysli i paměti ostatních lidí smývá velmi těžko. Slovo vypuštěné na svobodu vytváří paradoxně naší svobodě mysli klec. Možná jste si toho všimli. Někdo o vás zle mluví a jako by se kolem vás začaly dít divné věci. Jako by ta nahromaděná negativní energie najednou nabrala svojí existenci ve světě hmotnou podobu. Nebo i vy sami na někoho nevražlivě pomyslíte a jako by se tady najednou ocitl cizorodý prvek, jakýsi prvok nebo červotoč zla, který ožívá každou další myšlenkou. A pak záleží jen na vás, jestli ho rychle rozšlápnete a rozmáčknete, nebo ho necháte vlézt do mozku a hlodat v něm. Ale stejně tak je to i se slovem, které laská a hladí. Když někoho pochválíte, jak mu to sluší, jak dobře vypadá, jak je šikovný a jak je dobrý, pokaždé se usměje a oba se cítíte dobře. To však není nic nového, není to žádný objev roku, je to živá žitá pravda našich bližních, co tu byli před námi. Naše životy nepatří totiž jenom nám. Každou laskavostí i záští tvoříme budoucnost všeho toho, co je kolem nás.

Všimněte si, jaká slovní spojení pro tuto žitou pravdu máme v naší češtině:

Stokrát opakovaná lež se stává pravdou... Když vám někdo pořád dokola něco opakuje, nakonec tomu sami uvěříte. Člověk je dokonce schopen projít i jakousi autosugescí, přesvědčit sám sebe o něčem, o čem na počátku věděl, že to pravda není. Postupně to přijme za své a skálopevně tomu věří.

Musím to zaťukat..., říkáme většinou, když s někým mluvíme o nějaké dobré zprávě a události. Aby takovou zůstala, symbolicky ji zaťukáváme, nejlépe do dřeva, protože dřevo je symbolem života.

Važ slova! Než něco řekneme, zvážit pro a proti, tedy jestli je dobré to vyslovit, nebo není.

Dej si pozor, co vypustíš z úst. Pozor na pusu. Protože když z úst něco vypustíme, dáváme tomu svobodu a už se to nedá vzít zpátky.

Neříkej hop, dokud nepřeskočíš..., nezakřikni to...

Dodržovat tato žitá pravidla bylo dříve mnohem jednodušší. Dnes, v době televize, internetu,

„Musím to zaťukat..., říkáme většinou, když s někým mluvíme o nějaké dobré zprávě a události.“ (Foto © Shutterstock.com.)

tu, Facebooku a jiných sociálních sítí, mobilního telefonu a možnosti SMS zpráv atd., to tak jednoduché není. Lidé tehdy mnohem víc psali dopisy a pohlednice. Když otevřeme na půdě zaprášenou krabici s věcmi po pradědečkovi, objevíme něco překrásného. Milostné dopisy našich praprarodičů psané krasopisem. I ta slova jsou jako krasobruslení po nádherné zamrzlé vodní ploše. Ta slova jsou plná úcty a něhy, pečlivě broušená jako drahý diamant a malovaná s kaligrafickou zručností. Dnes tak už kromě učitelů prvního stupně nikdo nepíše. Tehdy se také psalo inkoustem, a než člověk papíru svoje slova předal, měl mnohem více času si je promyslet. Dnes vyťukáváme písmenka do počítače, a pak se často na formu a obsah sdělení soustředíme méně a větší pozornost věnujeme překlepům. Tehdy se navíc s dopisem chodilo na poštu, takže si člověk mohl rozmyslet, jestli ho pošle, nebo ne. Dneska stačí kliknout na tlačítko na ploše, odeslat e-mail a je to. V další vteřině si to druhý člověk už někde čte a v další minutě může kliknout na „přeposlat“ a vaše slova už virtuálně letí světem. Ať už víte komu a kam, nebo ne. Slova, slova, slova...

Svoboda svědomí a přesvědčení, spolu se svobodou projevu, je i jeden z našich základních etických principů. Ale na druhou stranu otevřeme internet, který se stal běžnou součástí našeho života soukromého i pracovního, a ze

zpráv, novinek a komentářů na sociálních sítích na nás vyskočí řada nenávistných komentářů, lidská žumpa, proti které je jedinou sebeobranou nevnímat si jí.

Sociální sítě zaměstnávají tisíce lidí, kteří se starají o monitorování a blokování nenávistných komentářů. Zaměstnávají je internetové společnosti, jako jsou Facebook či Twitter. Jak zjistila už čtvrtá prověrka Evropské unie, tito pracovníci prověří devět desetin obsahu verbálního textu na internetu do 24 hodin. Nadnárodní podniky tím plní podmínky dobrovolného kodexu pro boj s rasismem a xenofobií od roku 2016. A kvůli ochraně osobních dat a možnosti poškození pověsti ruší Google+ svoji sociální síť a v dubnu budou veškerá data vymazána. Dovedete si to představit? Naše společnost zaměstnává lidi na to, aby vymazávali z kyberprostoru nenávistné komentáře, lidskou žumpu druhých lidí. Co se to s námi děje, přátelé moji?

NAŠE SVĚTY, NAŠE REALITY...

Naše světy vezdejší. Jaké vlastně jsou? To, čím žijeme, čemu věnujeme svoji pozornost, co je pro nás podstatné a důležité a s kým to sdílíme. Záměrně zdůrazňuji: čím žijeme. Svět vezdejší, ať už ten vnitřní nebo vnější, si více či méně úspěšně utváříme my sami. Nebe i peklo je blízkou i vzdálenou krajinou naší mysli. Všechno důležité, v čem se naše světy rodí a čím i padají, už bylo vyřčeno. Jsme v době po přelomu věků. Všechno tady už je. Ten, kdo přichází s tím, že hlásá něco nového, pouze jinými slovy opakuje to, co už tady řečeno bylo. Člověk velmi rád poslouchá nějaké nové senza-

ce a informace, které pak ještě raději s oblibou posuzuje a hodnotí. Ve světě vědy a techniky lze odhalit nové možnosti informací, můžeme objevit i nové bytosti světa přírody, které obývají naši planetu, o nichž jsme neměli tušení. Třeba v podmořském světě hluboko v oceánu, kde se jezdí po jiných silnicích a pravidla dopravy fungují podle jiných zákonitostí, žije bytost, kterou naše moderní technické vědecké vybavení zítra v sedm hodin ráno odhalí. A pak se mezi dopolední kávou a čekáním na oběd ve své kanceláři dozvíme na webových stránkách Novinky.cz, že italští přírodovědci objevili hluboko v oceánu zvláštního živočicha, který má podobu mořské panny, ale mořská panna to není, neboť to není obojživelník. Krátce po svém vylovení na mělčině zemřela následkem selhání organismu. Zajímavé, řekneme si a jdeme na oběd. Mezi polévkou a druhým jídlem se o tom zmíníme kolegovi a zeptáme se, jestli to taky četl a co si o tom myslí. Tedy jestli to mořská panna byla nebo nikoliv, co to vlastně bylo a proč to na mělčině zemřelo. A jestli je to vážně mořská panna? Ale každopádně zajímavý objev, to určitě ano... Po obědě se budeme dál věnovat své práci, mezitím se na Novinkách.cz změní skladba zpráv a informací a my už mezi odpolední kávou a dezertem o mořské panně nepřemýšlíme, její existence je v tomto momentě naprosto nepodstatná, neboť za chvíli jdeme na poradu s ředitelem a tam je nutné nasadit masku, obléci si skafandr z hroší kůže a přežít. A mořskou pannou se stáváme de facto pro danou chvíli my sami. Ve snaze o svou přítomnost a současně neviditelnost na zmíněné poradě

Dříve se psalo inkoustem, a než člověk papíru svoje slova předal, měl mnohem více času si je promyslet.“ (Foto © Shutterstock.com.)

a současně v tom nutkavém pocitu své vlastní nepatřičnosti, kdy se v téhle situaci necítíme (a v tom skafandru z hroší kůže už vůbec ne) ve své vlastní kůži. Tím vším žijeme...

Vposlednídoběsehodněmluvíostresuvsouvislosti s chorobami, s naším zdravotním stavem celkově, fyzickým i duševním. Co to vlastně je, ten stres, slovo, které začíná i končí sykavkou a skoro ve všech jazycích se vyslovuje stejně.

Stres způsobuje neurochemický chaos, jakýsi výbuch mozku, a je reakcí těla a mysli na invazi toxických myšlenek. Dveře našich buněk v těle jsou otevřené, absorbují toxické myšlenky a tělo se dostává do toxického stavu. Z toho vznikají různá onemocnění, mnohdy velmi závažná. Tělo nám tím vysílá signál, že nemyslíme správně, že naše myšlení je závadné, že jsme sami sobě doslova životu nebezpeční. První stresové stadium je v pořádku, aktivuje nás na běžné denní činnosti, ale v okamžiku, kdy uděláme špatná rozhodnutí, narušíme tok chemických látek a neškodné stadium stresu se mění ve škodlivé. Toxickou, závadnou myšlenkou narušíme chemickou rovnováhu, a tak si místo energetického koktejlu „životabudič“ namixujeme sami toxickou směs.

Co je toxická myšlenka? Je to nesprávná myšlenka, kterou naše tělo samo vyhodnotí jako závadnou a brání se jí. Všechny takové myšlenky vycházejí ze strachu, vnitřní nejistoty, úzkosti a obav. Třeba obav ze školy, obav o zaměstnání, jestli zaplatím tento měsíc všechny účty, z existenčních starostí nebo z toho, že nás někdo pomluvil a co si teď o nás budou lidi myslet, nebo třeba i z toho, že jsme nedocenení, že naše usilování o něco dobrého bylo marné. Tohle všechno jsou zárodky toxických myšlenek, které když „nestopneme“ a neodsuneme na Sibiř do permafrostu (věčně zmrzlé půdy), tedy když je rychle nezmrázíme, mohou vyklíčit v obrovské monstrum, jež svými kořeny a větvemi proroste náš mozek. Tato fáze je skoro smrtelná. Má natolik zhoubný vliv na celý náš organismus, že v určité fázi už nejsme schopni analytického myšlení či myšlení vůbec. Tyto myšlenky totiž rostou velkou rychlostí do obrovských rozměrů a jsou schopny dostat tělo do stavu toxikózy. Známe pojem překyselení organismu a s tím související další závažné zdravotní problémy.

Takto vlastně člověk doslova otráví sám sebe. Tělo opravdu umí rozpoznat, když se myšlení začne ubírat mimo zdravou normalitu. Vysílá zpočátku jednoznačné a varovné signály: Začíná nám bušit srdce, potíme se, klepou se nám ruce, zažíváme něco jako zatmění mozku. Naše mysl má totiž spojení jak s naší fyzickou, tak i duševní rovinou. Když je naše mysl zmatená a chaotická, vysílá tento chaos jak tělu, tak mozku. Naše myšlenky ovlivňují nastavení funkcí našeho těla a tak sami sobě vytváříme dobré, zdravé a snesitelné, nebo naopak nesnesitelné životní prostředí.

Naše tělo je tvořeno buňkami, které disponují nesmírnou inteligencí. Každá buňka je jako domeček, má dveře, kudy přicházejí na návštěvu informace. Do buněk jsou vpouštěny specifické chemické látky. Když je vše, jak má být, a děláme ve svém životě správné rozhodnutí, všechno funguje dobře. Když se začneme zabývat závadnými myšlenkami, nastane neurochemický chaos a ten pak proudí v našem žilním systému jako obsah našeho krevního řečiště. Čistá dobrá řeka, nebo tok znečištěný odpadem z naší výrobní továrny mozku. Touto říční dopravou se dostává do buněk elixír života nebo toxická směs a ovlivňuje naše DNA.

Člověk má duši, tělo a ducha. Duše je naše skutečné já, duch zahrnuje intelekt. Duch a duše dominují tělu. Mozek je součástí fyzického těla, disponuje fyzickou reakcí na naše myšlenky. Napojení na vyšší skutečnost myšlení mění strukturu mozku i fungování našeho těla. Skrze pět smyslů k nám přicházejí různorodé podněty. Některé přirozeně zdravé, jiné závadné. Přes těchto pět smyslů se všechno filtruje a jsou důležitou kontaktní zónou mezi věcmi kolem nás a naší myslí. Představme si to tak, že všechno přijímáme jako signál. Slova nejsou hmotná, ale přesto se mohou zhmotnit. Jak? Mozek totiž reaguje fyzicky na to, jak myslíme. Naše myšlenky jsou elektromagnetické vlny, které v mozku produkují proteiny. Ty se shlukují a nesou nějakou informaci. Vnější věci se tak stávají fyzickou realitou uvnitř nás samých. Je to tak, my sami a naše myšlení ovlivňujeme to, jakou vnitřní realitu zažíváme. Naše myšlení je vlastně jakousi vibrací, jemným pohybem. Když vysíláme do světa slovo, myšlenku, vysíláme s ní vibraci.

Čistá dobrá řeka, nebo tok znečištěný odpadem z naší výrobní továrny mozků? Dostává se do našich buněk elixír života, nebo toxická směs? (Foto © Shutterstock.com.)

A ta ovlivňuje dál buď pozitivně, nebo negativně i vibraci našeho těla.

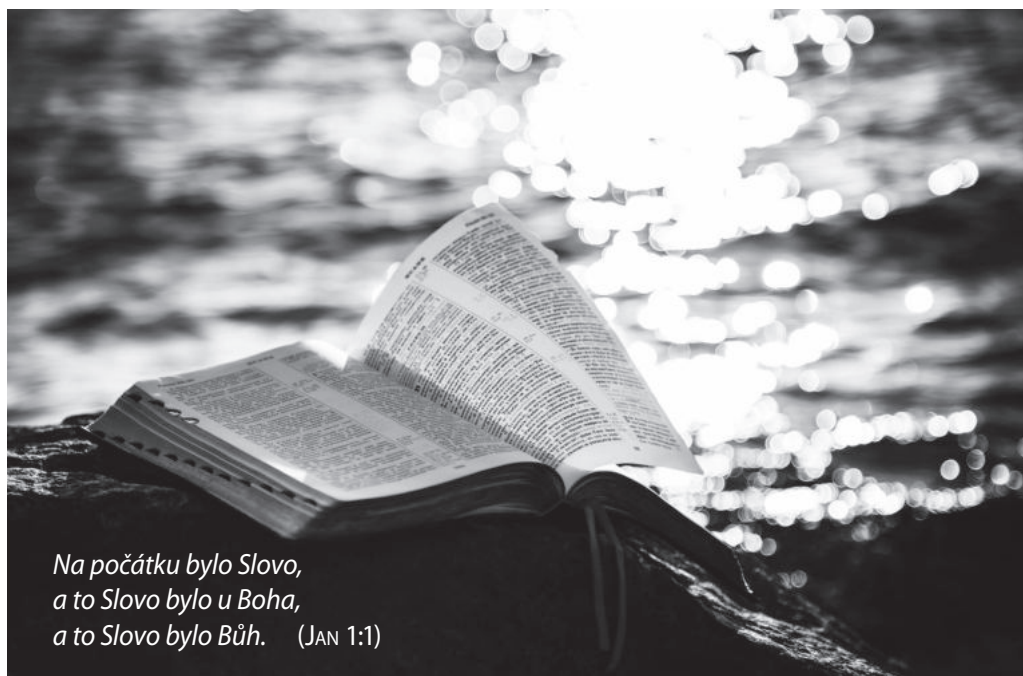
Jsme to my sami, kdo tyto věci přijímáme, my sami se za sebe rozhodujeme. Například lži nejsou hmotné a nemají žádnou existenci do okamžiku, kdy je přijmeme za své a sami je tak zhmotníme. Kdy lež, ať je jakékoliv povahy, najednou začne existovat. Zajímavé, že? Něco, co se ve skutečnosti nestalo, začne najednou být a žije v našich myslích svým vlastním životem. Najednou se díváte na obrazovku, na které běží nějaký film, a je jen na vás, jestli ten film vypnete, protože vás nebaví, anebo se budete dívat dál a stanete se jeho součástí. Cokoli řekneme, uděláme, vychází z původní myšlenky, kterou jsme si připustili. Tak jak člověk myslí ve svém srdci, takový je a tak mu fyzicky je. Když si sami vpustíme do mysli závadnou myšlenku, ze které pak onemocníme, a někdo, kdo je pro nás lékařská autorita a arbit, který rozhoduje o formě léčby našeho těla, nám oznámí, že jsme nevléčitelně nemocní, máme najednou pocit, že je konec, že už se nedá nic dělat, a náš mozek má v mžiku úplně černou obrazovku. Jako by se přerušilo veškeré spojení, došlo ke zkratu a operační systém nám zkolaboval. A my nevíme, co máme najednou dělat, jsme ve vakuu. To ale nejsme my, to je jen aplikace, kterou jsme si

v sobě nastavili. V téhle chvíli nastává okamžik, kdy je potřeba tenhle operační systém odinstalovat a nainstalovat nový. Nebo nejdřív zkusit udělat restart, a když se to „nahodí“ zpátky znovu i s tím defektem, tak se rozhodnout pro novou instalaci. Tak to je. Není možné, aby naše tělo běželo dál bez funkčního operačního systému, to prostě nejde. Co s tím? Vyprat mozek v práci a přeinstalovat. A hlavně se nenechat otrávit žádnou toxickou myšlenkou, ani cizí, ani tou svojí!

Proč lidem dělá dobře špinit jiné lidi svým vlastním duchovním marastem? Jednoduchá odpověď: duchovní mrzáctví! Duchovní bezdomovci všude kolem, to je další neléčená civilizační choroba dnešní doby... Proti tomu je jediný lék. Déle mlčet, než promluvíme. Než vypustíme z úst slovo, chvíli o něm ve své mysli meditovat. Stačí kratičkou chvíličku věnovat pozornost staré moudrosti: vážit slova. A potom, než ta slova vypustíme na svobodu do světa našeho vezdejšího, pohládit je na rozloučenou a popřát jim šťastnou cestu. To proto, aby byla správně a vřele druhými přijata a pochopena. Aby dělala radost a neublížila, aby se zhmotnila v něco milého, dobrého a hezkého a aby jim v tom našem světě bylo dobře. Duše má barvu tvých myšlenek, říká Marcus Aurelius...

Člověk v éře postmoderní komunikace

Henrieta Votíková

*Na počátku bylo Slovo,
a to Slovo bylo u Boha,
a to Slovo bylo Bůh. (JAN 1:1)*

„Na počátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a to Slovo bylo Bůh.“ (Foto © Shutterstock.com.)

Tato slova *Prologu* Janova evangelia k nám promlouvají již dlouho. Při použití slova „dlouho“ se vnučuje otázka. Co je to vlastně dlouho? Putujeme společně v čase, krok za krokem, až do dávné doby, která je nám vzdálenější, než si dokážeme představit. Je příliš vzdálena v čase. Jaká je ale naše představa o této době? Vraťme se k tomu jednoduššímu. Tím je upřesnění, kde a kdy byla tato slova napsána.

Jan sice nezmiňuje zničení chrámu v Jeruzalémě v roce 70 po Kristu, ale cílem jeho evangelia je poukázat na rozdíl mezi křesťany a Židy a odděluje svou komunitu od *Iudaioi*, kteří Ježíšovi nerozumí, což se dělo po 1. válce židovské, a zvláště v 80. letech. Chrám je zničen, ale janovská komunita v 90. letech vzpomíná na Ježíše jako na božský *Logos*, který kráčel po zemi. Na straně druhé se domnívá Kléméns Alexan-

drijský, že Jan své evangelium vytvořil již v roce 62 po Kristu, snad v maloasijském Efezu. Ať se na tom shodneme, či ne, je to bezesporu velice dávno. Jazyk, kterým byla tato slova napsána, je *koiné*, forma starořečtiny, kterou se v období helénismu běžně mluvilo v oblasti Středomoří. V době, kdy psal Jan, byla jazykem římské říše latina, ale vzdělanci a celý systém vzdělávání žili řečtinou. *Koiné* měla několik úrovní a pro někoho mohla být druhým jazykem, neboť doma mluvili aramejsky, latinsky nebo některým jazykem národním. Nevíme, kolik lidí četlo a slyšelo tato slova, ale rozuměli jim stoici i další filozofické sekty, helenizovaní Židé a všichni, kdo znali určité řecké mýty. Byla však napsána pro stoupence malého, právě se rodícího náboženství, které již mělo svou vyprofilovanou komunitu, identitu a své symboly.

Laskavý čtenář je možná již znepokojen, že se zde stala jakási chyba a čte pravděpodobně něco jiného, než slibuje nadpis. Doba helénismu však byla dobou první globalizace a *Prolog* Janova evangelia uváděl spis, jenž přežil v obřím, globalizovaném světě již téměř dva tisíce let. Dnes si jej mohou číst lidé v bezmála 2 454 jazycích, do nichž byla bible do dnešní doby přeložena. Samotný text i jeho překlady předávají Janův pohled na Krista dnešnímu člověku stále stejnými slovy a i dnešní člověk jim po zamyšlení a výkladu porozumí. Zvolila jsem tento známý příklad dávno napsaných slov, která snad již každý kdesi slyšel, neboť byla napsána za účelem sdělit předem promyšlená fakta jako ukázkou něčeho, co je pevné a prozatím dodnes přetrvávající v čase. Zvolila jsem je jako protipól dnešní době, již běžně nazýváme *postmoderní*.

Realitě, která nás obklopuje, každý nějak rozumíme. Stejně tak akceptujeme její pojmenování „postmoderní“, jež bývá upřesňováno také jako *postfaktické*, *postpravdivé* nebo *postindustriální*, což v kontextu soudobého světa zní možná výstižněji. Proud myšlení odborníky takto definovaného nazývá v druhé půli 20. století a charakterizuje ho pluralita směrů úvah, hodnotových systémů, způsobů jednání i pluralita orientace v předmětném jednání, což doprovází přijímání více (směrů) racionalit, které se mají stávat přibližně rovnocennými. Také bývá tato naše doba charakterizována, označována jako „tekutá“.

„Termínem postmoderna, který ovládl mnoho humanitních oborů, je označován odlišný způsob teoretické práce, jakož i způsob filosofování. Je to způsob vidění světa, života a jejich prožívání. [...] Místo hledání podstaty, řádu, příčin, podmínek a jejich znaků přichází jiný, odlišný postoj, který označujeme termínem ‚otevřenost‘. Otevřenost vůči tradici, jiným ontologickým, epistemologickým, metodologickým a hodnotovým orientacím. Otevřenost zde znamená postoj, ohlašující schopnost, odvahu a potřebu žít ve světě neurčitosti, světě otevřených a nezodpovězených problémů. Postoj, který je vlastní evropské filosofické i obecné kulturní orientaci hledání smyslu a odpovědi na existenciální otázky. Postmoderní přístup ke

světu je realitou dneška. Je to realita, nastolující novou tradici.“¹

Slova Nikolaje Demjančuka jsem pro vysvětlení tématu nezvolila náhodou. Definicí výrazu „postmoderna“ je spousta, ale charakteristika zde předložená, v dnešní době již relativně letitější, se mi jeví pro naše úvahy nejlépe vyhovující. Vyzvedává právě onu neurčitost a neuchopitelnost naší doby, a to v kontrastu s v úvodu použitým poetickým textem začátku *Prologu* Janova evangelia, neboť ten se mi jeví jako synonymum pevnosti komunikace a přetrvávání vypovídající hodnoty v čase. Celý je psán symbolickým jazykem a nese v sobě identitu i univerzalizaci, což bylo pro otevřený svět a malou komunitu v něm zásadní.

Nerada bych utekla od tématu k pouhé deskripci, popisu člověka, jeho komunikace a doby, v níž žijeme a pro jejíž pojmenování se vžil zastřešující a možná už i odžity pojem *postmoderní*. Jako společnost máme my všichni i jakousi zachycenou a tradovanou historickou paměť. Ta, byť vnímána jednotlivci různě, je bezesporu součástí kulturní paměti, kterou společnost má a z níž intuitivně žije. Od tradování se přešlo k hliněným tabulkám, od nich k papýru a pergameni, dále k papíru a ke knihtisku, od něj ke zvukovým záznamům, digitalizaci a informačním dálnicím. Cestu změny k nové společnosti, kdy končí průmyslová éra a je nahrazována dobou informační, rámuje vývoj záznamu informací i změna struktury sociálních a ekonomických daností společnosti. Znamená to přesun těžiště lidské práce do oblasti služeb a důraz na specifické znalosti. Jedno je bezesporu zřejmé. Žijeme v době změny komunikačního způsobu, kdy mezi jedince vstupují sociální sítě a elektronické nástroje, které nahrazují pohled do očí i pohled na osobní rukopis každého z nás. Můžeme se proto podívat zpět do historie s otázkou, jaké byly dopady změn právě v komunikačních nástrojích?

Než se vydáme po malých krůčcích do historie, ráda bych zde nastínila alespoň některé

1 Nikolaj Demjančuk, Humanistická epistemologie Paula Feyerabenda a tvorba Bertolta Brechta. In: Vladimír Novotný (ed.), *Postmodernismus v umění a literatuře*. Plzeň: Pro libris 2003, s. 7.

„Jako společnost máme my všichni i jakousi zachycenou a tradovanou historickou paměť. Ta, byť vnímána jednotlivci různě, je bezesporu součástí kulturní paměti, kterou společnost má a z níž intuitivně žije.“ (Foto © Shutterstock.com.)

z problémů. Vycházím z předpokladu, že přínos mobilních telefonů, satelitu či sdílených informací zná každý čtenář a dokáže si jej pojmenovat nejlépe sám. Navíc o kladných aspektech nových komunikačních technologií a přístrojů, které nám dnes vše zprostředkovávají, se dozvídáme na každém kroku. Už bez nich nemůžeme žít, a kdo je nezná a nemá, stojí vně společnosti. Jako o zastřešujícím označení „nové komunikační způsoby“ hovoříme nejen o internetu, ale i o dalších sítích, jež provozují například finanční a správní instituce nebo zpravodajské služby. Signály a kódy „letí“ všude kolem nás a jedinec může komunikovat na nově nabízených sociálních sítích takřka nepřetržitě a z kteréhokoliv místa, kde je dostupná síť, tedy bez fyzické přítomnosti člověka, skupiny lidí nebo knihy. Tento virtuální svět je něčím jiným než komunikací na dálku, která je zprostředkována technologiemi, jako je telefon. Komunikující už nemůže tak snadno verifikovat pravdivost a důležitost informací a nemusí být třeba snadné jim rozumět. Nelze verifikovat ani reálnost existence komunikačního partnera, ani sdílenou či dále sdílenou informaci. Zato snadná možnost komunikace přímo svádí takřka každého, aby se vyjadřoval snad ke všemu. U komunikujících se stírá rozdíl mezi osobním

míněním a objektivně platným názorem, či mezi dobrým úmyslem předat důležité a snahou záměrně mást.²

Druhým momentem, který stojí za pozornost, je záznam naší síťové komunikace. Je zaznamenávána jakoby mimoděk, jako snad nutný či vedlejší produkt našeho sdílení a našich sdělení. Informace o nás jsou obchodovatelné a zájemců není málo. Vlastně vždy platilo, že cena informace je vysoká a ještě dražší je ta informace, která má vypovídající hodnotu, dá se na ni spolehnout a založit na její znalos-

2 „Americký publicista Farhad Manjoo narušil svou knihou *True Enough: Learning to Live in a Post-fact Society* z roku 2008 mýtus o osvobozující roli internetu. Naopak, autor tvrdí, že internet velmi posílil obecnou tendenci číst informace selektivně tak, aby byly v soulase s naší verzí světa, a znehodnocovat nebo „zazdívat“ informace, které ji rozvrací. Internet není v jeho pohledu síť spojující lidstvo v jedno publikum, mnohem spíše je oceánem, v němž se ustavují od sebe navzájem izolované ostrovy, na nichž se zabydlují, dogmatická bratrstva.“ Citace z: Václav Bělohradský, *Společnost povolnosti a excesů*. In: Petr Agha a kol., *Budoucnost států ?*. Praha: Academia 2017, s. 103; a také *H7O* [online], Brno: Spolek přátel vydávání časopisu HOST 16. 6. 2017, s. 1 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <http://www.h7o.cz/spolecnost-povolnosti-a-excesu/>.

„Signály a kódy, letí’ všude kolem nás a jedinec může komunikovat na nově nabízených sociálních sítích takřka nepřetržitě a z kteréhokoli místa, kde je dostupná síť, tedy bez fyzické přítomnosti člověka, skupiny lidí nebo knihy.“ (Foto © Shutterstock.com.)

ti další jednání. Dnešní technologie a aplikace algoritmů přinesly možnost analyzovat data v rozsahu, jenž je pro obyčejného človíčka stěží představitelný a zaráží ho až u „výstupu“, který může jako prostý uživatel zaznamenat. Cílená a bezprostřední reklamní sdělení, kdy se nestačí divit, jak je to možné. Třeba i na pracovním počítači, kde vyhledáváme něco potřebného pro klienta a najednou nám dalších 14 dní přicházejí snad ze všech stran informace například o pojících materiálech, o všem, co jsme vyhledávali. Nejsme anonymní, vše kamsi „letí“ a odkudsi se vrací. Stačí udělat tu „chybu“, že se v pracovní době podíváte třeba do osobního e-mailu nebo kliknete na opravdu atraktivní nabídku...

„Kapitalismus dohledu“ je pojmenování relativně mladé a několik následujících řádků čerpám z myšlenek profesorky Shoshany Zuboff z Harvardovy univerzity. Ve svém díle integruje témata: digitální revoluce, vývoj kapitalismu, historický vznik psychologické individuality a podmínky pro lidský rozvoj. Podle ní končí

doba, kdy zisky plynuly především z vlastnictví statků a věcí, jež lidé nutně potřebují. Tyto statky byly pro život potřebné, ale pak zde bylo také zboží, které tvořilo součást sociálního statusu jednotlivce, jehož budování a udržení je bezesporu pro člověka rovněž nepostradatelné. Jídlo, nápoje či léky potřebujeme všichni, ale je spousta věcí, které jsou jaksi „navíc“. Prodejci nás vždy dokázali ovlivnit ve výběru toho, co je pro nás „nepostradatelné“, a teď přesně vědí, co to pro každého z nás je.

I dnes zijeme z legend, ne těch historických, ale pečlivě připravených a dvakrát placených. Jednou je zaplatí kupující, který žije v bláhové radosti z bezplatného používání internetu, zaplatí si jenom přístroje k přijímání. Druhým platícím, který představuje lukrativní zisky pro „prodejce informací“, jsou výrobci a prodejci našeho oblíbeného zboží. Vývoj shrnula profesorka Zuboff do krátkých sdělení: „Vše, co bude možné automatizovat, bude automatizované. Vše, co bude možné proměnit v digitální infor-

„Od orality, veřejného čtení ke čtení soukromému a dále do nových galaxií spojených s knihtiskem a digitalizací se nemohl starý Řek či Říman ‚dopřemýšlet‘. Nemohl tušit, že bude možná krádež identity či hovory on-line na dálku.“ (Foto © Shutterstock.com.)

maci, bude digitalizované. Každá informační technologie, již bude možné použít ke kontrole, nebude-li regulovaná, k ní bude použita.³ Internet je médium zisku a médium kontroly či sledování, což jde ruku v ruce.

Doba, ve které žijeme, může být bezsporu nazvaná dobou změn komunikačních médií a není jako taková historicky první.⁴ Lidé, kteří žili v dávných dobách, si asi nedokázali ani v nejdivočejší fantazii představit budoucí průběh změn, jak dávno poté následovaly. Od orality, veřejného čtení ke čtení soukromému a dále do nových galaxií spojených s knihtiskem a digitalizací se nemohl starý Řek či Říman „dopřemýšlet“. Nemohl tušit, že bude možná krádež identity či hovory on-line na dálku. Jeho svět byl světem pohledu do očí a podání ruky, jako tomu bylo

ještě před nedávnem i u nás. A myslím si, že dnes někdo stěží dokáže odhadnout, jak bude svět vyhlížet za 100, 300 či 1 000 let a jak se v něm bude žít a „informovat“. V Janově *Prologu* má svět řád, a má ho kvůli *Slovu*, které ho do světa vnáší. Pasaž vyprávějící o příchodu Ježíše v podobě *Logu* (*Slova*) na svět, který Bůh sám stvořil, je ukázkou a modelem komunikace, která přetrvala v čase. Stejně jako První kniha Mojžíšova, která začíná podobnými slovy: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ (slovem! – 1 M 1:1) a následně konstatuje po stvoření: „Bůh viděl, že všechno, co učinil, je velmi dobré.“ (1 M 1:31). *Logos* a *Slovo* musí vnášet do světa i života bezpečí a řád, ať je to slovo vyprávěné nebo digitálně sdílené. Nelze říci, kam náš svět míří, a je zde pocit neurčitosti výhledu, což postmoderna dávno rozpoznala. Člověku nezbyvá, než i dnešní toky dat zvládnout, jako zvládl knihtisk, a žít co nejšťastněji dál! Pro sebe zde vidím jediné východisko, jež mi přináší pocit bezpečí, a to ve víře v Boží Logos, ve stvoření, které bylo dobré a snad dále bude...

3 Viz: Petr Pietraš, *Směřujeme ke kontrolně-sledovacímu kapitalismu?*, článek na webu Česká pozice. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/smerujeme-ke-kontrolne-sledovacimu-kapitalismu-fuk-/tema.aspx?c=A150206_183309_pozice-tema_lube

4 Srov.: Karl KERÉNYI, Die Papyri und das Problem des griechischen Romans. In: *Actes du V Congrès international de papyrologie*. Bruxelles: Fondation égyptologique Reine Elisabeth 1938, s. 192–209. „Významným jevem doby helénistické byl snadnější přístup širších vrstev obyvatelstva ke vzdělání, čímž je samozřejmě míněno řecky mluvící obyvatelstvo měst helénistických říší, tvořící vlastní státotvornou vrstvu. Nástup papyrových svitků, jako nového média záznamu textu, byl pak rozhodujícím krokem k nástupu privátní literatury a soukromého čtení. Vždyť helénská doba netušila, že jejím soumrakem budou následně, za několik staletí, otevřené dveře křesťanskému paradigmatu, a ani Gutenberg, v době, kdy vynalezl knihtisk, nemohl tušit, že otevírá vlastně dveře Reformaci.“

DALŠÍ ZDROJE:

Stanley J. Grenz, *Úvod do postmodernismu*. Praha: Návrat domů 1997. ISBN 80-85495-74-0.

Zdeněk Kratochvíl a Jan Bouzek, *Proměny interpretací*. Praha: Herrmann 1996. ISBN 80-238-0030-2.

Vladimír Novotný (ed.), *Postmodernismus v umění a literatuře: [sborník příspěvků z vědeckého symposia s mezinárodní účastí 10. a 11. října 2001 v Plzni]*. Plzeň: Pro libris 2003. ISBN 80-86446-10-7.

Petr Hlaváček a kol., *Proč jsme Západ?: Česko, Evropa a Západ mezi minulostí a budoucností*. Praha: Filozofická fakulta UK 2016. ISBN 978-80-7308-669-5.

Na počátku byla komunikace aneb Pohádka o tom, jak to mohlo být

Jarmila Plotěná

Bylo nebylo za onoho NE-času, že Jediný byl sám a nebylo nikoho a ničeho kromě Jediného. Byl bez jakýchkoliv vlastností, které bychom si mohli nějak představit, neměl žádnou velikost ani nepatrnost, neměl tvar a vlastně nebyl ani beztvarý, neměl žádnou barvu a nebyl ani bezbarvý, nevydával žádný zvuk a vlastně nebyl ani tichý. Nebyl ničím, co bychom si mohli nějak představit, neměl žádnou vlastnost, kterou bychom mohli nějak nazvat, nedělal nic, co bychom mohli jakkoliv pojmenovat. Skoro by se dalo říct, že NE-byl a bylo by to tak možná přesnější, protože jakékoliv bytí je vlastně opakem nebytí. Jenže když nic jiného než nebytí není, tedy když není nebo (méně česky) je nikde Nic, nikde není žádná jinakost, žádný rozdíl nebo oddělenost něčeho od něčeho jiného, co potom? Vždyť není ani to „potom“, natož aby bylo něco dříve nebo později, něco tam nebo tady.

„Nic předávalo informace v sobě obsažené prvním částicím hmoty. Začalo být někde něco a dříve a potom. Vznikal vesmír...“ (Foto © Shutterstock.com.)

My lidé obvykle když se snažíme si představit nic, tak je zcela prázdné, neschopné jakékoliv změny, zkrátka k ničemu. Na rozdíl od něčeho, co něco obsahuje a je schopno nějaké změny. Ne tak Ono zárodečné Nic. Ono obsahovalo všechno, co si můžeme i nemůžeme představit,

co dovedeme nebo i nedovedeme pochopit. Jenže obsahujte toto všechno a buďte tím vším a zůstávejte při tom v úplně dokonalé nehybnosti a věčně beze změny. Sami uznáte, že to přece tak není možné!

Něco v samé podstatě naší povahy nás má k tomu, abychom nezůstávali neustále sami bez toho, abychom měli nějaký vztah k lidem, přírodě, zkrátka ke světu okolo nás. Také Ono zárodečné Nic se za onoho Ne-času samo rozdělilo na Nic a něco, aby k tomu něčemu mohlo mít nějaký vztah. My lidé to nazýváme LÁSKA. Tak vznikla první KOMUNIKACE. Nic předávalo informace v sobě obsažené prvním částicím hmoty. Začalo být někde něco a dříve a potom. Vznikal vesmír se svými kosmickými tělesy, začaly se uplatňovat přírodní zákony. Všechno to trvalo miliardy let a událo se to jako velkolepý příběh na nesmírně veliké scéně vesmíru. Vznikla planeta Země, její příroda a v ní člověk. Od tohoto počátku vznikání se všechno postupně mění za neustálé komunikace čili dorozumívání prvotního Jediného, zárodečného Nic s jeho nespočetnými projevy. Ono dorozumívání má svoje zákonitosti, vývoj a řád a dává, při trošce všímavosti, i určitý smysl. Všechno to má ještě tu pozoruhodnou vlastnost, že vesmír, příroda, člověk – všechno to neustále komunikuje také mezi sebou navzájem, přemísťuje se v prostoru a čase a také se neustále mění. A nejen že se mění, ale hlavně si navzájem předává energii. (Například: viděli jste v některém planetáriu pořad Gravitace?)

Něco vám to připomíná? Ano, tak jako fungují přírodní zákony, právě tak se chová člověk. Ona touha po komunikaci není nic menšího než touha po Lásce, kterou obsahuje bytost každého člověka, ať to dobře ví nebo to zatím ani netuší.

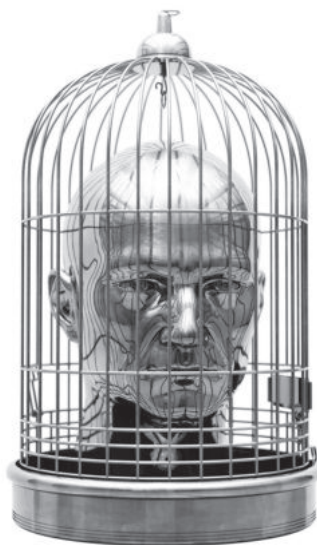
Komunikace

*I když člověk mnoho umí,
s druhými si nerozumí.*

*Každý ve své kleci sedí,
ze svého úhlu na vše hledí.*

*Tímto stylem, to si říkám,
nepohnem se nikdy nikam.*

*Vždyť komunikace je sláva,
když nikdo při ní neprohrává.*

Komunikace. (Foto © Shutterstock.com.)

Malá úvaha o Husovi a husitství (v nás)

Martin Chadima

V dějinách každého vzdělaného národa hrají významnou roli příběhy. Právě jejich aktéři, děje, souvislosti v nich obsažené dávají národu jeho energii. Masaryk kdysi řekl, že *národy se udržují idejemi, z nichž povstávají*. Dnes se stal pojem národ všudypřítomným. Hlásí se k němu liberálové i konzervativci, demokraté i fašisté. Ti či oni se dovolávají i velkých postav našich dějin, často aniž by pochopili význam jejich poselství. A většina z novodobých intelektuálů úspěšně popírá jeden z hlavních pilířů smyslu existence tzv. národa českého. A tím je křesťanská tradice, která v součinnosti s tradicí židovskou (jeden Bůh), řeckou (filozofie, jako prostředek k nalezení sebe sama: *gnothi seu auton*) a římskou (základy státního práva) stále v nás „bytuje“, aniž bychom si to sami uvědomovali.

Když své reformní dílo začíná v Praze Konrád Waldhauser (narozen v Rakousích, † 1369 v Praze), přiměje svým radikálním evangelijním důrazem bohaté měšťky, aby se alespoň při mši svaté nehonosily šperky a drahými látkami, neboť svatá místa nejsou vhodná pro kokeřterii. Když reformní evangelijní tradici budují v Čechách Jan Milíč z Kroměříže († 1374), Vojtěch Raňkův z Ježova († 1388) či Matěj z Janova († 1393), jejich úsilí směřuje k ortopraxi, tedy k propojení často složité a sofistikované teologie a životní praxe v duchu *Imitatio Christi* (následování Krista). Jan Milíč z Kroměříže se vzdá výnosného úřadu notáře české královské kanceláře, stává se horlivým kazatelem pro Krista a v Praze nechá z bývalých hamepějů vybudovat výchovný ústav pro padlé dívky s přidruženým střediskem pro výchovu mladých reformních kazatelů. Prostitutkám, které pozdvihl z prachu země, dal řád, vychování a především naději na jiný, pro ně osobně lepší společenský život. Vojtěch Raňkův z Ježova se ze svého malého a bezvýznamného místa narození dostal až na nejvyšší post na ve své době nejprestižnější univerzitě, pařížské Sorbonně. A založil fond, z jehož prostředků bylo placeno zahraniční studium pro chudé studenty narozené z českých rodičů. Matěj z Janova, kněz a kazatel, horlil proti přehnanému uctívání obrazů i relikvií, neboť považoval za zásadní vnitřní setkání s Kristem, které vede k hluboké *metanoia*, obrácení člověka k Bohu. K životu

v Bohu nepotřebují ani obrazy, ani relikvie, ani složitý systém církevní byrokracie, ba dokonce, jak říkají někteří později radikální husitští následovníci (Martin Húska, zvaný Loquis), ani samotnou Bohu zpronevěřilou římskou církev, tu *nevěstku babylonskou*.

Jan Hus, Štěpán z Pálče, Stanislav ze Znojma či Jeroným Pražský patří mezi osobnosti, v jejichž díle kulminují ideje a ideály evangelijně zaměřené reformy. Zatímco Stanislav ze Znojma či Štěpán z Pálče, ze strachu, zjištění či z obavy před přílišnou radikalizací ustupují ze svých pozic, Jan Hus a Jeroným Pražský zůstanou věrni svým snům o reformě církve *v hlavě a údech* až

Památník věnovaný Janu Milíčovi v jeho rodišti v Kroměříži. (Foto převzato z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Mil%C3%AD%AD%C4%8D_z_Krom%C4%9B%C5%99%C3%AD%C5%BEe.JPG.)

do své smrti. Stanislav ze Znojma zemře cestou na kostnický koncil, kde se hodlal zapojit do zápasu proti svému bývalému žákovi, Janu Husovi. Štěpán z Pálče se stane aktivním, horlivým a ve své podstatě rozhodujícím činitelem v procesu proti bývalému příteli, Janu Husovi. V přeneseném a silně přehnaném slova smyslu se Pálež pro budoucnost stane jakýmsi českým Quslingem, Jidášem Iškariotským, předchůdcem „zrádce Omladiny“, Rudolfa Mrvy.

Těsně před svou smrtí Hus, který byl vyzván preláty a teology koncilu, aby odvolal své (údajně) viklefské učení, řekl: „I kdyby mi to namlouval celý svět, já bych to s jednou mi danou schopností rozumového úsudku nemohl říci, aniž bych se zpronevěřil svému svědomí.“ Tato věta patří mezi nejdůležitější výroky našich dějin. Jak vidíme, Hus zde klade důraz na dva podstatné prvky lidské osobnosti. Prvním je *rozum*, který se stane více než 200 let po jeho smrti (zejména v učení Reného Descartese, † 1650) zcela fatálním garantem pravdy každého jednotlivce. Zatímco Hus věří, že Bůh v Ježíši Kristu dává člověku *světlo rozumu* (*lux Christi*), které vede člověka ve stopách Kristových k životu v *pravdě a lásce*, Descartes (ne už teolog, ale matematik) položí svým učením základy k (post)moderní společnosti, neboť jeho rozum je sice Božím darem, ale Bůh není nutným východiskem ani cílem jeho *přemýšlování*. Druhý důraz klade Hus na *svědomí*, které v danou chvíli převyšuje *rozhodnutí koncilu*, neboť, jak věří Hus, *svědomí* vedené evangeliem Ježíše Krista nesnese ustupování elitám, které zvolily cestu morálního kompromisu, ba dokonce *života ve lži*.

Zatímco Husovo pojetí je stále ponořeno do středověkého předpokladu *myslet v Bohu*, generace novověkých filozofů podřídí svědomí jedině soudu vlastního rozumu, ovšem rozumu, který se nemusí nutně řídit Desaterem Božích přikázání či Ježíšovým přikázáním lásky (miluj Boha celou myslí, duší a srdcem, miluj bližního svého jako sebe samého). Novověcí filozofové, aniž by to tušili, položí základy další emancipaci rozumu od morálních a etických důrazů a vydají ho všanc démonům klamu, mezi něž lze zařadit sobectví, pýchu, nenávist. Rozum a svědomí odtržené od křesťanského (a tím i židovsko-řeč-

Jeroným Pražský (1378–1416), teolog a přítel Jana Husa, byl upálen v Kostnici. (Obr. převzat z: cs.wikipedia.org/wiki/Jeron%C3%BDm_Pra%C5%BEdsk%C3%BD#/media/Soubor:Jerome_of_Prague.jpg.)

kého) myšlenkového fundamentu se stanou metlou lidstva, neboť i totalitní ideologie, jako nacismus či bolševismus (i ve své československé komunistické variantě), se budou dovolávat rozumu a svědomí. Ovšem v podobě karikované, znetvořené učením o třídním boji či rasové nadřazenosti.

Jan Hus zemřel na kostnické hranici 6. července 1415, jeho veliký žák Jeroným Pražský o necelý rok později, 30. května 1416. Ten první nikdy své učení neodvolal, neboť byl v duchu athénskými „demokraty“ odsouzeného Sokrata věrný myšlence, že nelze zachovat svůj život *ve cti*, pokud člověk kývne na kolaboraci se *zlem*. Jeroným Pražský, který prošel neméně těžkým vězněním jako jeho učitel, sice v září odvolal učení Johna Wycliffa i Jana Husa, proti svému svědomí potupil sám sebe a uvrhl sebe i celou svou dosavadní činnost do hanby, ale o několik měsíců později *odvolal odvolané*, vmetl svým pyšným soudcům do tváře svoji hanbu, odmítl je nadále považovat za *bohy* a zemřel za těžko představitelných bolestí byv nenáviděn davem i svými soudci.

Když v roce 1419 v souvislosti s tzv. první pražskou defenestrací zemře nešťastný český král Václav IV., probudí se Praha a další města do *revoluce*. Postupně se vyvinou čtyři husitské směry. Od těch umírněných (Jan Rokycana, Prokop z Plzně), které hájí před světem právo

na provedení reformu v duchu čtyř pražských artikulů a přijímání eucharistie *sub utraque specie*, až po (ultra)radikály, kteří vytvoří svou obec *spasených* (táborité, Martin Húška, Prokop Holý), zaprou smysl existence římské církve, chiliasticky a apokalypticky myslí a dovolávají se brzkého příchodu Krista, v jehož jméně budou rozsévát zkázu a smrt mezi svými nepřáteli, ozbrojenými i neozbrojenými.

K celému reformnímu hnutí, tak jak jsme o něm mluvili výše, se stavěla dominantní římská církev odmítavě. Nevlastní bratr Václava IV., uherský král a budoucí císař Zikmund Lucemburský, volal po zapalování hranic v Čechách. Papež Martin V., jehož volbou v roce 1417 překonala církev několik desítek let trvající papežské schizma (v podobě dvoj, či dokonce trojpapežství), vyhlásil proti rebelujícím Čechům pět křížových výprav. Proti kacířským Čechům se postavili ve své době nejvzdělanější akademici (Jean Charlier Gerson, rektor pařížské Sorbonny), nejmocnější představitelé církve (například kardinálové Pierre d'Ailly či Francesco Zabarella), jakož i mnozí Čechové a místní Němci v samotných Čechách (například Rožmberkové).

Všechny spojovala věta, kterou okřikl v daný čas kardinál Zabarella Jana Husa: „Mlč teď, už jsme tě přece dostatečně slyšeli.“

Husitské reformní hnutí bylo nakonec vojensky poraženo. Poslední ránu mu zasadila „bratrovraždná“ bitva u Lipan (30. května 1434). Jeho ideály však v Čechách, ale i na Moravě či ve Slezsku, zůstaly v myslích i v srdcích mnoha lidí. Svědčí o tom nejenom dějiny utrakvizmu, ale i vznik originálního křesťanského směru, jednoty bratrské. Koneckonců husitství se dovolávali i čeští obrozenci. Pravda, jejich patos je nám nyní už směšný a mnozí z nich o Husovi a husitství věděli stejně málo jako ti, o nichž jsme mluvili na začátku, ale přece jen udržovali povědomí o jedné významné kapitole našich dějin. Ostatně náš první prezident Tomáš Garrigue Masaryk ve své přednášce *V boji o náboženství* řekl: „Naše obrození bude dokonáno pokračováním v díle Husově a Bratří; česká otázka je otázkou náboženskou...“

Milý čtenáři, pokud jsem se nevyhnul ve svém článku určitému patosu, odpusť mi to. Nebylo to však ve zlém úmyslu, ale spíše proto, že srdce ovládlo rozum. Věřím, že ti, kteří byli někdy milujícími a milováni byli, mne pochopí.

Bitva u Lipan na slavném panoramatickém vyobrazení od Lud'ka Marolda z roku 1898. (Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Skupina_bratrsk%C3%BDch_vojev%C5%AFdc%C5%AF.jpg.)

I kdyby nebyl Bůh...

Josef Musil

Vlastními těly zatarasili průlom v hradbách. Na tuhle informaci, kterou jsem četl v jedné staré knize, si vzpomenu vždy jako na první, když se řekne husitství. Stalo se to v Táboře 13. října 1621. Na Tábor, jenž měl tehdy charakter pevnostního města, útočilo vojsko dona Baltasara de Marradas s mnoha posilami. Čtyři tisíce pěšáků a šest set jezdců stáhlo okolo města smyčku, dělostřelectvo páliło, císařští vojáci se snažili podkopat opevnění. Podařilo se jim udělat průlom do hradeb na severní straně a proti němu Marradas vedl hlavní útok. Táborští nastavili střelám vlastní těla a obránci útok odrazili.

Baltasar Marradas i Vich (1560–1638), původem španělský šlechtic, vojevůdce na dvoře Rudolfa II., barokní mecenáš. (Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Baltasar_Marradas_portrait_engraved_by_Aegidius_Sadeler.jpg.)

Kde v té době bylo husitství! A přece mezi Tábořskými stále žil odkaz učení mistra Jana Husa a jeho následovníků a oni se ho nechtěli vzdát. Věděli, že pokud fanatický katolík Marradas vpadne do města, nebude kořistit jen hmotné statky, ale zničí i ty duchovní, které měli Tábor-

ští v srdcích. I proto se dlouho a srdnatě bránili. Řečeno slovy Aloise Jiráska – proti všem. Obléhání začalo v květnu 1621, Tábořským nikdo zvenčí nepomohl, byť na pomoc čekali, a město se vzdalo až 18. listopadu téhož roku, když došla munice a potraviny.

Mělo se jednat o čestnou kapitulaci. Jednou z jejích podmínek byla záruka, že potrvá náboženská svoboda obyvatel. Don Baltasar de Marradas, generál španělského původu ve službách Habsburků (v době obléhání Tábora měl hodnost generálstrážmistra) a člen johanitského řádu, dokonce přislíbil Tábořským, že jim náboženskou svobodu ponechá. Leč oni dobře věděli, že na slib takového pána se nedá spolehnout. A tak se také stalo.

Jakmile Marradas vítězně vstoupil do města, nechal podle předchozího ujednání odejít z města 160 mužů holandské posádky, načež vydal rozkaz, že všichni obyvatelé Tábora musejí přestoupit na katolickou víru. Tím byl konec s náboženskou svobodou na dlouhá léta v řádu staletí.

Následovalo, co následuje vždy, když skončí svoboda. Ti, kteří si ji chtějí uchovat, utečou z nesvobodného prostředí a zakotví někde daleko, kde svoboda dosud trvá a kam nedoléhá diktátorův vliv. Vznosně se tomu říká odchod do exilu. Ostatní, kteří z nejružnějších důvodů nechtějí opustit rodnou hroudu, na té rodné hroudě musejí přežít v nových podmínkách.

Někteří podlehnou stockholmskému syndromu, začnou považovat nového diktátora za ochránce, najdou zalíbení v jeho víře a pak ji třeba šíří se stejnou vehemencí, s jakou se jí předtím bránili. Z dalších se stanou pragmatici

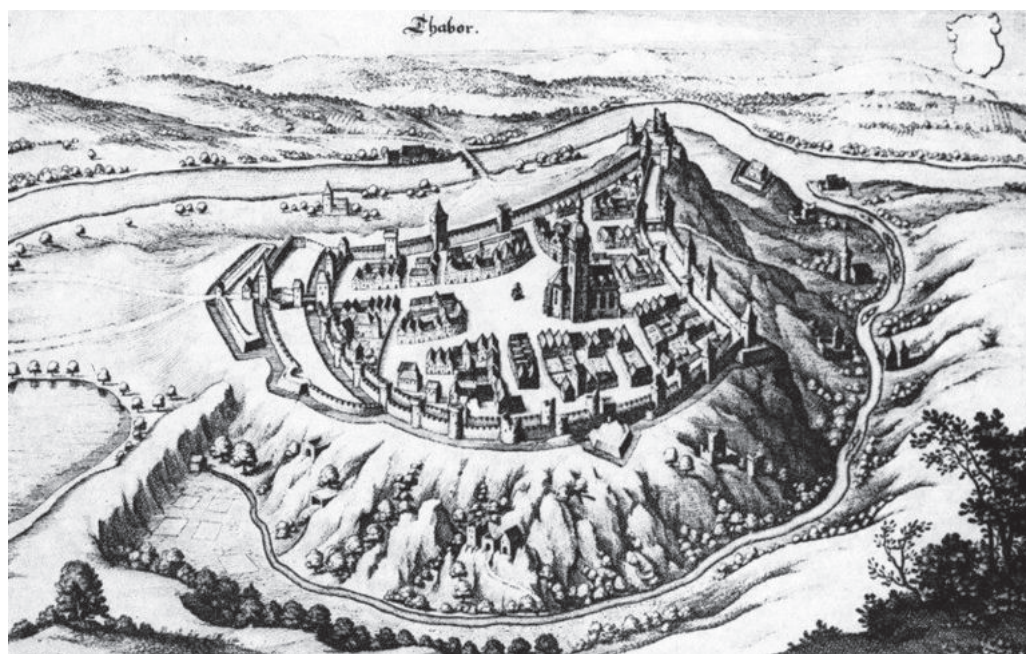
a sžijí se s nastalou skutečností. Jiní si nasadí dvojí tvář; něco jiného říkají na veřejnosti, a něco jiného doma. A někteří mají ještě více tváří – něco jiného říkají sousedům, něco jiného manželkám, něco jiného svým dětem a něco jiného si sami myslí. Další lidé se snaží obejít nové pořádky a najít díru ve stávajících zákonech, aby se mohli alespoň přiblížit k předchozí svobodě. Jenže všechno, nač přijdou, je jen slabá náhražka, kterou jim nový pán zatrhne dalším, přísnějším dodatkem k zákonu, jímž zatmelí onu legislativní díru. Svoboda je prostě pryč.

Svoboda... To je vlastně příliš neurčitý pojem. V tomhle případě má význam: možnost žít si po svém, tak, jak byl člověk zvyklý a jak mu to vyhovovalo. Získat takovou svobodu zpět je strašně těžké, trvá to hrozně dlouho a nově získaná svoboda už bude málokdy taková, jako bývala ta původní. Takhle to bylo i v Táboře od roku 1621.

Našinec by mohl namítnout: Ale proč? Proč to muselo stát tolik životů? Proč prostě Táborští neuznali, že i náboženská situace se po porážce stavovského povstání v českých zemích změnila a přišly jiné hodnoty? Proč se dobrovolně ne-

vzdali husitského odkazu a bez odporu nenastoupili na cestu rekatolizace? Vždyť víra jako víra, jde přece pouze o jedno: věřit v Boha. Cíl stejný, mnoho cest k němu. Marradasovi bylo přece v katolické víře dobře, proč by v ní nemohlo být dobře i Tábořským? Co když opravdu husitská cesta byla omyl? Proč tedy nejít cestou nově určenou a tu předchozí nezavrhnout? S podobnou myšlenkou si žertovně pohrával v roce 1845 Karel Havlíček Borovský, když složil epigram *Meč a kalich*: „Proč byly husitské rvačky? – Rozhodnout se jimi mělo, má-li se jíst boží tělo s omáčkou neb bez omáčky.“

Můj milý a obdivovaný Karle Havlíčku, ptáš se proč? Protože bylo dobře, že mistr Jan Hus v sobě našel odvahu, aby kritizoval špatnosti katolické církve své doby, aby své myšlenky neodvolal a dokázal za ně zemřít mučednickou smrtí. A protože bylo dobře, že přinesl nové pojetí víry, na něž mohli navázat další kazatelé. A protože bylo dobře, že Husovi následovníci, takzvaní husité, kteří si ale tehdy říkali kališníci, úplně neztvrdli a zcela neopanovali křesťanský svět, jemuž by vtiskli pouze svoje pojetí víry. A protože bylo špatně, že později katolíci

Rytina s pohledem na město Tábor a jeho okolí v 17. století. (Obr. převzat z: kralovskedilo.ktf.cuni.cz/lokality/Tabor.)

Jan Hus (kolem 1370–1415) den před svou smrtí na historickém vyobrazení od Kamila Vladislava Mutticha. (Obr. převzat z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Muttich,_Kamil_Vladislav_-_Posledni_vyzvani_mistru_Husovi.jpg.)

nedali stoupencům Husových myšlenek prostor k tomu, aby mohli svobodně vyznávat svou víru. Tím totiž nadlouho skončila mnohost cest ke společnému cíli.

Každý člověk má přece právo zvolit si svobodně cestu, po které přijde. Říkám ti to, Karle Havlíčku, jako rodilý Tábořan, který je hrdý na podstatu husitského odkazu. Nejsem hrdý na násilí, které přinesl střet husitství s katolictvím. Ale v tehdejší pojetí hodnot se mu nebylo možné vyhnout. Musíme to přijmout jako smutný, ale nevyhnutelný průvodní jev tehdejších třenic.

Letos si připomínáme 600 let od roku, kdy se rozhořela husitská revoluce. Ale roku 1419 husitství jako takové nezačalo. Pojďme si husitství připomenout jen v několika bodech, abychom zjistili, kdy se k dobré myšlence začalo přidružovat násilí. Odhalme, kdy bylo zbytečné a kdy nevyhnutelné. Třeba díky tomu najdeme poučení, jež se hodí i pro dnešní dobu. Pokusme se o to i s vědomím, že se vinou zjednodušení dopustíme mnohých chyb, protože kdybychom chtěli správně posoudit husitství v dobovém kontextu i v prizmatech výkladů následujících století, vydala by naše práce na mnoho tlustých

knih. A tolik prostoru zde nemáme... Dovolím si své body pojmut se zvláštním přihlédnutím k Táboru, protože své rodné město mám docela jednoduše rád.

Tak tedy první bod – úplný počátek husitství. Ten se udál v roce 1402, kdy byl Jan Hus jmenován kazatelem v Betlémské kapli. Jeho skupina přeložila roku 1411 podruhé do češtiny biblí, brzy následoval třetí překlad. (První kompletní český překlad Písma vznikl už v polovině 14. století a čeština se po italštině a francouzštině stala dalším národním jazykem, do nějž byla bible přeložena.) Následné dva překlady se zaměřily hlavně na text Nového zákona, který obsahuje základy křesťanského učení, myšlení a víry. Česky mluvící člověk, jenž uměl i číst, už mohl Ježíšova slova studovat samostatně. Hodnocení? Tohle přece bylo dobré.

Nyní další bod – husitství. Stručně řečeno, Hus brojí proti zkaženosti církve. Na koncilu v Kostnici poznává, že představitelé církve jsou natolik zkažení, že se k nikomu z nich nelze s pravdou odvolat. Proto se odvolává k samotnému zakladateli křesťanství, k Ježíšovi.

Já to hodnotím tak, že Hus zvolil správné řešení, ačkoliv z dnešního pohledu může jeho postoj vypadat vychytrale, protože těžko mohl někdo předpokládat, že se na koncilu zjeví Ježíš a učiní rozřešení. Jenomže musíme znát dobový kontext. Tehdy totiž takové řešení nebylo neobvyklé. Před Husem se ze stejných pohytek odvolal k Bohu kardinál Odo z Colonne, aby ukončil tzv. velké papežské schizma. Jemu tento tah vyšel. Vzdoropapež Jan XXIII. byl sesazen, a Odo se dokonce stal roku 1417 papežem jménem Martin V. Na kostnickém koncilu roku 1415 ale ve funkci biskupa spolurozhodl o tom, že Hus skončí v plamenech. Mimochodem Jan XXIII., kterého Martin V. z papežského stolce vystřnadil, byl ten, kdo na Husa v říjnu 1412 uvalil klatbu.

Nu a teď mluvíte, přátelé či odpůrci Husa! Ve světle těchto skutečností si přiznejme, že upálit nepohodlného Husa byla chyba jako hrom. Ani ne tak kvůli tomu, že od svého upálení už Hus nic nového nenapsal a neučinil žádné kázání. Fuj, to je ale ošklivá věta. Zkusím ji vyjádřit jinak: Je docela možné, že co Hus měl tomuto světu sdělit, to mu sdělit stihl. Ale už nemohl

ohlídat, kdo a jak jeho myšlenky rozvíjí a uplatňuje. Nemohl se stát hlavním garantem kalíšnictví a živou autoritou, k níž by jeho stoupenci chodili pro rady a jež by dokázala v několika následných rozhodujících letech ohlídat, aby se husitské učení nezvrhlo „v rvačky, má-li se jít boží tělo s omáčkou neb bez omáčky“.

Hus totiž ve svých traktátech žádné rvačky nehlásal. Jistě by to nemohl ohlídat sám. Jistě by si musel vychovat přesvědčivé stoupence, jejichž náboženský i společenský vliv by byl rozhodující. Myslím si, že tohle všechno by Hus dokázal, kdyby byl naživu. Život mu vzali Odo z Colonne alias papež Martin V. a další odpůrci na koncilu. Neudělali to vlastníma rukama, protože potentáti si málokdy špiní ruce krví svých obětí. Právě oni ale mohou za následné husitské rvačky.

Jakoubek ze Stříbra prosazuje pod obojí, popel Husovy hranice ještě dýmá a česky mluvící obyvatelé Království českého čtou biblí. Díky překladu ji může nejen kdokoliv číst, ale také kázat a aktivně šířit Písmo. To se po Husově mučednické smrti děje hojně. Církevní potentáti jsou zděšeni, kam to povede. Lidoví kazatelé káží na cestách a při plotech jako kdysi Jan Hus v okolí Koziho hrádku, a nadto ještě od Husa a Petra Chelčického přijali stanovisko, že pokud církev žije v hříchu, jsou její nařízení neplatná (tohle jsem ale vyjádřil velmi zjednodušeně). Každopádně když tyto šířitele Písma například roku 1417 nabádá katolický opat Štěpán z Dolan, aby svých misí zanechali, a zdůrazňuje jim slova svatého Řehoře: „Kazatel nemá prostým věřícím říkat všechno, co ví!“, lidoví kazatelé na jeho rady kašlou a nadále šíří Písmo naplno a po svém. Hlásají, že se blíží konec světa. Mnozí lidé tomu uvěří.

Nesmějme se jim. Podívejme se na situaci pohledem člověka počátku 15. století. V roce 1419 umírá král Václav IV. Kazatelé ihned tvrdí, že po zesnulém vladaři se ujme vlády sám Ježíš. Mistr Jan Jičín stanovil příchod Spasitele na zemi na 10. až 14. únor 1420. Nastane prý pozemská válka dobra se zlem, Ježíš si své věrné vezme do svého království. Není možné stát na jedné straně barikády. Jde o život věčný a jde o něj každému. Do toho se na obloze zjevují nevšední astronomické úkazy. Například v noci

Král Václav IV. (1361–1419) na vyobrazení z doby konání kostnického koncilu. Mezi částí věřících se říkalo, že po jeho smrti nastoupí na trůn sám Kristus. (Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Vaclav_IV.1415.jpg.)

z 24. na 25. září 1419 se na nebi objevil hořící kříž, přesně v místech, kde za dne stojí Slunce. Dnes víme, že Saturn byl v konjunkci, ale tehdejší prostí lidé to nevěděli. Podle nich sídlil na nebi Bůh a dával znamení. Nastaly poutě na kopce, kde se věřící modlili, aby byli Ježíši Kristu blíží. Katolíci na ně pořádali hony a krutě mučili pochytané nešťastníky. Házeli je i zaživa do šachet a jedné takové šachtě dali posměšně jméno Tábor. Očekavatelé Krista totiž svá setkání na horách často nazývali Tábor. Důvod najdete v bibli. Hodnocení – jedna chyba za druhou ze všech stran. Jenomže tyhle chyby už byly zcela nevyhnutelné.

Další kapitolkou v našem husitském komiksu nechť je založení města Tábora. Jsme v časech, kdy se z husitství stala řež. Tábor vytvořili v předjaří 1420 radikální husité ze Sezimova Ústí se svými přívrženci. Byli nejradikálnější z kališnických větví, které uznával i vojevůdce

Jan Žižka. Ten ale v době založení Tábora dlel se svým vojskem v Plzni, tudíž nemohl Tábor založit, jak se občas píše. Křesťanskou obec, která nejprve nesla název Hradiště hory Tábor, založil husitský kněz Petr Hromádka. Ani slovo „založil“ není přesné. Husité si zabrali již existující město Hradiště, které patřilo Vítkovci Janu z Ústí. Město bylo sice od konce 13. století v ruinách, ale právě v době rodícího se husitství ho Jan z Ústí dal opravovat. V Táboře pak skutečně asi na půl roku vznikla křesťanská obec po vzoru prvotní církve, kde se druh s druhem i o vajíčko dělil. Nikdo za husitských časů nedokázal město dobýt.

Hodnocení – nebytí násilí husitů, bylo by to dobré. Tábority za jejich krutost kritizovali i umírnění husité, stejně jako jejich příznivce Petr Chelčický. Radikální husité však oponovali tvrzením: „Kdo nepálí, sám bude spálen.“ Taková byla doba. Našli se jedinci, kteří chtěli zabránit násilí, případně ho utlumit, avšak těch bylo málo. Násilí pominulo až po mnoha dlouhých letech, kdy samo sebe unavilo, což je nejbolestivější a nejdelší způsob, jak může násilí skončit.

Další bod: Ač v Táboře Ježíše čekali, nedočkali se ho. Místním kněží to nevadilo a řekli lidem, že se ho třeba dočkají jejich děti. Proto velmi dbali na vzdělanost, aby lidé byli na příchod Spasitele připraveni. Kněží se nebáli bořit zažitě konvence. Dopřáli školství i chudým děvčatům, v Táboře se konal rozvod manželů, kdy rozvedenou ženu musel její bývalý muž hmotně zajistit, a do města přicházeli hlasatelé náboženských názorů, které byly na svou dobu velmi neobvyklé. Někdy uspěli, někdy ne. V táborských spisech se zachovalo svědectví, že se ve městě objevili dva muži, Zábalský a Hustoles, a ti hlásali, že Kristus nemá spasitelskou moc a není třeba v něj věřit jako v boha. A to už je vlastně unitářství! Táborští je sice označili za bludaře, ale nezabili je. Pouze je vyhnali. Hodnocení – není co vytknout. Se znalostí dobového kontextu bych před těmi, kteří Zábalského a Hustolesa pouze vyhnali, smekl klobouk.

Poslední bod: Přeměna radikálního táboritství na běžně upotřebitelné kališnictví. Dobří křesťané v Táboře čekají na Kristův příchod dodnes a jejich předkové uměli skoncovat se zbytečnými radikálními postoji brzy poté, co bylo

jasné, že jejich kazatelé se v chiliastických předpovědích mýlili. Táborští se roku 1452 vzdali umírněnému kališníkovu Jiřímu z Poděbrad (v té době byl zemským správcem) a vydali mu své tři nejradikálnější kněze: Václava Korandu, Mikuláše Biskupce a Vavřince Němce. Přizpůsobili si husitskou víru svému normálnímu životu, ale Marradas jim ji roku 1621 vzal, i když se tak urputně bránili.

A moje hodnocení? Už jsem ho vlastně vyjádřil výše. Ano, obránci modifikované husitské víry 17. století dělali dobře, že si ji bránili. Bránili tím totiž jednu z možných cest k Bohu a vědomě či nevědomě bránili mnohost v jednotě. Nebyla to ještě zdaleka taková mnohost v jednotě, jež by dokázala do svého spektra přijmout i myšlenky Zábalského a Hustolesa, ale i tato mnohost už dávala možnost volby.

Kdybych žil v roce 1621 v Táboře, jistě bych tuto možnost volby bránil. Vzhledem ke své povaze a způsobu nazírání na svět bych se hodně divil, kdybych měl v té době jinou víru než kališnickou. A vzhledem ke své manuální nešikovnosti bych se hodně divil, kdyby mě obránci využili na něco jiného než jako vycpávku v rozbitých hradbách. Jistě bych se hodně bál, ale doufal bych, že moje tělo poslouží dobré věci. Hájl bych prostě svou víru netuše, že tím trochu dláždím cestu k unitářství. Nevím, jestli bych byl v 17. století schopen unitářské myšlenky akceptovat, ale jedno vím jistě – jejich stoupence bych nevráždil. A jestli bych tam mohl mít nějakého kamaráda, ať je to prosím Roman. Třeba bychom tam už v 17. století vedli podobnou diskusi, jakou jsme vedli na zahrádce před hospodou přibližně před pěti lety.

„Ti se budou jednou divit,“ podotkl Roman poněkud prorocky, když přišla řeč na katolíky. Roman je totiž kazatel Církve bratrské a v Církvi bratrské vědí kazatelé dobře, co všechno dělají katolíci špatně. Když to takhle napíšu, vyznívá to komicky, ale já bratrským kazatelům dávám za pravdu. Nejspíš za to může i mé rodné město Tábor jako takové. Táborští by nevznikli bez mistra Jana Husa, z nějž čerpal i kazatel Petr Chelčický, z myšlenek Chelčického čerpala jednota bratrská a na jednotu bratrskou navázala Církev bratrská. A v ní káže Roman. A Roman je pro mě přímo vzorem křesťana. Kdybych se

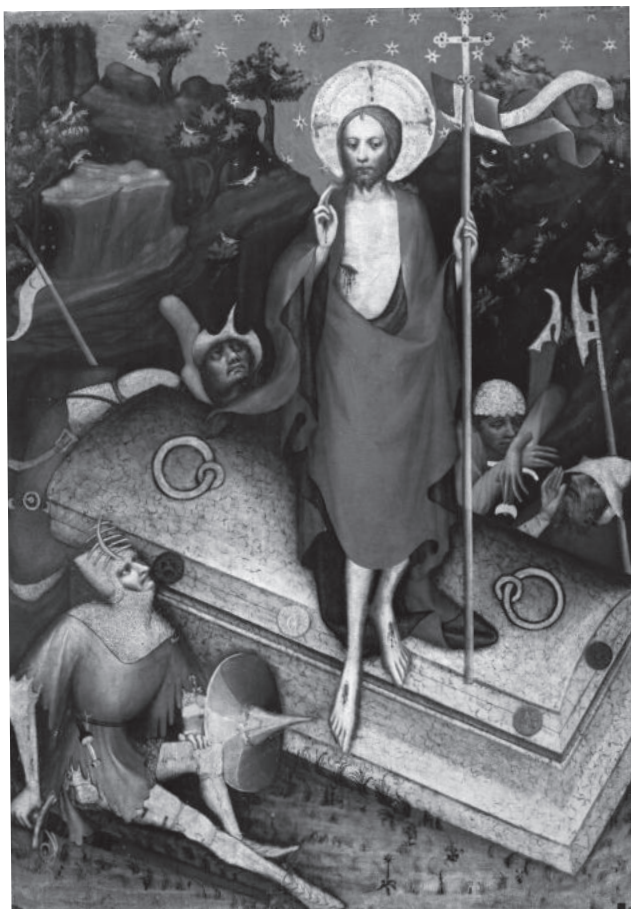
Petr Chelčický (asi 1390–1460) v rozhovoru s mistry pražské univerzity na historické rytině.

(Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Chelcicky_and_Masters.jpg.)

chtěl stát křesťanem, šel bych jedinež do jeho sboru. Jenomže já mám víru jinou. Víím, že to Romana mrzí, ale už to tak je. Naše rozdílná náboženská příslušnost nám však vůbec nebrání v přátelství.

Potom se řeč svezla na křesťany obecně a na to, že křesťanství je pro člověka povznášející. Nebyl bych to já, kdybych hned neměl nějakou výhradu. Zmínil jsem křesťana, kterého s Romanem oba známe a jehož osobnostní profil nelze hodnotit jiným slovem než darebák. Roman mi řekl, že o tomto člověku hovořil s kolegou kazatelem a ten vyřkl správnou myšlenku: „Ano, je to darebák, ale dokáže si představit, jak mnohem větším by byl darebákem, kdyby nebyl křesťanem?“

Mně se tahle myšlenka také líbí. Představil jsem si díky ní křesťanství jako obinadlo, které je schopné obepnout ránu zvanou darebáctví, ale někdo ji má tak velkou, že i přes obinadlo trocha nečistot stále prosakuje. Mnohem horší by tedy bylo, kdyby takovým obinadlem nebyl

Mělo by smysl pěstovat náboženství, i kdyby se ukázalo, že je to pouhá iluze? Mělo by smysl například křesťanství, byť by se ukázalo, že Kristus byl „jen“ člověk a nevstal z mrtvých? Autorova odpověď zní: Ano. Už z toho důvodu, že z vnitřního lidského zla neprosákne ven tolik, kolik by mohlo, kdyby mu náboženská víra nestála v cestě. (Obr. Zmrtvýchvstání od Mistra třeboňského oltáře převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Resurrection_%E2%80%93_NG.O_477.jpg.)

ovinut. No, zasmáli jsme se tomu a povídali jsme si o podstatě křesťanství. Pokud jsem Roman správně pochopil, stojí celé křesťanství na zázraku zmrtvýchvstání Ježíše Krista.

„A co kdyby se jednou jeho tělesné ostatky našly?“ zeptal jsem se, načež Roman rozhodně opáčil: „Kdyby to byly skutečně jeho ostatky, pak by všechno skončilo.“ Tím myslel, že by skončilo celé křesťanství. Ukázalo by se, že bylo pouhou iluzí. Roman ale jako dobrý křesťan nepřipouští, že se někdy něco takového stane. A proto asi ani nevěnoval příliš pozornosti tomu, co jsem mu potom říkal. Vlastně to ani nebylo určeno pro něj, protože on má ve věcech své víry jasno,

ale pro mě, a já jsem si tím vlastně udělal jasno ve své víře. Dovolte, abych se s vámi o toto jasno na závěr podělil.

Kdyby se ukázalo, že křesťané věřili pouhé iluzi, nemyslím si, že by nutně musel tento věroučný systém skončit. Za dva tisíce let své dosavadní existence vytvořil pro lidstvo tolik dobrého a má natolik silný odkaz a přesah, že by jeho duch mohl i nadále žít a rozvíjet se. Vždyť právě svatost ducha je pro křesťanství zásadní.

Představme si tuto situaci, jak nejširší je to možné, a položme si otázky: Co když celé náboženství je pouhá iluze? Co když není Bůh? Co

když se za reálným světem neskrývají žádné přesahy do ireálna, o němž se můžeme domnívat, že má božskou podstatu? Co když není ani žádný kosmický řád, k němuž bychom se mohli upínat? Co když skutečnost je zcela prostá jakéhokoliv duchovního prodchnutí? Co když svět je pouze materiální záležitost ve stavu chaosu, který nemá žádný systém, z něž by bylo možné odvozovat hodnoty? Co když lidské náboženské citění je pouze projevem obsedantně kompulzivní poruchy? Mělo by pak smysl pěstovat náboženství a věřit v Boha?

Odpovídám: Ano! I tehdy bude mít smysl věřit v Boha a ovíjet se náboženstvím jako obinadlem, jež tlumí rány, pomáhá v jejich hojení, být ve funkci placeba, a způsobuje, že z vnitřního lidského zla neprosákne ven tolik, jako kdyby tomuto zlu nic nezabraňovalo v cestě. Zároveň tato víra bude i nadále otevírat cesty k lidskému souznění, tvořivosti a snaze zušlechťovat společnost.

Proto mělo smysl i husitství. Vedle omylů některých svých stoupenců a utrpení, které vyvolalo, přineslo i poměrně dost zásadních dobrých myšlenek, z nichž těží i naše současnost. Za ty nejdůležitější považuji samostatné přemýšlení o náboženství, které se otevřelo

každému bez rozdílu, a odvahu kritického pohledu na autority, aby se ukázalo, kdo autoritou skutečně je a kdo se za ni jen vydává. Důležitým přínosem byl také rozvoj školství a odstranění tehdejší diskriminace chudých a žen.

Také proto mělo smysl nastavovat v roce 1621 hruď střelám při obraně Tábora až do poslední chvíle, ačkoliv bylo zřejmé, že se jedná o prohraný boj. I prohraný boj může být jiskřičkou, která se pouze někam schová a pak její nalezení hřejivost pomůže v jiné době a jiným lidem k vyřešení toho, co je zrovna trápí.

Vždycky je však příjemnější, když se taková řešení obejdou bez boje. Myslím si, že smysl má každá dobrá myšlenka, kterou zrodil jakýkoliv náboženský systém v jakékoliv době, pokud je ji možné znovu uchopit a jako semeno vsadit do nové země.

A co ty ostatní, které se neosvědčily, zklamaly, nebo dokonce zraňovaly a zabíjely? Jsou to zkrátka milníky odvěké lidské snahy odpovědět na otázky smyslu světa a lidského života v něm. Z minulosti se už vyvrátit nedají. Je dobré o nich vědět, ale nevracet se k nim. Před lidstvem a jeho touhou poznat nepoznané i v oblasti vztahu k Bohu je určitě ještě dlouhá cesta plná zajímavých zážitků.

Počátky poutí k tradičnímu rodišti mistra Jana Husa

Vojtech Pekárik

První organizované Husovy oslavy proběhly v Husinci v roce 1868. Tehdy se v předvečer svátku mučednické smrti mistra Jana Husa konal velký průvod od husinecké radnice a končil u Husova rodného domku.¹

Pomník Jana Husa v jeho rodném Husinci. (Obr. převzat z: [cs.wikipedia.org/wiki/Husinec_\(okres_Prachaticy\)#/media/Soubor:Jan_Hus_monument_in_Husinec.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Husinec_(okres_Prachaticy)#/media/Soubor:Jan_Hus_monument_in_Husinec.jpg).)

První veřejné Husovy oslavy se konaly o rok později, v roce 1869. Tyto oslavy proběhly v mnohem větším měřítku, protože se zároveň slavilo 500. výročí domnělého narození Jana Husa.²

Den před samotnou slavností byla uspořádána předběžná schůzka účinkujících hostů

ve Strunkovicích nad Blanicí, na kterou přijel slavnostní řečník Karel Sladkovský. Spolu s ním přijeli do Strunkovic také další významní hosté: František Ladislav Rieger,³ Karel Sabina a František August Brauner.⁴

„Nadešel den 4. září 1869. V Husinci od časného rána, ba již den před tím se konaly velkolepé přípravy. Čekalo se velmi mnoho návštěvníků a městy Husinec se chystal je přijmouti se slavnou okázalostí. Místní obchody s potravinami, jakož i hostince se dostatečně zásobily a bylo toho opravdu velmi zapotřebí. Ti, kteří přijeli nebo přišli již den před slavností, nemajíce dosti místa v hostincích, utábořili se za městečkem, takže celý Husinec byl obklopen množstvím táborů, jak tomu bývá o poutích na mnohých místech. Nocležovalo se kde se dalo. Patrně bylo příhodné počasí, přející k tomu, neboť obyvatelé domů okolo Husova rodného domku na svých staveních sňali ze střech tašky a tak upravili na střechách pohodlná místa k sedění při slavnosti. V ulici, jež se dnes nazývá Kostnická, byly krámy s nejrůznějším zbožím, ovšem nejvíce potravinami, jako o výročním trhu.“⁵

Josef Konvička přibližuje den, kdy se Husovy oslavy konaly: „Po velkolepé oslavě 500. narozenin Husových v Praze dne 4. září, vydala se početná výprava z Prahy na cestu ze Smíchova

3 František Ladislav Rieger (1818–1903) byl český politik, spoluzakladatel Národní (staročeské) strany a poslanec Říšského sněmu.

4 František August Brauner (1810–1880) byl český právník a politik, poslanec Říšského sněmu a Říšské rady.

5 Timoteus Čestmír Zelinka, *Mistr Jan Hus v pamětech svého rodného města*, zvláštní otisk z kalendáře „Míru“. [Praha]: nákladem vlastním 1933, s. 31–32. NK, sign. 54 K 9812.

1 Josef Konvička, Národní pouť do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka*, č. 8, 1934–1935, s. 25.

2 SOKA PT, AMH, spisový materiál, sign. XI/4, V. Starý, První Husovy oslavy v Husinci. In: *Husitský Tábor*, č. 4, 1991, s. 205.

Husinec, rodný dům mistra Jana Husa. (Obr. převzat z: cs.wikipedia.org/wiki/Rodn%C3%BD_d%C5%AFm_Mistra_Jana_Husa#/media/Soubor:Husinec_Jans_home.jpg.)

železnici přes Plzeň (dráhy ze Zdic do Protivína ještě nebylo), všude nadšeně vítána hudbou, zpěvem, ozdobenými nápisy (i německými), ranami hmoždířů a rozmnožována novými účastníky. Hlavní cíl byly Vodňany, ale ježto nebylo lze zde všechny poutníky ubytovati, vystoupila část jejich už ve Strakoniciích. Zvláště srdečné bylo vítání v Protivíně a ovšem pak na nádraží vodňanském (v Čičenicích).⁶ – Už se stmívalo a na všech kopcích zaplály ohně. Nádraží skvělo se v záři ozdobných svítilen. Hosté byli vítáni 12 dívkami bíle oděnými s národními šerpami a 20 měšťanskými dívkami zcela v bílém, pak zástupci spolků, měšťanstva i venkova a jásajícím davem. Od nádraží vyrazilo banderium⁷ s náčel-

níkem Františkem Němcem a praporečníkem Krejsou (Frčka), za nimi družičky, spolky, třicet ozdobných vozů s hosty, po stranách ‚Kosové‘ se svítilnami; druhá část banderia uzavírala průvod k městu, jenž přivítán byl ohňostrojem na Kulovatém vrchu a slavnostní branou při vstupu do města. Dvakrát objeli náměstí skvěle osvětlené a ozdobené obrazy Jana Husa a Jana Žižky – jen radnici a dům svůj nedal osvětliti tehdejší starosta. – Část hostů byla vypravena do Bavorova, hlavní díl rozveden do bytů a večer zakončen plesem – Vodňany den před tím světily prapor Měšť. besedy a byly tedy důkladně rozehrány.

Ráno dne 6. září je budila hudba a ještě před svítáním sjížděly se z vesnic vozy vyzdobené, každý měl číslo. Za hudby, zpěvu a jásotu formoval se průvod, jenž k 6. hodině ranní vyrazil k Husinci. V čele banderium s praporem, pak vozy s prapory spolkovými, uprostřed černočervený prapor výboru pražského. Průvod ohromný. [...] Od Vodňan k Bavorovu, míli cesty, silnice bílá mizela v nepřetržité řadě vozů a nové a nové přibývaly [...] Bavorov i Strunkovice postavili [!] slavnostní brány, bavorovská

6 V Husinci čekala na vlak policejní stráž, která měla 50 mužů a 1 důstojníka. Na vojenských posádkách blízkého okolí vyhlásili pohotovost. Uvedená policejní opatření byla pravděpodobně zaměřena především na možnou účast některých pro tehdejší režim „nepohodlných“ a nebezpečných osobností, např. Josefa Václava Friče, Viktora Huga nebo italského revolucionáře Giuseppe Garibaldiho.

7 Banderium je čtvercový či obdélníkový prapor většího vojenského seskupení. Obvykle dosahoval značných rozměrů a typický pro něj byl na výšku protáhlý tvar.

obec na ni věnovala 50 zlatých, tehda peníz značný. U vsi Těšovic se zarazilo; bylo vidět od Netolic průvod druhý a třetí bral se ze Strakonice přes Volyni a Vlachovo Březí, kde nechal vozy, neboť byl strach, aby se lidé nemačkali.

Tři mohutné proudy slily se v průvod nevídání. [...]

O 11.1/4 hod. dospěl průvod do městečka, kde uvítal starosta Dr. Wiesner Slovaný česky, cizince německy; odpověděl mu vůdce výpravy Dr. Karel Sladkovský. V 11 1/2 hod. šel průvod kolem rodného domku Husova skláněje k počtě prapory. Pěvecké spolky zapěly chorál, načež na řečníště (proti tribuně pro hosty, zejména cizince) vystoupil Dr. Sladkovský. Všude kol něho lidstva, že by jablko nepropadlo; na okolních domech již několik dní dříve snesli tašky i šindele a místo nich na trámech krovů jako na galeriích plno napjatých posluchačů. Šum a ruch tisíců účastníků ustoupil velebnému, posvátnému tichu, když Sladkovský mužnou a vřelou řečí jal se osvětlovati význam velikého rodáka husineckého v minulosti i dnes. Když skončil [...] jako by do tich vod udeřil blesk, zaburácelo nepřehledné moře lidí, ruce se tiskly, svíraly se mozolné dlaně, lidé neznámí se líbali pohnutím, slzy kanoucí z vrásčitých tváří starců třpytily se v paprscích slunce planoucího na modré obloze. „Hus není kací!“ – „Hus je mu-

čedník!“ – hromově se ozývalo se všech stran. A už spadla rouška s pamětní desky, hlásající, že v tomto domě se narodil Mistr Jan Hus.“⁸

Ale také četnictvo mělo toho dne v Husinci sjezd. Husinečtí vzpomínali, že tolik četníků snad nikdo v tomto kraji nepamatoval. Obzvláště hlídali hlavní pořadatele, jako byl profesor Cimrhanzl a učitel Slunéčko. Přes tuto zvýšenou ostrahu měly pietní Husovy oslavy mohutný ráz a na svou dobu daleko předčily všechna očekávání.

Podle Aloise Kubíčka měly oslavy 500. výročí narozenin mistra Jana Husa „velký význam a psal o nich s nadšením pokrokový tisk celé Evropy, zejména tisk slovanský. Policejní ředitelství hlásilo, že musí opravit zprávy německých listů, že oslavy měly nezdar a že naopak slavnost v Husinci byla obrozením pro celý český jih“.⁹

Tyto monumentální oslavy 500. výročí narození mistra Jana Husa měly odezvu u katolické části obyvatel Husince. Již jeden rok po prvních oslavách, tedy v roce 1869, započali s výstavbou nového hřbitovního kostela, který byl vysvěcen 11. září 1870. Tento kostel zasvětili slovanským věrozvěstům Cyrilu a Metodějovi, aby se zde každoročně pořádala pouť na den 5. července.

Tradice poutí k rodišti mistra Jana Husa přetrvala několik totalitních režimů a koná se každoročně v Husinci dodnes.

8 Josef Konvička, Národní pouť do Husince před 65 léty, *Zlatá stezka*, č. 8, 1934–1935, s. 26–28.

9 Alois Kubíček, *Husinec: rodný dům Mistra Jana Husa v Husinci*, Praha: STN 1954, s. 4.

Nehistorické zamyšlení k historii

Ivana Seifertová

Je to přesně 600 let.

Výročí vypuknutí husitských bouří... výraz nenalezen

Oslavy husitství... výraz nenalezen

600 let od vypuknutí nepokojů v Praze... výraz nenalezen

Výročí defenestrace... Stříbrná mince vydaná Českou národní bankou v nominální hodnotě 200 Kč, 600. výročí – První pražská defenestrace – 2019

Tolik internet. Jak chudé!

Stříbrná mince vydaná v roce 2019 Českou národní bankou k šestistému výročí první pražské defenestrace. (Obr. převzat z: www.aurock.cz/2481-stribrna-mince-prvni-prazska-defenestrace-600-vyroci-prvni-prazske-defenestrace-proof.html.)

„Hele, brali jste husitství v dějepise?“ ptám se středoškoláka. „Nijak zvlášť, asi hodinu nebo dvě. Letem světem...“ zazní odpověď. „A víš, že letos je výročí od vypuknutí? Šest set let?“ nedám pokoj. „No jo, vlastně vidíš, to je divný...“ „Co jako je divný?“ „No..., že se o tom vůbec nemluví!“ zamyslel se student.

Uděla jsem si malý výzkum a ejhle výsledek! Jedno z nejkontroverznějších historických témat upadá v zapomnění. Je pravda, že vyšla sedmidílná *Husitská epopej* (autor Vlastimil Vondruška), krásná a také patřičně drahá kniha. Kdo se o téma hlouběji zajímá, je jistě nadšen. Ale běžná, dějepisem příliš nedotčená anebo peněží příliš neoplývající veřejnost?

Za mých mladých let, tedy v období nazývaném socialismus, bylo na školách husitství jedním z nejvíce probíraných a oslavovaných období našich dějin. Přibarveným dle potřeb doby. Ostatně jako všechny historické události a jevy. V sešitech jsme všichni měli dlouhé poznámky na téma HRH (rozuměj husitské revoluční hnutí). Husité – revolucionáři. No nevím... Naopak okolnosti vzniku samostatného státu v roce 1918 jsme v dějepise nebrali téměř vůbec, což v nás pochopitelně vzbuzovalo tím větší zájem. Zakázané ovoce je prostě zakázané a sakramentsky sladké.

Historie je vlastně chudák. Málokdo je tak křiven, zneužíván a znásilňován. Kdekdo se často dovolává, při obhajobě vlastních zájmů, událostí a osobností z minulosti, slavné historie. Přitom – zamysleme se. Těžko si sami pořádně vzpomeneme, co se událo před měsícem a jaké nás vedly pohnutky. Někdy těžko rozumíme způsobu uvažování rodičů, způsobu uvažování prarodičů už vůbec ne, byť se nám někdy paradoxně zdá být bližší. Vzpomínám, že poprvé jsem si tento fakt uvědomila, když nám na fakultě v Brně vysvětlovala profesorka (mimořádně ruštinářka) okolnosti, kdy rozvod není v zájmu jednoho z partnerů, a tedy by soud neměl manželství rozvést. Když například manželka je celý život v domácnosti, pomáhá s kariérou manžela a ve starším věku je v podstatě nesoběstačná. Ztratila kontakt s původním povoláním, nemá známé, nemá zkušenosti. Za těchto okolností by návrh na rozvod manželství podaný manželem měl být zamítnut. Jedna ambiciózní spolužačka tehdy

Husitské vojsko vítězí nad křižáky, iluminace z Jenského kodexu. (Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Husit%C3%A9_-_Jensk%C3%BD_kodex.jpg.)

namítla, že měla tato žena taky chodit do práce a vlastně, proč se jí zastávat. Profesorka, už starší dáma, se na ni zadívala a řekla „... ale ono bývalo velmi běžné, že žena nechodí do práce... a že pomáhá manželovi v jeho růstu...“ a potom jen utrousila „... vy jste neuvěřitelně hloupí...“ Byli jsme. Každý, kdo *přece ví, jak to tenkrát bylo*, aniž dobu prožil, je vlastně trochu hlupák. Pokud událost sami neprožijeme, nepůsobí na nás všechny souvislosti, vztahy, zvyky dané doby, ale i zvyky užšího prostředí, například rodiny, vesnice, profese, můžeme jenom s větší či menší nepřesností odhadovat, co se vlastně asi tenkrát stalo a co možná táhlo lidem hlavou. Lidé nebyli hloupější než my. Žili jenom v jiné době pod působením jiných okolností. Posuzovat středověkého člověka, jeho myšlení a chápání světa, je proto velmi obtížné, pokud to vůbec dnešními očima lze.

Zpět k husitům. Hodnotit všechny pohyby vypuknutí husitského hnutí je asi spíše nemožné. Smířme se s konstatováním, že narůstala

celková nespokojenost nižších (řečeno vžitou terminologií) vrstev. Nespokojenost se stavem církve a požadavek na její reformu, zřejmě i nespokojenost s majetkovými poměry, s úpadkem morálky. Potom tu máme fakta. Husitské hnutí v Čechách po určitou dobu odolávalo tažení spojených sil katolické Evropy. Je jasným důkazem, že geniální vůdce a obrovské odhodlání lidí, kteří své věci věří a bojují o svou existenci, dokážou zázraky. Nelze zpochybnit, že křížové výpravy proti husitům troskotaly jedna za druhou a husitští představitelé byli postupně zváni k jednacímu stolu. A jistě to nebylo z důvodu politické korektnosti, ale protože se husité zkrátka prosadili a muselo s nimi být počítáno jako se zdatnými protivníky.

Naši předkové kališníci byli odvážní. Postavit se přesile vždy vyžaduje odvahu, takovou tu konkrétní odvahu skutky. A to zde nechci rozebírat osobní odvahu Jana Husa, to je samostatné, téměř nevyčerpatelné, téma. Byli rozhodní a dokázali držet spolu, alespoň v době ohrožení. Byli vzdělaní. Kdo čte, začne více přemýšlet, rozvíjí fantazii a tím se mění v lepšího člověka. Bible byla tehdy bestseller, a že to není úplně jednoduchá četba! Tak obsáhlý a složitý příběh dnes přečte málokdo.

A nakonec ještě připomínka jednoho slavného, velmi účinného českého vynálezu té doby, který posléze přestal být používán. Defenestrace. Necelý rok po pražské defenestraci (červenec 1419) husité deklarovali svůj program, kterým byly tzv. čtyři pražské artikuly (články). Pro osvěžení paměti – první artikul žádal svobodné hlásání slova božího, druhý článek se týkal přijímání krve Kristovy v podobě vína i pro laiky, třetí zakazoval světské panování církve a čtvrtý článek požadoval trestání hříchů ve všech stavech. Jasně, stručné, výstižné. Inu – je-li jasný program, lze ho též jasně vyjádřit a lidé mu rozumí.

Mimochodem, tento program provází v různých souvislostech celou husitskou epochu. O husitském programu se jednalo i na památném koncilu v Basileji (1433) a vyústěním těchto jednání bylo přijetí Jihlavských kompaktát (1436), tj. ujednání, v nichž byl husitský program zakotven v podobě oboustranně přijatelného kompromisu.

Starokladrubský kůň. (Obr. převzat z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Kladruby_1.jpg.)

Je pravda, že za husitských bouří byla zničena spousta uměleckých skvostů. Ostatně to je průvodní jev jakýchkoli bouří (i těch přírodních). Koneckonců málokdo ví, že náš národní poklad – starokladrubský kůň – měl po vzniku samostatného Československa také namále, jelikož byl považován za symbol Habsburků, utlačovatelů. Naštěstí se na stranu nebohého zvířete postavil prezident Masaryk, plemeno nebylo zmasakrováno a dnes je „starokladrubák“ naše chloubka. Obdobně dopadl po revoluci 1917 v Rusku nádherný chrt barzoi, kterého téměř vyhubili jakožto symbol šlechty. I barzoi přežil díky pár nadšencům, kteří jej na vlastní nebezpečí zachovali. Ale podle zákonů fyziky je každá reakce tak trochu ovlivněna předchozí akcí a při vyřizování si účtů mezi lidmi to občas odnesou i památky a zvířata. My lidé už zkrátka

takto „na úrovni“ řešíme svá drobná nedorozumění.

Dnešní přístup oficiálních míst k historickým událostem týkajícím se husitství je více než vlašný, mé pátrání bylo završeno poznáním, že není vlastně žádný. Tedy kromě těch památečných mincí a knihy. Dávné období vzdoru a alespoň přechodného vítězství touhy po sociální spravedlnosti. Naopak výročí okupace nacistickým Německem se těší vskutku velké pozornosti. Hitler jde televizí od rána do večera jako nějaká rocková hvězda. Životopis, válečné stroje, milenky. Nedávné období kapitulace a porážky. Diktatura.

Tak nějak nevím..., ale laskavý čtenář si podle svého založení jistě vše přebere sám.

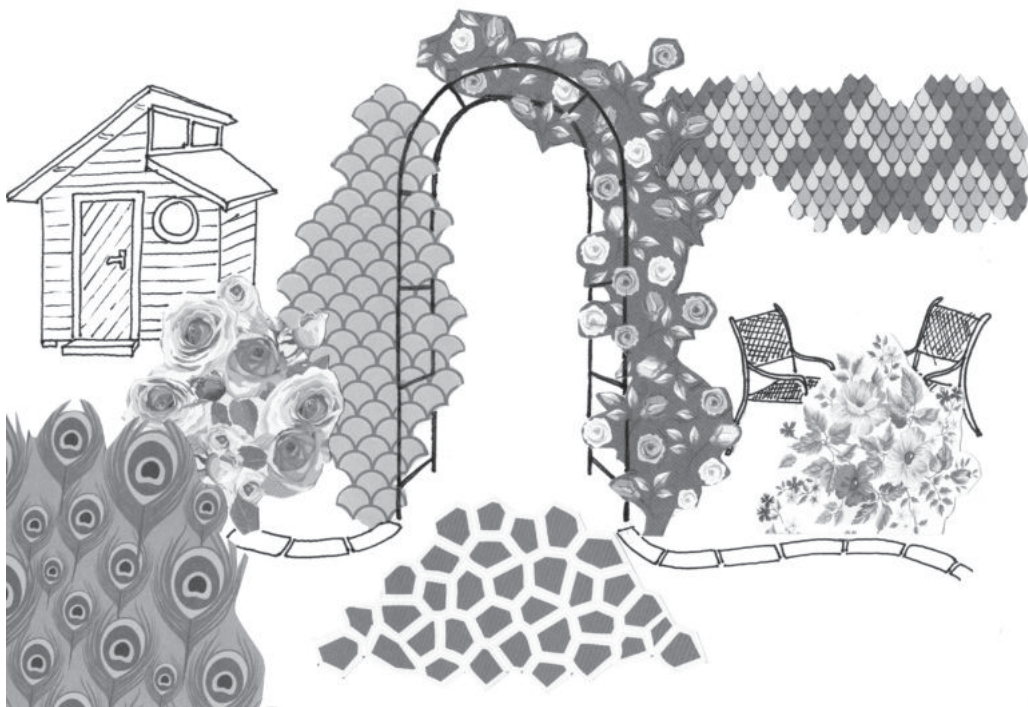
Přeji všem krásné léto!

Jednota v mnohosti?

Dorothea Kaufmannová

Dorothea Kaufmannová se narodila v roce 1961 a vyrostla v unitářské rodině. Od osmdesátých let je členkou německé unitářské organizace Unitarier – Religionsgemeinschaft freien Glaubens. Dnes se podílí na jejím vedení a působí také v redakci časopisu Unitarische Blätter (Unitářské listy). Je profesionální psychoterapeutkou.

Začnu příběhem, skutečným příběhem, který jsem prožila tak, jak ho budu vyprávět.¹

Obr. 1. „Je léto. Jeden letní den střídá druhý. Příroda překypuje růstem. A v naší zahradě se to zelená a kvete a švitoří.“ (Autorkou obrázků je Dorothea Kaufmannová.)

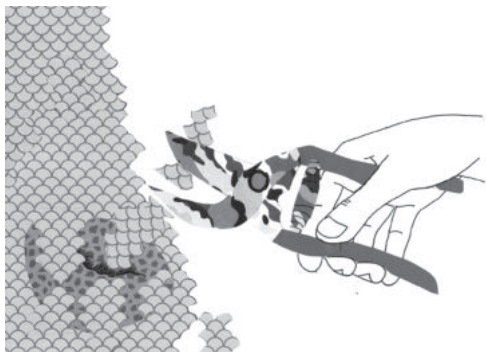
Obraz 1. Zahrada

Je léto. Jeden letní den střídá druhý. Příroda překypuje růstem. A v naší zahradě se to zelená a kvete a švitoří. Je to krásné! Letos bývám na zahradě často. O poledni sedáváme s mým mužem Volkerem a naším psem Panem často pod pergolou, zastřešenou terasou, na kterou se kousek za domem vstupuje loubím z růží.

Vedle je keř, který roste a roste, jako by chtěl pergolu strhnout nebo uzavřít vstup na terasu. Tak daleko to ovšem nesmí dojít...

Ráno se směle chopím zahradních nůžek a stříhám, obcházím kolem keře a zastřihuji ho do přijatelné velikosti. Abych dosáhla i na horní větve, přinesu si štafle. S očima ve výši horního bodu pergoly odstřihnu několik výhonků...

¹ Promluva D. Kaufmannové na dnech EUT (European Unitarians Together) v Berlíně 22. 5. 2019.

Obr. 2. „A najednou stříhnu do hnízda. Zůstalo tu od minulého léta, pomyslím si nejdřív; proč jsme si ho tenkrát nevšimli?“

Obraz 2. Zahradní nůžky

... a najednou stříhnu do hnízda. Zůstalo tu od minulého léta, pomyslím si nejdřív; proč jsme si ho tenkrát nevšimli? Ale když se podívám lépe, vidím, že se část hnědého hnízda hýbe, docela malinko se pohybuje. – To hnízdo dýchá, pomyslím si. Ne, samozřejmě že ne hnízdo, ale to vevnitř, cosi hnědě opeřeného. Je to až na dně hnízda, a tak nelze rozeznat, jestli je to jedno ptáče, nebo jestli je jich tam víc. To hnízdo tu rozhodně nezbylo z minulého léta. Je letošní a obydlené!

Prekvapení je velké. Ale ještě větší než radost z nálezů je leknutí. Strach. Zahanbení. Co jsem to tu provedla? Vnikla jsem na cizí teritorium, kde nemám co pohledávat. Cítím se, jako bych porušila nějaké tabu, nevyslovené pravidlo. Toto se tě nijak netýká. Ruce pryč. Zmizni!

Sestupuji ze žebříku jako omámená. Co jsem to udělala! Jak jsem jen mohla být tak hloupá a stříhat keře uprostřed léta! Člověk musí přece počítat s tím, že v nich hnízdí ptáci. Vůbec jsem si toho nevšimla, i když jsem se tu v posledních dnech a měsících zdržovala dost často. Vůbec jsem nezaznamenala, že si tu ptáci staví hnízdo, že sedí na vejcích, že se vyklubali mladí. A teď jsem hnízdo nechtíc odkryla. Ne úplně, pořád je pěkně zasazené v keři. Ale po straně, kde jsem stříhla, je teď jakési okénko, kterým bude v poledne dovnitř pražit slunce. To se ale ptáčkům nebude vůbec líbit. Dosud je před ním chránily větve, které jsem právě odstříhla.

Žádný obraz

Na tomto místě bych se ráda na okamžik zastavila, příběh bude zas pokračovat. Ale proč ho tady vlastně vyprávím? Protože v něm jde o mnohost? A jde v něm vůbec o mnohost? Vraťme se malinko zpět.

Obraz 1. podruhé: Zahrada

Příběh se odehrává v létě, v té době, kdy lze mnohost prožívat obzvlášť silně. Jistě, mnohost je i v jiných ročních obdobích. Mnohost je stále. Ale mnohost v létě – to je růst, množení, rozmnožování. Tam, kde bylo něčeho předtím málo, je toho teď hodně; kde to bylo předtím jednotvárné, je to rozmanitější: traviny, listy, poupata, květy, hnízda, vejce, ptáci... rostlinám a zvířatům se daří a množí se. Mnoho forem života – to je živoucí mnohost. Mnohost druhů.

Avšak i v rámci jednoho druhu je každá živá bytost jedinečná. Ať se podobají sebevíc – trávy a květy, vejce a ptáci – přece je jeden každý trochu jiný než ostatní. I my lidé jsme rozmanití. Nikdo nevypadá přesně jako druhý, ani jednovaječná dvojčata. Součástí této mnohosti jsme tedy i my, lidé. A přece jsme často tak omezení, tak hloupí, že tuto rozmanitost ohrožujeme, tak jako jsem ohrozila mláďata v hníždě. Nikoli záměrně, ale nepozorností, nerozvážeností. Ano, jednala jsem nerozváženě, prostě jsem zastíhovala rostliny, aniž bych pomyslela, jaké to může mít důsledky. Proto to zahanbení. Když jsme udělali něco, co vnímáme jako nesprávné, cítíme stud. Tato hanba byla zesílena pocitem, že jsem vnikla do oblasti, kde jsem neměla co dělat: tento malý ptačí svět je jiný než můj. Je to dětský pokoj rodiny, kterou neznám. Je to prostor soukromý až intimní, kam by měli mít přístup jen rodiče. Proto ten pocit narušení tabu.

Jde o pocit těsně spjatý s pocitem úcty k životu. Tento pojem razil Albert Schweitzer: „úctu k životu“ prohlašoval za základní normu. Co to znamená pro mě? Úctu k životu – k mnohosti života – prožívám v okamžicích, kdy mne potká něco živoucího a dotkne se mě to: ve své křehkosti i síle, ve své jinakosti a stejnosti, ve své oddělenosti ode mne i propojenosti se mnou. Toto živoucí je tím vším dohromady: jemné a silné, je mně to cizí a zároveň podobné, je to mým pro-

tějškem i součástí čehosi většího, k čemu také patřím. To vytváří můj unitářský životní pocit.

Ale pozor: Jak dospíváme k tomu, že to označujeme za náboženství? Byli jsme v zahradě, v přírodě, uprostřed mnohosti života... a teď je najednou řeč o náboženství. Jak jsem k tomu došla? – Protože když rozmanitost, mnohost prožíváme jako lidé, nemůžeme se jí jen opájet. Máme tu zvláštní schopnost, že si ji také uvědomujeme, a to kdykoli chceme.

V *Základních myšlenkách víry německých unitářů* se k tomu píše: „Náboženská je základní složka lidského bytí. Umožňuje člověku vztahovat se k celku života a motivuje jej k hledání smyslu. Prožíváním, vykládáním a utvářením života dospívá k představám, jež dávají smysl a tvoří jeho náboženství. To mu dává bezpečí, chuť do života a orientaci.“

Unitářský životní pocit je pro mne pramenem síly, protože v něm nacházím odpověď na velkou otázku po smyslu. Nebo lépe: V takových okamžicích se tato otázka rozplývá, už se po smyslu neptám, protože jsem pocitem smyslu naplněna. Trochu se to podobá stavu šťastně zamilovaných; ani oni už se neptají po smyslu, protože ho bezprostředně prožívají – v provázanosti s milovaným nebo milovanou. Smysl vždycky cílí k provázanosti. Ve stavu náboženského naplnění jsme jako zamilovaní – ale nejen do určitého člověka, nýbrž do celého života, do mnohosti života. A jako unitáři jsme přitom naplnění prožíváním a vědomím, že všechny bytosti, věci, jevy, které jsou obsaženy v mnohosti, spolu vzájemně souvisí a tvoří celek, k němuž patříme i my sami. Prožíváme a myslíme jednotu v mnohosti.

Naše *Základní myšlenky* k tomu praví: „Věříme, že všechno, co je, tvoří úplnost. Její mnohé jevové formy jsou začleněny do všeobjímající spojitosti. Prožíváme se jako součást této spojitosti, která nás nese a kterou ovlivňujeme. [...] Pociťujeme úctu k životu, mnohost jeho jevových forem pro nás znamená bohatství. Rozhodně vystupujeme proti snahám o omezování této mnohosti.“

Úcta k životu nevychází z přemýšlení, ale je vnímána a pociťována. V tomto smyslu ji lze označit za jádro unitářského životního pocitu. Pro Schweitzera je to „základní etická norma“. Není to ještě zformovaný etický požadavek,

žádné „musíš dělat to a to“ nebo „musíš se zdržet toho a toho“. Začíná dříve. Jako základní pocit tvoří prvotní základ etického jednání. O toto jednání půjde ve druhé části příběhu.

Obr. 3. „Zas lezu po žebříku a nesu veliký slunečník – respektive deštník. Rozevírám jej nad hnízdem a pevně přivazuji, aby se ve větru neuvolnil a neuletěl.“

Obrázek 2. podruhé: Zahradní nůžky

Když jsem odstříhla větvě, jsou ptáčky v hnízdě chráněni méně. Lituji svého jednání, cítím vinu a odpovědnost, chtěla bych něco udělat. Ale co? Musí sem přijít nějaká ochrana před sluncem, deštěm a větrem. Nejbližší volbou je deštník.

Obrázek 3. Deštník

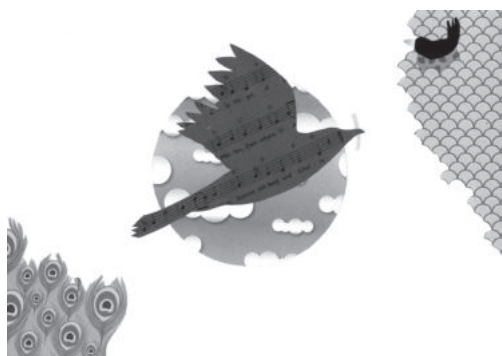
Zas lezu po žebříku a nesu veliký slunečník – respektive deštník. Rozevírám jej nad hnízdem a pevně přivazuji, aby se ve větru neuvolnil a neuletěl. Pak se cítím lépe. Podařilo se mi škody zmenšit. Z dálky pozoruji své dílo. Deštník tvoří nad oknem v křoví ochrannou střechu a zároveň nechává dost místa, aby mohli rodiče létat do hnízda. Přiletí? Chvilu musím čekat, ale pak přilétají, aby rychle nakrmili mladé a zase odlétli.

Obrázek 4. Ptáci let

Ted' už vím, že v našem keři bydlí rodina kosů. V dalších dnech přilétají rodiče k hnízdu stále častěji. Terasu používáme dál a zdá se, že to ptáky neruší. Jen drobně změnili přistávací

dráhu, ale zjevně nám důvěřují. Občas uslyšíme malé pípat, ze začátku docela slabounce, ale s každým dalším dnem hlásky sílí. Když zas jednou oba rodiče odlétnou, odvážím se k hnízdu blíže. Stojím na špičkách a teď už rozeznám tři široké zobáčky, které se zas a zas otvírají. Nějak mne to dojde a rychle se stáhnou.

Oba rodiče jsou teď pořád v letu, aby opatřili potomstvo, od rána do večera. Když přistávají, strhne se veliký křik, sousta jsou rychle pozřena a běží další kolo. Já zatím lenivě vysedávám v polostínu a žasnou, kolik námahy stojí odchovat takovou snůšku. Zas a znova. Přílet a krmení. Čím je vlastně krmí?

Obr. 4. „Teď už vím, že v našem keři bydlí rodina kosů. V dalších dnech přilétají rodiče k hnízdu stále častěji.“

Žádný obraz

Než se budu zabývat touto otázkou, chtěla bych se ještě jednou zastavit u tématu mnohosti. Zahrada je životním prostorem mnoha rozmanitých živých bytostí. Ptačí rodinu jsem poznala blíže – náhodou, do jisté míry nehodou, jsme se spolu s těmito kosy vzájemně sblížili. Úplně napoprvé jsem si jich všimla kvůli tomu, že jsem jim narušila nejbližší životní prostor. Tím vznikl vztah.

Tím, že se mě dotkl pohled na toto obydlí, jsem dostala impuls, abych ty malé ptáčky chránila. Nebyla to otázka. Byla to odpověď. Má duše odpověděla na oduševnělou přírodu před mými očima. Až pak přišel poznatek, že jsem těmto malým stvořením způsobila škodu, kterou jsem chtěla napravit. Cítila jsem se odpovědná. K odpovědi se přidala odpovědnost.

Obraz 3. podruhé: Deštník

Udělala jsem, co jsem mohla, a svým jednáním jsem vztah posílila. Byla jsem pozornější, soucitnější, starostlivější. A připadalo mi, jako by mi ptáci odpovídali – velkou důvěrou.

Ze žití vedle sebe se stalo soužití. No není to úžasné!? Ačkoli jsou ptáci a lidé tak rozdílní, ačkoli jsou živé bytosti vůbec tak rozličné, může mezi nimi být úzké spojení. Kdo má nějaké domácí zvíře nebo zahradu, nebo kdo pobývá hodně v přírodě, v lese, u moře, v horách... ten to zná. Ten pocit bezprostředního vztažení, duševní propojenosti. Z tohoto pocitu se chce člověku obejmout strom, zabořit ruce do země, ponořit se do moře, podívat se do očí psu, skrýt ptáče v dlani... jako součást této mnohosti života dávám odpověď a přebírám odpovědnost. To utváří můj unitářský životní pocit.

A tím se dostáváme k dalšímu důležitému aspektu unitářského náboženství: z náboženského životního pocitu propojenosti vyrůstá životní postoj odpovědnosti. Pak jde o jednání, o etické jednání.

V našich *Základních myšlenkách* se k tomu píše: „Na základě své schopnosti rozpoznávat a vyhodnocovat mnohé souvislosti, nese každý člověk odpovědnost za své konání a nekonání vůči okolnímu světu i vůči sobě samému. [...] Žijeme v přírodě a jsme její součástí. Proto se – i v případě, že osobně na něco rezignujeme – cítíme povinováni jednat s ní ohleduplně.“

Obraz 4. podruhé: Ptačí let

Sedím v polostínu, pozoruji rodiče při neúnavném krmení mladých a říkám si, čím je vlastně krmí. Kořist se dá většinou rozeznat jen těžko, ale zjistila jsem si to: Kosi sice žerou také ovoce a bobule, ale převážně se živí žížalami a brouky.

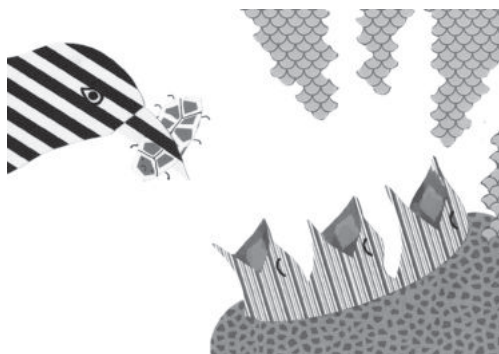
Obraz 5. Krmení

A to jsou také zvířata, uvažuji, stejně jako ptáci. Jenomže o brouky a žížaly jsem se až do teď nestarala, natož abych s nimi měla soucit. Vždycky jsem se jen radovala spolu s kosy, že našli potravu a mají čím krmít. Takhle jednostranně jsem to vnímala. Kdybych vyprávěla příběh o broucích, jak vznikají a rostou oni, viděla bych to asi jinak. Pak bych se radovala vždycky, když nějaký pták broučka přehlédne.

Proč jsem na straně ptáků, a ne brouků? Hlavní důvod je jasný, totiž že se jako člověk propojujím víc s ptákem, protože jsme si podobnější, a proto se můžeme snadněji a rozmanitěji dostávat do kontaktu. To ale nemění nic na tom, že mnoho lidí ptáky také pojídá, například slepice nebo kachny. Kdybych vyprávěla příběh o lidských dětech, které hladově čekají, až rodiče přinesou domů něco k jídlu, pak by bylo radostnou událostí, když domů přinesou slepičku. Ale tady jde přece jen o můj vztah k ptačí rodině, a tak záměrně tlumím své uvědomění si skutečnosti, že pro jejich přežití musí umírat brouci a žížaly. A je jich celkem dost, protože rodiče přilétají s krmením skoro nepřetržitě.

Míjejí týdny a dovolená se nám krátí. Postupně nám dochází, že asi neuvidíme první letecké pokusy malých kosů, protože v té době už budeme pryč. Budou se učit létat, aniž by je kdo rušil, utěšujeme se. Pak přijde den odjezdu. Když otevřu dveře na zahradu, abych šla vyvenčit psa, zavane na mě svěží ranní vzduch. Na prahu si natáhnou boty, protože Pan už běhá po zahradě.

Koutkem oka vidím, že se náhle zastavil a před sebou má cosi hnědého, co nedokážu rozpoznat. Pak ještě vidím, jak se jeho veliká tlama otevře a jak chce to hnědé klubičko chňapnout... a je mi to jasné.

Obr. 5. „Tady jde přece jen o můj vztah k ptačí rodině, a tak záměrně tlumím své uvědomění si skutečnosti, že pro jejich přežití musí umírat brouci a žížaly.“

Obr. 6. „To klubičko je jedním z ptáčat, které – proč jenom – sedí na trávníku a k němuž se blíží zuby našeho psa.“

Obraz 6. Pes

To klubičko je jedním z ptáčat, které – proč jenom – sedí na trávníku a k němuž se blíží zuby našeho psa. Vykríknu z plných plic: „Ne!“ a mám jedinou myšlenku: Pes toho pípáčka nesmí – prosím, prosím – teď sežrat, i když to odpovídá jeho přirozenosti; přece jen je to lovecký pes.

Pes – poslechně a přiběhne ke mně, rozčileně, protože v mém hlase zaslechl paniku. Teď je pro něj zjevně důležitější vidět, co se děje se mnou, než si pochutnat na ptáčkovi. Uleví se mi a nadšeně ho chválím, a přitom už uvažuji, co udělat s tím malým uprchlíkem.

Žádný obraz

Než budu pokračovat, potřetí vyprávění přeruším, abych se zeptala, co to má co dělat s naším tématem mnohosti. „Mnohost v létě – to je růst, množení, rozmnožování,“ řekla jsem předtím. Je to pravda, ale jen částečná pravda. Další stránkou je ničení, výměna látek a pomíjivost. Bez toho všeho by mnohost nebyla možná.

Obraz 5. podruhé: Krmení

Všechno živoucí žije, protože v něm dochází k látkové výměně – lépe řečeno, život umožňuje právě to, že existuje výměna energie a látek, a tím dochází k vzájemnému působení s okolím. Tak se všechny živé bytosti nacházejí v neustálém procesu vnitřní a vnější výměny. A v tomto procesu rostou a obnovují se, zrají a stárnou, až nakonec zaniknou, zemřou.

A je jedno, zda přirozenou nebo násilnou smrtí – rostliny, zvířata i člověk obíhají v koloběhu života i smrti, nebo lépe: nikdy z něj nevypadnou, zůstávají v něm. To vytváří mé unitářské přitakání životu.

A tím se dostáváme k dalšímu důležitému aspektu našeho náboženství: Jak se stavíme k pomíjivosti života? Náboženství skýtají nejrozličnější způsoby útěchu tváří v tvář smrti a umírání. I v této oblasti vládne mnohost. Odpověď velmi často zní, že po smrti je další život, buď na onom světě, nebo snad dokonce věčný život. Útěcha spočívá vždy v tom, že je vnímatelný konec osoby zmírněn vírou, že nějak přetrvá i po něm.

Tuto formu útěchy obsahují i unitářské myšlenky, například že to, co po mně zbude, zůstane po mé smrti v koloběhu života: neskončí přece všechno! Člověk není prostě jen pryč – něco z něj zůstane jak z hlediska hmoty, tak energie, a to, co vytvářelo jeho osobnost, zůstane také nějakou chvíli ve vzpomínkách potomků, přinejmenším po několik generací. Ale na osobní posmrtný život většina z nás, unitářů, nevěří. Představa, že duše existuje nezávisle na těle, se jen těžko snáší s myšlenkou Unitas, s přesvědčením, že tělesné, duchovní a duševní od sebe nejsou ve skutečnosti odděleny, ale tvoří jeden celek.

V našich *Základních myšlenkách* je to vyjádřeno poněkud opatrněji: „*Život je pokračující a sebeutvářející sled vznikání, proměny a zániku. Nezbytným předpokladem pro vývoj této mnohosti je pomíjivost jednotlivé bytosti. [...] Smrt ukončuje lidský život. Mimo to není žádná jistota. Toto vědomí posiluje naše úsilí vést vědomý život naplněný smyslem. Každý člověk zanechává stopy, které přetrvávají po smrti.*“

Ale život nejenže zaniká, ale také padá za oběť jinému životu a z jiného života se sám živí. To znamená: život se vždy děje na úkor jiného života. Nebo zkrátka: život znamená „žrát a být sežrán“.

To platí i pro člověka. Stojí sice na konci potravního řetězce, ale nemohl by přežít, kdyby nejedl, to znamená nepřijímal potravu, i přesto, že v tom existuje velká mnohost možností i zálib. Tak se vegetariáni zcela zřikají masa, to

znamená konzumace zvířat, vegani se zřikají i požívání živočišných produktů jako například mléka a vajec – většinou z etických důvodů, k nimž mám velký respekt. Nemění to ale nic na tom, že všichni žijeme výlučně na úkor jiného života. Živíme se životy rostlin. S každou vyhloubenou stavební jámou, s každým ošetřením nemocných je během našich každodenních kroků ničen život, jsou zahlazovány malé a zcela drobné živé bytosti.

Život žije z jiného života. Tomuto životnímu principu nemůžeme uniknout, ačkoli si to možná někdy velmi přejeme: svět, v němž nežijí jedny bytosti na úkor druhých. Je to ale samozřejmě iluzorní. Pak už by to nebyl život. Život je takto definovaný. Všude ho takto zakoušíme. Jenom ne vždycky si to uvědomujeme. „Jsem život, který chce žít, uprostřed života, který chce žít,“ – domnívám se, že to nelze vyjádřit trefněji než těmito slovy Alberta Schweitzera. Máme náboženskou odpověď i na tuto zdánlivě drastickou zákonitost?

Nemám jinou odpověď než tuto: K životu nevyhnutelně patří, že každá jednotlivá živá bytost za 1. zaniká, někdy je dokonce násilně zničena, a za 2. i ona sama ničí jiné živé bytosti, možná rovněž násilně. Lidé se pokoušejí se svojí etikou tomuto násilí bránit, ale daří se jim to jen v malé míře. Tyto snahy stále znovu selhávají, a nezřídka patří násilné ničení dokonce i k etickým požadavkům. Všichni víme, že k takovému ničení dochází dokonce i ve službách a z příkazu náboženství. A není divu, protože i etika a náboženství jsou lidským dílem.

Tímto vzhledem se ovšem nezbavuji odpovědnosti zasáhnout tam, kde se jeví možné a smysluplné ničení a násilí bránit. Nezáleží na tom, zda se to děje záměrně nebo bezmyšlenkovitě. V naší době, vyznačující se nadměrnou konzumací ohrožující život – hromadění odpadů, velkochovy zvířat a plýtvání energiemi jsou jen některými z příkladů –, potřebujeme etický postoj směřující k šetření zdroji. Postoj sebeomezení vůči onomu přebytku, který je na úkor mnohosti.

Není to vůbec jednoduché vydržet pohled na tvrdou realitu života a převzít odpovědnost při konkrétním jednání. Vyžaduje to mnoho

síly. A přece – a možná právě proto – chci zůstat otevřená, otevřená a vděčná krásám a šťastným chvílím života. I když to – přiznávám – někdy není snadné.

Obraz 6. podruhé: Pes

Ptáče vypadlé z hnízda, které právě uniklo psu, mne staví před otázku, co teď udělat. Je moc dobře, že můj muž je dost odvážný.

Obraz 7. Ruce

Natáhne si rukavice, vezme ochmýřené ptáčí mládě do obou rukou, z nichž udělá jakousi miskou, dojde ke keři a prostě hodí pípáčka zase do hnízda k sourozencům. Zírám – šup, a malý je zas v pořádku tam, kam patří, u své rodiny. Mám z toho velikou radost.

Obr. 7. „Natáhne si rukavice, vezme ochmýřené ptáčí mládě do obou rukou, z nichž udělá jakousi miskou, dojde ke keři a prostě hodí pípáčka zase do hnízda k sourozencům.“

A zatímco se zdá, že rodiče neúnavně dál přilétají s krmením, my balíme obytný vůz. Nazítří ráno panuje poněkud napjatá atmosféra, musíme poskládat poslední věci, pořád chodíme po zahradě sem tam.

Obraz 8. Zahrada a zavazadla

A pak si najednou všimnu, že něco chybí: pípání. Ptáčata nejsou slyšet, nastalo strašné ticho. A pak uslyšíme z protějšího stromu rodiče, ale nezpívají, křičí, stále znovu vydávají vysoké, pronikavé hvízdání. Přestaneme s mužem balit, znepokojeně se rozhlížíme. Jdu tísňně k hnízdu a zjišťuji smutnou skutečnost: je prázdné. Ta prázdnota je smutná. Proto rodiče zpívají tak

usedavě. A pak spatřím na křoví stopy, od hnízda vede dolů cesta polámaných větví. A tam leží na zádech jedno ze tří ptáčat mrtvé, nožičky mu trčí k nebi.

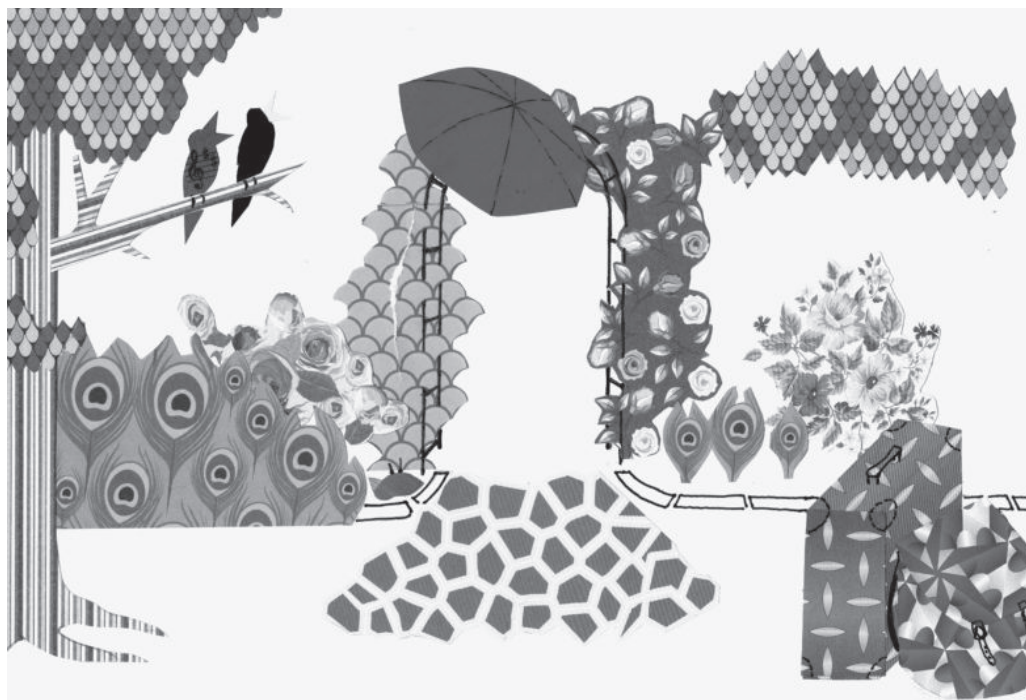
Pochopíme: V noci nebo časně ráno si tu prorazilo cestu nějaké zvíře, asi kočka. Hnízdo bylo přes noc vypleněné, vyloupené. Další dva ptáčci nejsou k nalezení, zřejmě už jsou dávno stráveni v žaludku toho, kdo hnízdo vybral.

Mám vztek – skutečný vztek na kočku, která se nespokojí s krmením v misce, nebo na cokoli jiného, co musí lovit zrovna v naší zahradě – a přitom vím: Takový je život! Ale je to tak neskutečně smutné... cítím nevýslovný žal. Toto ráno je naplněné tichem, přerušovaným nářkem rodičů, z něhož je cítit veliká bolest.

Za poslední týdny, co jsme s touto rodinou sdíleli zahradu, jsme s nimi nějak srostli. Teď nám chybí. Karavan je sbalený, auto může nastartovat. Normálně bychom se už těšili na cestu. Tentokrát je to jiné. Když odjíždíme, nejdřív mlčíme. A pak mluvíme o tom, jak nám je. Mluvení pomáhá, protože sdílíme smutek. Ale mluvíme i o svém vzteku na šelmu, která vyplenila hnízdo, a přitom je nám jasné, že zvířata loví, zabíjejí a žerou kořist, protože to mají v přirozenosti, takže se na ně doopravdy zlobit nemůžeme. A o něco později mluvíme o i tom, že kosi snad příští rok zase postaví hnízdo, snad na bezpečnějším místě.

A tím je můj příběh u konce, tak, jak se doopravdy stal. Bez šťastného konce. Chvilí jsem váhala, zda ho s vámi sdílet. A rozhodla jsem se, že si na to troufnu. Protože – copak život není plný troufalosti? Život píše mnoho příběhů, různorodých příběhů: těch se šťastným koncem, ale i jiných – a není jich málo. A právě tváří v tvář těm smutným, ba dokonce strašným příběhům potřebujeme přece náboženství. Právě tehdy přece potřebujeme odpovědi na velikou otázku po smyslu, jemuž hrozí, že se v takové spoustě utrpení ztratí.

Tady jde jen o tři ptáčata, jejichž smrt probudila náš soucit. Přitom všichni víme, že je to nesmírně malý osud vzhledem k mnoha bolestným prožitkům světa. Pomysleme jen, že někdy i lidé ztratí naráz děti, ať kvůli nemocem, při různých nehodách, přírodních katastrofách nebo

Obr. 8. „... pak si najednou všimnu, že něco chybí: pípání. Ptáčata nejsou slyšet, nastalo strašné ticho. [...] A pak spatřím na křoví stopy, od hnízda vede dolů cesta polámaných větví. A tam leží na zádech jedno ze tří ptáčat mrtvé, nožičky mu trčí k nebi.“

ve válkách. A že se něco takového ve světě děje téměř neustále. I v tomto okamžiku. Připustíme vědomě, že utrpení je v životě přítomno neustále – a jestliže se právě netýká nás, pak postihuje někoho druhého. Je to odvrácená strana životní radosti.

Životní radost nám ulehčuje přitakání životu v jeho celistvosti. Ale daří se nám přitakávat mu i tváří v tvář utrpení? Tváří v tvář vlastnímu utrpení – a utrpení druhých? V utrpení – ať už jde o nemoc, ztrátu blízkých, ohrožení nebo něco jiného – se často cítíme, jako by nás cosi katapultovalo ze souvislostí, na něž jsme se v životě dosud spoléhali. Čím se pak v bolesti utěšujeme? Co potřebujeme a očekáváme od náboženství?

Co jsme, Volker a já, udělali? Cítili jsme smutek, ale i zlost, a ty pocity jsme si připustili. Něco jsme udělali: pohřbili jsme mrtvé ptáče. Sdíleli jsme své pocity a mluvili spolu o neštěstí. A později jsme rozvinuli i naději a mysleli na to, že to napřesrok bude snad lepší. – Zdá se, že je

to strašně málo. Je to všechno, co nám v této situaci přišlo na mysl a pomohlo nám to. Když se člověk v utrpení cítí katapultován ze souvislostí, které mu normálně zprostředkovávají smysl bytí, jde o to, najít k těmto ztraceným souvislostem opět přístup – nebo najít nové souvislosti, jež smysl zprostředkují. To znamená cítit staré nebo nové spojitosti.

Proto může dodat útěchu, když se utrpení sdílí s druhými. Utrpení se zmenšuje tím, že člověk zakouší propojenost s lidmi, kteří si dokážou uvědomit, jak trpíme, a soucítit s námi. Proto může být utěšující jít na procházku do lesa nebo podél moře. Utrpení se zmírní prožitkem spojení s přírodou, které mne poučuje o tom, že utrpení k životu patří. Proto může být utěšující poslouchat hudbu nebo na něco hrát, zpívat, dívat se na obrazy anebo malovat, číst nebo psát: utrpení vyprchává, zjemňuje se tvorbou a uměleckým vyjádřením.

Proto může být utěšující ponořit se do sebe: utrpení se může konejšit tím, že mu dám v sobě

prostor a setkám se sama se sebou. Pak se rozpomenou a spojím se v sobě s osobou, která už dříve zažila a překonala utrpení. Neboť tato zkušená, možná dokonce moudrá osoba ve mně tím někdejší utrpením nejenom trpěla, ale i vyrostla. Zakusila, že i ve zdánlivě nepřekonatelné bolesti existují cesty, které lze znovu najít. Zažila, že po utrpení může přijít štěstí. Proto tato zkušená osoba ve mně může přinášet útěchu – to znamená: chápat utrpení a přijímat je, ale také rozvíjet odvahu a naději. Tak se může utrpení proměňovat. Tato moudrá osoba ve mně ale také ví, že existuje utrpení, které lze překonat jen stěží nebo vůbec. Takové utrpení se pak musí vydržet, pokud se pod ním nemám zlomit. Ale i taková zkušenost nebo vhléd znamenají ono „vydržet“.

Co ale moje unitářské náboženství? Je to přesvědčení, že velké, ohromující, tvůrčí síly, které zakoušíme všude kolem nás, působí i v nás samotných. Uvědomit si: tyto síly působí

i ve mně – toto vědomí může pomáhat přijímat utrpení, vydržet je a – v nejlepším případě – je proměnit.

Naposledy budu citovat z našich *Základních myšlenek*, a sice větu, kterou jsem už citovala, ale ne do konce: „... *pocítujeme úctu k životu, i s vědomím jeho rozporů a krutostí.*“

Ano, pocítuji úctu k životu, který mi přináší nejvyšší štěstí i nejhlubší utrpení. Ve šťastných okamžicích jsem do života zamilovaná, do veškeré jeho mnohosti. A jako unitářka jsem přitom naplněna zkušeností a vědomím, že tato mnohost spolu vzájemně souvisí a tvoří celek, k němuž patřím i já sama. Pak zažívám jednotu v mnohosti. Tento unitářský životní pocit je pro mě zdrojem síly, která mne až do této chvíle dobře provází životem. I v těch nejtemnějších okamžicích. V těchto temných chvílích patříme k mnohosti stejně jako v těch světlých. A to pro mne znamená jednotu v mnohosti.

Přeložila Ruth Weiniger.

Návštěva u liberálních muslimů

Kristýna Ledererová Kolajová

V rámci akce European Unitarians Together (Evropští unitáři společně), kterou pořádali němečtí unitáři a Evropští unitáři a univerzalisté počátkem června v Berlíně, jsme měli možnost navštívit jednu místní mešitu. Pro mne to byla výborná příležitost poznat lépe situaci liberálních muslimů a porovnat ji s naší, unitářskou. Svobodomyšlní muslimové nemají vůbec jednoduchou pozici. V leccm se podobá tomu, co zažívali průkopníci naší víry před několika sty lety. Uvědomila jsem si díky tomu velkou vděčnost všem odvážným osobnostem unitářské historie za to, jak širokou a relativně pohodlnou cestu nám svým dílem už vyšlapali.

Kostel sv. Jana Křtitele (Johanniskirche) v Berlíně, dnes v něm je zřízena mešita Rushd-Goethe Moschee. (Foto převzato z: commons.wikimedia.org/wiki/File:Johanniskirche_B-Moabit_06-2017.jpg.)

Jednalo se o mešitu Ibn Rushd-Goethe Moschee, která se jediná z více než sedmdesáti berlínských mešit hlásí k liberálnímu proudu islámu. Věnoval se nám osobně její imám Mohamed El-Kateb, přesněji řečeno jeden ze dvou imámů, kteří tady působí. Tím druhým, s nímž jsme se měli možnost setkat jen letmo, byla sympatická drobná usměvavá – žena!

Na úvod musím říct, že navzdory trochu odlišnému pojetí sakrálního prostoru a jiným rituálům, jsem se v prostorách mešity celou dobu (strávili jsme zde dvě hodiny) cítila jako

„doma“, přičemž slovem „doma“ mám na mysli každou vstřícnou unitářskou obec. Už jedna z imámových úvodních vět: „U nás srdečně vítáme každého, muslima i nemuslima, a bez ohledu na pohlavní identitu,“ zněla hodně povědomě. V téhle mešitě rovněž probíhají svatby bez ohledu na náboženskou příslušnost sezdávaných párů (ostatně imámovi žena je křesťanka).

Společenství je to poměrně mladé, a protože nemělo finance na postavení vlastního chrámu, hledalo nějaký již existující prostor, který by

Seyran Ateş, jedna z mála imámek, mecenáška a zakladatelka mešity při slavnostním otevření mešity v roce 2017.

(Foto převzato z: www.welt.de/regionales/nrw/article165453550/Die-meisten-trauen-sich-nicht.html.)

si mohlo adaptovat. Za celým projektem stojí v roli klíčového mecenáše opět žena, tentokrát muslimka a právnička kurdského původu Seyran Ateş, bez jejíž finanční podpory by tahle mešita nevznikla. Vhodné místo nakonec našli díky jednomu berlínskému evangelickému sboru, kterému budova Johanniskirche, v níž se dnes mešita nachází, patřila. Hned v úvodních jednáních obě tyto náboženské skupiny zjistily, že vlastně vyznávají stejné hodnoty, a tak se na zřízení mešity hladce dohodly. Ostatně dodnes dělají některé bohoslužby společně a společně také každý rok slaví vlastní výroční slavnost ke dni otevření mešity, kterou nazvali Den sousedství.

Mešita funguje již dva roky, ovšem ani jeden z duchovních zde není duchovním placeným, oba mají kromě toho vlastní profese; Mohamed El-Kateb je architekt. Zdejší komunita nemá samozřejmě žádnou státní ani jinou veřejnou finanční podporu, jejich jedinými příjmy jsou vlastně dary a příspěvky členů a příznivců. Imám s trochou nadsázky konstatoval, že je vlastně podporují hlavně ateisté. Když jsme se ptali na to, kolik mají členů, vysvětloval nám, že raději nemají žádné registrované členství, a to kvůli bezpečnosti svých pravidelných i příležitostných návštěvníků. Lidé spojení s touto mešitou jsou totiž často (zejména na internetu) terčem velmi nevybíravých útoků a urážek, a tak nechtějí zavdat příčinu, aby byli takto (či hůř) napadáni i běžní příslušníci komunity nebo návštěvníci.

Nejhorší situace nastala hned po otevření mešity v červnu roku 2017, kdy museli všichni zúčastnění čelit obrovské vlně zastrašování

a nenávistných reakcí. Seyran Ateş uvedla, že obdržela přes sto výhrůžek smrti a po nějaký čas byla nucena mít policejní ochranu. To v podstatě jen proto, že tvrdí, že korán jakožto text ze 7. století našeho letopočtu nemůže být dnes již brán doslova, ale s kritickým výkladem a v historických souvislostech.

Na bohoslužby sem chodí v průměru dvacet až čtyřicet lidí, část z nich jsou stálí příslušníci tohoto společenství, část návštěvníků se střídá. Kromě bohoslužeb má ovšem mešita i jiné zajímavé programy – například pravidelné hodiny jógy, hudební a také vzdělávací pořady. Tím nejnavštěvovanějším je projekt nazvaný Ženy z Mediny, což jsou workshopy pro školy, jejichž smyslem je ukázat i jiné tradiční role muslimských žen než jen role hospodyně, manželky a matky. Například už v době proroka Mohameda existovaly imámky, nebývalo výjimkou, že ženy tehdy samy spravovaly majetek i podnikaly, a v historii muslimského hnutí je také nemálo hrdinek, které získaly věhlas v boji po boku mužů. Drtivá většina restriktivních nařízení ohledně postavení žen pak byla zaváděna až po Mohamedově smrti. Tímto programem chtějí představitelé mešity zviditelnit muslimské ženy v mnohem pestřejší škále rolí a vzorů. A daří se jim to, program je školami hodně využíván; podle slov zdejšího imáma jím prochází více než patnáct set studentů ročně.

Imám sám vyrostl v Egyptě, podle něj v konzervativní, ale nikoli ortodoxní muslimské rodině, a k proměně svého smýšlení o islámu dospěl během let, nebyl to žádný rychlý přerod. V Egyptě také vystudoval islámskou nábo-

V mešitě nás přivítal a po budově nás provázel imám Mohamed El-Kateb (stojící vpravo, kolem sedí unitáři z celého světa). (Foto KLK.)

ženskou vědu a stal se imámem.¹ V Německu toto nejde, protože zde není žádná muslimská teologická fakulta, takže kdo má zájem sloužit jako imám, chce-li být takto respektován i mimo svou komunitu, musí studovat v zahraničí. Německo alespoň uznává imámy z jiných zemí, zatímco ve státech, kde je islám hlavním náboženstvím, neexistuje uznávání studií z jiných zemí. Pokud tedy chcete být například imámem v Egyptě, musíte v Egyptě také vystudovat. Podle slov našeho průvodce je to proto, že formy islámu se stát od státu výrazně liší.

Zajímalo nás samozřejmě, jak je to s názvem mešity. Pravda, Ibn Rušd (možná u nás lépe známý pod latinskou podobou svého jména Averroes) byl proslulý arabský filozof a lékař, ale co

Goethe? Imám nám vysvětlil, že jména těchto dvou osobností zvolili do názvu záměrně, protože pro ně představují most mezi Západem a Východem, který chce zdejší mešita stavět dál a posilovat a vychází při tom mimo jiné z jejich odkazu. Ibn Rušd (1126–1198) byl sice muslim (a reformátor islámu), žijící po většinu života ve španělské Córdobě, ale zároveň byl i prvním středověkým myslitelem, který Evropu znovu obrátil k významu učení Aristotela, což bylo pro vývoj naší kultury zásadní. Imám ho výstižně nazval prvním významným evropským muslimem. Goethe, velký německý myslitel a básník 18. století, byl (a je to poměrně málo známo) naopak fascinován arabskou kulturou, sám se arabsky naučil a z této kultury hodně čerpal.

Chtěli jsme od imáma také popsát, jak v této mešitě probíhají bohoslužby. Mívají je v pátek, vedené v němčině, ale účastní se jich lidé mnoha národností. Němčinu jako jazyk pro ně volili proto, že zkrátka žijí v Německu. Modlitby pak odříkávají německy i arabsky. Jejich model shromáždění je hodně jednoduchý, jeho sou-

1 Na to, jak se stát imámem, není žádný obecný návod. Dříve se tato funkce striktně dědila z otce na syna, nebo stávající imám ještě za svého života určil nástupce. Dnes je ve většině muslimských zemí uznáváno, že imámem může být ten, kdo vystuduje jednu z předepsaných vysokých škol. Poté zpravidla začne sloužit v nějaké mešitě, kde přebírá čím dál větší zodpovědnost a více úkolů.

Imám nám ochotně ukázal muslimský způsob modlitby. (Foto KLK.)

části je promluva, která trvá zpravidla dvacet minut, pak se modlí (dvě modlitby ve třech cyklech), dohromady zhruba deset minut. Nesměle jsme imáma požádali, zda by nám rituál modlitby nepředvedl, a on to rád udělal. Bylo moc zajímavé a zároveň až jakoby trochu nepatřičné pozorovat duchovního při tak plně prožívané chvíli, jakou je modlitba, mimo bohoslužbu. Celé shromáždění je dlouhé zhruba tři čtvrtě hodiny. Účastní se ho ženy i muži společně a imám nám ozřejmil, že kromě důvodů rovnosti pohlaví, která je pro ně pochopitelně důležitým principem, pro to má i historické vysvětlení – vždyť i v Mekce se odjakživa modlí ženy i muži dohromady. Je jasné, že nejen v tomto ohledu se zdejší komunita liší od tradičních muslimských obcí. Má kvůli tomu problémy, že ji málokterá muslimská náboženská organizace akceptuje jako mešitu a například s žádnou další mešitou v Berlíně nemají přátelské kontakty.

Ptala jsem se, kde tedy hledají v náboženské oblasti partnery a přátele. Odpověď zněla, že kromě jedné berlínské liberální synagogy, kterou shodou okolností vede rabínka, a několika liberálních protestantských sborů mají užší kontakt jen s jednou indicko-pákistánskou náboženskou společností v Berlíně a pak s jedním muslimským uskupením v Kolíně nad Rýnem.

To ale podle imámových slov nemá odvahu k tomu otevřít svou mešitu, a tak se nazývají Liberálním islámským spolkem (Liberal-Islamischer Bund). Paradoxně tak mají bližší vazby s liberálními mešitami mimo Německo – v Ženevě, Londýně, Marseilli, Kodani, New Yorku, Los Angeles a Kapském Městě –, s nimiž se snaží vytvořit síť, která by mohla mít větší vliv na postupné reformování islámu.

Zdejší imám uvedl, že z jeho pohledu je pro muslimy nezbytné se rozhodnout, jakou formu islámu chtějí v 21. století mít, protože tradice bez přemýšlení o nich a bez tvůrčí práce s nimi se stávají jen vyprázdněnou formou, která pro člověka, jenž o nich uvažuje do hloubky a v kontextu života, nemůže fungovat. A jako příklad uváděl půst při ramadánu, který, pokud je mechanicky praktikován i v oblastech, kde historicky muslimové nebyli a dnes tu žijí, není rozhodně pro všechny stejný. Například ve Finsku nebo v dalších skandinávských zemích, kde se den a noc střídají v jiných intervalech než v tradičních muslimských oblastech, se věřící při přesném dodržování pravidel postí téměř jednadvacet hodin denně. On sám uvedl, že to je jeden z důvodů, proč se o ramadánu nepostí (druhým jsou zdravotní důvody – je diabetik).

Osobně musím říct, že jsem už dlouho nepotkala člověka, který by ke své práci (možná by bylo lepší říct ke svému poslání) přistupoval s takovou pokorou a zároveň obrovským odhodláním. Ví, že působí pro hodně lidí jako Don Quijote, že nikdy nespátří plody svého úsilí, a jak sám říká, je si velmi dobře vědom toho, že je to tak správně, protože proměny náboženské tradice zkrátka chtějí svůj čas, možná i stovky let – a s trochou štěstí se vize, kterou má, někdy za života jeho potomků naplní. Dvakrát se ve svém projevu dotkl toho, jak velkým vzorem je v tomto pro něj Martin Luther, jehož úsilí o reformu křesťanské církve bylo završeno za zhruba tři sta let. Imámovými slovy: „K tomu, abychom něco alespoň trochu změnili, potřebujeme čas, spoustu času, ale mám naději.“

Z mého pohledu nejpůsobivější svým vyzněním byla ta část našeho setkání, kdy jsme se otevřeně bavili o tom, zda vidí nějaké styčné body mezi unitářstvím a jeho vírou. „Myslím, že máme hodně podobný přístup k víře a podobné hodnoty,“ odpověděl. A po krátkém zamyslení pokračoval: „Pro mě je islám jen přímý vztah mezi Bohem a člověkem, ne zákon, ne nástroj, a už vůbec ne nástroj nedemokratických politických režimů. A v tom také ale tkví podstata problému, proč lze islám tak těžko převést do liberální podoby: V islámských zemích

je náboženství politickým nástrojem, nikoli náboženským problémem. Klíč k možnosti zkusit ho reformovat je tedy nejprve změnit politický systém země. A to je často zatím nemožné.“

Měla jsem z toho stejný dojem: s vírou tohoto člověka a tím, jak ji žije, jak ji promítá do toho, co v životě dělá a jaké hodnoty svou prací aktivně vytváří, přes rozdílnou vnější formu naší liturgie, má moje osobní víra hodně společného.

Bylo to pro mě velice inspirativní setkání. A když jsem se poté bavila s dalšími unitáři, kteří se jej zúčastnili, jejich pocity byly v podstatě totožné. Každopádně je dobré vědět, že mnohé náboženské obce, sbory či komunity, byť z jiné (a na první pohled unitářství teologicky hodně vzdálené) denominace, nám mohou být v praktickém žití své víry a v přístupu k ní až překvapivě podobné. Určitě by stálo za to porozhlédnout se i u nás po možnostech, jak na lokální úrovni s liberálními náboženskými skupinami jiných církví příležitostně spolupracovat, což leckterá unitářská společenství ve světě běžně dělají. Posiluje to nejen jejich propagaci (takovéto společné akce jsou víc „viditelné“ a pro veřejnost zajímavé), ale hlavně pozici liberálního přístupu k náboženství obecně, což považuji za velice potřebné nejen u nás, ale v celé Evropě.

Součástí shromažďovacího prostoru této mešity je zvláštní dřevěná prolézačka pro děti, která je zároveň logem a symbolem celého společenství. Jsou to dva oblouky spojené k sobě sestavou vzájemně křížených latěk. Díváte-li se z jedné strany, vidíte tento dřevěný artefakt bílý, ovšem z druhé strany je natřen tmavě modře. Při jakémkoli jiném úhlu pohledu pak připomíná, že nic na světě není jen bílé, nebo jen černé (v tomto případě tmavé). A ve zdejší mešitě má tento prvek ještě jednu funkci: protože budova mešity byla původně křesťanskou stavbou, nemá mihráb, architektonický prvek, který ukazuje orientaci k Mekce. Tento pro muslimy důležitý směr zde proto udává tato dřevěná oblouková konstrukce. (Foto KLK.)

Úkol je oslovit všedního člověka ve všedním světě

Rozhovor s Rev. Petrem Samojským

Jak ses, Petře, dostal k unitářství?

Bylo to krátce potom, co jsem se vrátil z vojny, v roce 1987, a hledal jsem možnosti, jak svůj život obohatit, pozměnit. Vojna pro mne byla svým způsobem přelomová a vyvolala ve mně tuhle potřebu sebereflexe. Byla to určitá výzva k zamyšlení. Začal jsem experimentovat, zkoušet různé věci a jedna známá mi poradila, abych šel v Plzni k unitářům, že tam jsou zajímavé přednášky, a abych dělal jógu, že mi to pomůže usměrnit se, zklidnit a najít v sobě prostor pro uvažování a rozjímání. S obojím jsem tedy začal, a tak jsem se dostal do Unitarie.

Za jak dlouho ses stal členem?

Asi rok poté. To když přišla řeč na půjčování knížek z knihovny. V Unitarii měli zajímavé tituly, které byly jinak dost obtížně dosažitelné, a půjčovali je pouze členům.

Jak velká byla tehdy v Plzni obec?

Na programy tehdy chodilo tak patnáct až dvacet lidí.

Ty jsi chodil na shromáždění i na programy?

Tenkrát se to moc nelišilo, obojí mělo charakter přednášky – nedělní a středeční. Nedělní bývala doplněná hudbou přehrávanou z gramofonu, písničkou od Čapka, a zpívalo se s tou gramofonovou deskou. Duchovní, tehdy to byl František Lexa, byl v taláru, ve středu pak bez taláru. Svoji přednášku četl z papírů formátu A5, měl ji vždy pečlivě psanou na stroji, a poté byla diskuse.

Zaujal tě Lexa jako duchovní?

Určitě ano, byl to takový zvláštní, názorově trochu svérázný pán, který ať mluvil o čemkoliv, vždycky nakonec došel k advaita védantě. Trvalo nějakou dobu, než jsem jeho promluvám přišel na chuť. Ale bývaly i o tématech jako mysti-

ka nebo jóga, kde jsem si mohl najít věci, které mě zajímaly. Podobně to dělala většina členů a příznivců, vybírali jsme si podle programu, který se tiskl na cyklostylu vždycky na čtvrt roku dopředu. Tehdejší plzeňská Unitarie byla cosi jako dnešní vzdělávací centra.

Patřila k tomu v neděli nějaká liturgie?

Ne, vůbec. I když – Lexa to vedl s nesmírnou důstojností, tak to mělo charakter a hloubku.

Naplnila se tím tvá očekávání?

Naplnila, já jsem v té době mimo jiné hledal prostředí, kam bych zapadl se svou potřebou dialogu a získávání poznatků, myšlenek, podnětů, inspirace. V jiných církvích (tehdy jsem zkoušel chodit na různé bohoslužby) to vždycky končilo určitou konfrontací s místními: „my tě vítáme, chod' k nám, my věříme, že věci jsou tak a tak a to je to správné, přijmi to, a jsi mezi námi doma“. Hledal jsem sice domov v tomto smyslu, ale vadilo mi přijímání doktrinních prvků. Mezi unitáři mě fascinovalo, že se mě naopak členové ptali: „No a co si myslíš ty, jaký máš názor na tu a tu otázku?“ Napřed mi to nebylo příjemné, ale pak jsem pochopil, že to je skutečný a živý zájem o mě a že se mi nikdo nechystá vnutit svůj názor, naopak, že jde právě o dialog – a o to, co z něj vyplyne pro oba. A to mě zaujalo. Pochopil jsem, že tohle je základ unitářství: to, co je pro všechny stejné, není jednotná doktrína, ale proces sdílení, vztahování se jeden k druhému a společné hledání, zvažování.

Kdy jsi začal být jako člen aktivní?

Paní, která mi Unitarii doporučila a kterou jsem bral jako svého rádce ve věcech duchovních, byť dlouholetá unitářka, mi říkala, abych si udržoval odstup, že na duchovní cestě musím být nezávislý. Proto jsem byl zpočátku ostražitý. Ale v podstatě pro mě nebyl vlastně žádný

Místní správní sbor Obce unitářů v Plzni v roce 1993. (Všechny fotografie pocházejí ze soukromého archivu Petra Samojského.)

rozdíl mezi členstvím a aktivním členstvím. Bral jsem to tak, že členství znamená závazek být aktivní. Je ale důležité zmínit, že krátce poté, co jsem se zjara 1988 stal členem, zemřel Lexa. V posledních měsících předtím ale na shromáždění ze zdravotních důvodů nechodil, a já už jsem tehdy patřil k užší skupince, která řešila, co dál. Byla to urgentní otázka, protože František Lexa, ačkoli byl delší dobu hodně nemocný, vždy všechno vedl. Proto byla jeho absence okamžitě strašně znát. Nebyl, kdo by dělal programy, vedl administrativu, a zároveň to byla doba sametové revoluce. Tak docházelo k několika procesům současně: museli jsme vyřešit, co bude s obcí dál, a do toho jsme najednou měli svobodu. NSČU přestala být pod dohledem úřadu pro věci církevní a my nevěděli, co vlastně můžeme a nemůžeme. Byli jsme hodně mladí a ocitli se v situaci veliké odpovědnosti za obec. Tu do té doby nikdo z nás neměl, měl ji vždy předtím Lexa v pozici duchovního, komunikátora s úřady i NSČU. Nevěděli jsme vůbec, co dál.

NSČU toto neřešilo? Mám na mysli uprázdněné duchovenské místo a tak?

Ale ano, řešili jsme to s NSČU. Naše první otázka byla, jakého duchovního nám nabídnou

z ústředí, ale nikdo bohužel nebyl k dispozici. Z plzeňské obce měl ambice stát se duchovním Václav Němeček, který sám sebe prohlašoval za Lexova nástupce. To té naší aktivní skupince ale z principu vadilo, nebyl pro to důvod, ani Lexa o něčem takovém nemluvil. Ale pro řešení takové situace zároveň neexistovala žádná pravidla, žádný manuál.

Petr Samojský na jedné ze svých prvních návštěv ústředí NSČU v Praze, 1990.

Nikdo další se ve vedení obce nechtěl angažovat?

Ochotných lidí bylo víc, jenže když došlo na praktické věci a na to, co vedení obce obnáší, každý si to brzy rozmyslel. Navíc jsme všichni měli svoji vlastní práci a volného času nebylo příliš. Jedinou výjimkou byl právě Němeček, ale s ním byly od začátku problémy. Často se dostával do střetu i se správním sborem. My jsme nastalou situaci začali brát vážně, správní sbor nastavil pravidla, začali jsme dělat zápisy z jednání a probírali jsme poctivě všechno, co budeme dělat. (Mezitím jsme koupili dům, což obnášelo mnoho dalších starostí ještě navíc k organizování programů – v podstatě na nás během pár měsíců spadla agenda, o níž jsme předtím neměli ani potuchy.) Jedna z prvních konfrontací byla v souvislosti s tím, že jsme začali zvát externí přednášející, protože Lexu nikdo z nás nemohl nahradit. Tak k nám přijížděli Mikota, Kafka, Scheufler a další.

A kdy jsi začal dělat duchovenskou práci ty?

V podstatě ve stejné době, kdy nám ve správním sboru začalo vadit, že se Němeček rozhodl být samozvaným nástupcem Lexy a přisvojoval si práva, která mu nepatřila. Tehdy již byl ve vedení NSČU Vladimír Strejček a zkraje roku 1991 přijel do Plzně řešit situaci. To už také běžel s Němečkem soud, žalobu na něj podali Mikota s Antropiem. Tehdy jsme se na jednání se Strejčkem a naším místním správním sborem dohodli, že bychom s dalším mladým členem, Ladislavem Kohoutem, působili v roli laických duchovních. Jenže ten se pak brzy odstěhoval na statek někam za Plzeň, tak jsem v té pozici zbyl sám. Kdybych tohle věděl, tak bych tu nabídku nejspíš nepřijal.

Dá se toto brát jako tvoje rozhodnutí být duchovním?

Nedá, já jsem měl tehdy úplně jiné úmysly, chtěl jsem do zahraničí a uvažoval hodně intenzivně o nějakém ášramu v Indii. To jsem myslel úplně vážně jako svou životní cestu. Ta Strejčkova otázka přišla v době, kdy už jsem měl namířeno na čtyři týdny do buddhistického centra v Anglii – a krátce poté jsem také odjel. Tam jsem měl čas se tím vším zabývat.

Duchovní plzeňské obce František Ondřej Lexa v posledním roce života.

A tam jsi dospěl k rozhodnutí, že chceš duchovenskou práci dělat?

Ano. Měl jsem to jako jasně dané rozcestí a rozhodl se pro Unitarii.

Měl si někdy jiné sny o tom, čím bys chtěl být?

Kaplanem. V tom pro mě byla hodně určující praxe v Americe. Práce kaplana je vlastně i dnes pro mě prioritou. Respektive byla by, kdybych měl tu možnost.

Proč?

Protože to je hodně intenzivní. Bez společenských konvencí a formalit. V nemocnici, když je člověku opravdu špatně, případně mu hrozí smrt, nebo naopak přichází o někoho blízkého, ztrácí společenské zábrany, stává se spontánní, bezprostřední, nemá potřebu nic předstírat. V takovém rozpoložení je vlastně mnohem snazší s ním vést rozhovor o duchovních otázkách a tématech. Společenské zábrany padají.

Mladí unitáři na cyklopouti po unitářských obcích z východu na západ USA v roce 1995.

Dá se tahle práce dělat dlouhodobě?

Určitě.

Mám za to, že to musí být hodně náročné.

Je to stejné jako s jiným povoláním, musíš si zvyknout doma vypnout. Jako chirurg po operaci. Je to otázka zvyku. Když jsem začal v Chicagu svou kaplanskou praxi, byl jsem první den úplně vyřízený a říkal jsem si, že tohle jsem přestřelil, že to nezvládnu. Továrna na nemocné a smrt. Ale po týdnu už jsem tam byl jako ryba ve vodě.

Kaplana jsi dělal rok?

Tři měsíce základní praxi a pak roční. Potom jsem se ale musel věnovat doktorátu, protože jsem se chtěl vrátit zpátky do NSČU.

Litoval jsi někdy, že ses stal duchovním?

Ano. A čas od času mě stále napadá, že bych svou práci mohl změnit. Protože co mě děsí, je stereotyp, což je cesta k vyhoření. Pro mne například předloňské měsíční duchovenské hostování v St Mark's Unitarian Church ve

skotském Edinburghu bylo úžasným profesním sebeobnovením.

Co ti tohle povolání dává, a co bere?

S mou povahou a přístupem k životu je to naprostý ideál. Mám práci, v jejímž rámci mohu číst knihy, přemýšlet, povídat si s lidmi, pomáhat nebo organizovat pomoc potřebným. To je to, co bych stále chtěl dělat. Jde mi o to podílet se přímo na činnosti člověka a pomáhat tak světu. To mě baví mnohem víc než jakékoli druhotné procesy. Přímé přispívání lidstvu, přímé zapojení se do životního řetězce. Je pro mne důležitý pocit smysluplnosti. Je fakt, že práce kaplana z tohoto úhlu pohledu dává víc smysluplnosti než práce v obci. Tam jsou často věci vyjednávací, zdlouhavé procesy, to v kaplanské práci odpadá: je to přímá práce se situací, bez bariér a strategií.

No a z tvého pohledu mínusy duchovenské práce? S čím se potýkáš?

Do určité míry je člověk stále vystaven pohledům kritiků, kteří hledají chyby proto, aby je

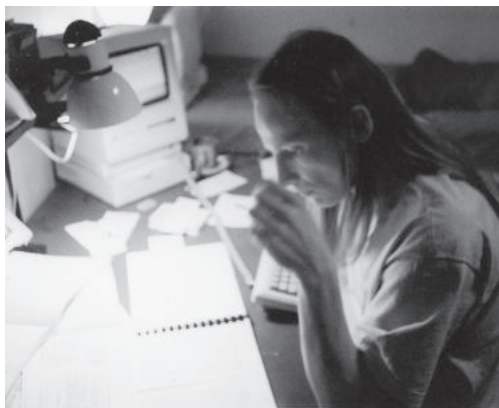
našli. Vždycky hrozí riziko ztráty soukromí i riziko dezinterpretace toho, co říkáš. Řekneš bílá a na konci řetězce tiché pošty vyjde černá nebo strakatá. Kdybych byl popelář, tak tyhle věci nikdo nebude řešit.

Na co jsi za těch dvacet pět let duchovenské práce nejvíc hrdý?

Když to vezmu celkově, tak na naši Akademii. Můžu jmenovat různé osobní drobnůstky, ale pokud použiji profesnější pohled, pak to je jednoznačně Unitářská akademie. Je to něco, co nemá obdoby napříč unitářskými kulturami minulosti i současnosti – aby se instituce velikosti NSČU s rozpočtem, který Akademie má, rozhodla připravit projekt takového druhu a začala ho realizovat. Nadšení pro věc, to znám, to se objevuje poměrně běžně. Ale stát si pak za celým projektem a dotáhnout ho, aby skutečně fungoval, to je z toho, co znám, docela unikát. V takovém malém měřítku. Tahle věc se myslím NSČU povedla a jsem rád, že se na ní mohu podílet.

Od kdy ses vlastně zabýval myšlenkou nějakého českého unitářského vzdělávání?

Už když jsem studoval na Meadville Lombard Theological School. Ale zase mohu hledat určité hlubší kořeny – už když jsem v 90. letech dostal nabídku dělat duchovního, tak mě to zaujalo a do určité míry nadchlo, ale na druhé straně jsem to bral jako velkou výzvu k tomu, abych si doplnil adekvátní vzdělání. Ta role, přičemž to byl jen laický duchovní, mě motivovala stát se opravdovým duchovním, ale bylo mi jasné, že bez odborného vzdělání a praxe bych se nestal duchovním autentickým, ale „potěmkinovským“. A tak jsem to vzal vážně a zvažoval, co pro to dělat. Rozhodl jsem se začít studovat, ale Husitská teologická fakulta, kam jsem chodil na následky, mě utvrdila v názoru, že to není to pravé. Soustředil jsem se tedy na možnosti studia v zahraničí. To se povedlo, dostal jsem nabídku stipendia pro jeden trimestr na Meadville Lombard. Tam jsem se naopak od začátku cítil naprosto nadšený a šťastný. A díky těmhle dvěma rozdílným zkušenostem ve mně začaly zráť úvahy o tom, co vlastně obnáší unitářské vzdělávání – a kde je ten rozdíl.

Petr Samojký jako student Meadville Lombard Theological School v Chicagu, krátce po přijetí, v roce 1995.

Na Meadville Lombard jsme o tom jako budoucí duchovní také hodně mluvili: Co znamená být duchovním objektivně (pravidla a tak) i co to znamená pro nás osobně včetně praxe – a jaké vzdělání je pro tu práci adekvátní.

Už tehdy jsem uvažoval, jak bych mohl po návratu do Čech přispět zlepšení situace, co by mohli zdejší unitáři využít, co bych mohl přivést zpátky. Začal jsem systematicky sbírat materiály, protože to jsou věci, ke kterým se člověk běžně nedostane. Po návratu do Čech jsme opravdu s kolegy duchovními otevřeli a řešili otázku vzdělávání a pobídek pro budoucí duchovní, každý jsme měli za sebe zpracovat nějaký návrh, tak já jsem té příležitosti tehdy využil a zpracoval základní strukturu vzdělávacího programu.

Jak moc jsi pak z tohoto programu vyšel při základním návrhu Akademie?

Nevycházel jsem z něj vlastně vůbec, protože obsahoval obecnější věci, spíš ve stylu „skript“ Karla Hašpla (která jsem ale v té době neznal). Stejná je jen ta vize, potřeba mít vlastní systém vzdělávání. Jde o to, aby Akademie byla pro dnešní dobu, dnešního člověka a současné unitáře. Aby poskytovala potřebnou míru vzdělání, ale nezatěžovala studenty věcmi, které potřeba nejsou. Ale aby zejména v programu pro zájemce o duchovenskou službu nabízela i vedení ve speciálních disciplínách včetně například základů psaní odborné prá-

Fotografie z promoce na Meadville Lombard Theological School, Petr Samojký je první zleva.

ce, práce s prameny. Musí být postavena tak, aby student byl během krátké doby schopen vstřebat a osvojit si základní principy. Takže ty zmíněné nahromaděné materiály jsem využil až v poslední době, když jsem pro současnou Unitářskou akademii psal knihu *Úvod do práce unitářského duchovního*.

**Kdo tě vlastně ovlivnil na unitářské cestě?
A myslím tím jak v Čechách, tak i v zahraničí.**

Bezpochyby v první řadě Lexa. Dal mi prvotní nasměrování a tím, jak on vedl obec, jsem pak poměřoval všechny své další zkušenosti. On byl opravdu v dobrém slova smyslu jejím středobodem, pilířem, a to ve mně zanechalo velmi pozitivní vjem.

Potom jsem měl podobné zkušenosti až ze Spojených států, kde jsem buď jako hostující, nebo jako stálý duchovní prošel spoustou obcí – a kolegů duchovních, kteří ve mně zanechali stopu, bylo hodně. Jmenovitě musím uvést Freda Muira, to byl můj mentor na roční praxi v Annapolis. Další osobností, která mě hodně ovlivnila, byl Jack Mendelsohn, s nímž

jsem se nikdy nesetkal osobně, ale třídil jsem na Meadville Lombard jeho archiv, a tím, že jsem několik měsíců trávil čas v kontaktu s jeho promluvami, dopisy a dalším dílem, tak jsem ho hodně poznal. Byl významnou osobností, osobním poradcem Jesseho Jacksona, prvního černošského kandidáta na prezidenta USA. Tohle mi dalo zase jiný pohled: vhled do života duchovního, který má veřejnou politickou roli a tou rolí zastupuje ideály duchovního hnutí, které reprezentuje.

Další osobností, která na mne hluboce zapůsobila, byla duchovní Sophia Lyon Fahsová, která se věnovala vzdělávání dětí. V šedesátých letech vytvořila projekt The Church Across the Street (Kostel přes ulici), v jehož rámci brala děti ze své obce do kostelů poblíž, a na tom pak ilustrovala víru jiných církví. Napsala o tom knihu a její přečtení pro mne byl další takový přelomový moment: V tom přesahu, jak důležité je porozumět druhým, nejen jim říct, jak to máme my a co považujeme za správné, ale zkusit jít chvíli v jejich botách. Nebo vynikající hudebnice a skladatelka, duchovní Mary Grigoliová, kte-

rá se vydala na cestu služby v maličkém ghettu v Clevelandu, kde měla skupinku černochů a bezdomovců, velkou inspirací mi byl i kolega Martin Wolf, který se věnoval pastorační práci s dětmi v diagnostickém ústavu.

Sedmiletá praxe v USA pro mne byla přelomová ale ještě z jiného důvodu. Předtím jsem poznal omezení českého unitářství, vyplývající z jeho krátkého vývoje a početně malého společenství. Tušil jsem, že duchovenská práce přece nemůže být jen to, co dělá Lexa. Bylo to dobré, ale nemohlo to obsahovat všechny aspekty duchovenské práce. Během krátké doby, kdy jsem byl zaměstnaný jako laický duchovní NSČU, jsem cítil, že tu práci nedělám v takové šíři a hloubce, jak bych ji dělat měl a mohl, ale nebylo od koho se to tady naučit. Proto jsem pochopil, že musím kamkoli do zahraničí, kde je unitářská kultura širší a silnější. Potřeboval jsem poznat unitářské prostředí, které mělo násobně delší minulost, nejen Čapka, a silnější základnu. Bez ohledu na to, jestli v USA nebo v Anglii. A až později jsem pochopil v souvislostech, že u nás nedošlo k doprofilování unitářství v praxi. Kdyby tady mohli Čapek s Hašplem působit dál, dalších třicet let, tak by to nastalo. Ale takto zde nestihl dozrát systém – a tenhle neuzrálý systém se zakonzervoval a nalepily se na něj přivažky. Proto pro mne bylo získání praxe odjinud cenné, zásadní. I z tohoto důvodu říkám, že setkání s každým kolegou pro

mne bylo smysluplné. Bylo zajímavé vidět, jak kolegové dělají praxi každý trochu jinak, a zároveň vnímat, co mají společného: duchovenský étos; to bylo nejdůležitější. To jsem v Čechách nemohl dostat, od Kafky, Mikoty ani Lexy, jakkoli si jich vážím.

Ale i Čapek a Hašpl jsou mi vzory, a to ve svém symbiotickém propojení. Čapek vizionář, který sice nemá akademické vzdělání, ale tím víc je emotivní a spontánní, a Hašpl s vynikajícím akademickým základem, který tomu dodává ukotvení a systém – dva póly, které se navzájem doplňují. Ačkoli tady bych měl hovořit spíš o trojici, tedy včetně Šímy. Jejich spojení bylo svým způsobem ideální. Jsem hrozně rád, že v české historii tahle úžasně zajímavá éra jejich trichotomie byla. Šíma byl ke vztahu Čapka a Hašpla vnější element, a byť měl i k duchovenské roli velice blízko, reprezentoval pro nás hlas zvenčí, hlas rozumu a určité nezávislosti na interních unitářských věcech unitářství. Navíc byl odborník, sociolog, ředitel ústavu, a pokud on naší věci porozuměl, mohl ji prezentovat i nejnáročnějším lidem venku (což ostatně dokazují i jeho texty představující české unitářství). Tedy vysoce vědecky založený Šíma, Hašpl nasáklý americkým unitářstvím z Kalifornie – a Čapek, živel, který se k unitářství propracoval od ryzího křesťanství až po usměrnění Masarykem a jeho humanismem. To dohromady vytvořilo

S Fredem Muirem, mentorem, který vedl Petrovu roční duchovenskou praxi (Annapolis, Maryland, 1997).

zajímavou dynamiku. Proto je třeba kniha *Tvůrčí náboženství* tak moc zajímavá, byť samozřejmě mnohé kapitoly jsou už překonané, zůstaly neúplné a potřebují kritickou revizi.

A co události, které tě zasáhly a ovlivnily? Zkusíš vybrat pár klíčových?

Určitě setkání s Růženkou, paní, kterou jsem už výše zmínil, která mne nasměřovala do Unitarie. Kdyby nebylo jí, tak bych tu dnes nebyl. Byl bych v ášramu nebo kdoví kde. Pak pro mne byl přelomový Erich Fromm. Dal mi základní nastavení, dodnes platné. Jeho kniha *Umění milovat* pro mne byla jako zjevení. Dozvěděl jsem se o ní z jiné knihy, *My děti ze stanice ZOO*, kde ji četla hlavní hrdinka. Tehdy jsem si řekl, že to vypadá zajímavě – a mělo to na mě úplně stejný efekt. Anebo Dick Henry, autor dosud nejpracovanější knihy o N. F. Čapkoví, se kterým jsem vedl dlouhé debaty v době, kdy v Praze kopíroval archiv NSČU pro Meadville Lombard. Ten seznam by byl opravdu dlouhý.

A hodně velkou pomocí byla služba v unitářské obci v Greeley, kde jsem si mohl ověřit v praxi, že mohu pracovat podle místních a vcelku dost náročných standardů už jako na úvazek regulérně zaměstnaný duchovní i v jiné zemi mimo kontext NSČU. Z těch pár let v Greeley vlastně pořád čerpám.

Pro duchovní, jako pro většinu profesí, ale zejména ty, co pracují s lidmi, je důležité se pořád vzdělávat. Z čeho dnes čerpáš inspiraci? Stíháš sledovat nejnovější věci v unitářství? Co kde vyšlo, co se stalo? Má to pro tebe smysl, nebo už si jen vybíráš, řekněme perličky?

To ne, rozhodně si nevybírám jen perličky. Pro mě je směrodatný třeba magazín *UU World*. V objemu informací je to významný zdroj o nových trendech v unitářství ve světě. Jinak sleduji, pokud je to možné, aktuální dění mezi unitáři hlavně na internetu nebo na Facebooku. To je velká výhoda sociálních sítí: mám na Facebooku „zakliklý“ velký počet unitářských organizací, které jsou aktivní a sdílí své činnosti, knihy, co vyšly, události... A také třeba britský časopis *Faith and Freedom* je skvělá věc k současným pohledům i hlubším teologickým perspektivám. Rozhodně bych neřekl, že něco z toho

Před promluvou na téma Poselství N. F. Čapka, českého unitářského mučedníka, ve sboru First Unitarian Church, Hobart, Indiana, 20. 4. 1997.

mohu přestat sledovat. To by byl první signál, že bych měl jít do penze.

Výhoda sociálních sítí je, že se nastavením vlastních filtrů dozvídáš o věcech v míře, která ti je příjemná a přijatelná. Ale samozřejmě: mohu spoustu věcí přehlédnout a jindy vychytám články, které jsou v kontextu doby hodně ojedinělé. Tak v tomhle smyslu máš pravdu, jde i o třídění věcí a vychytávání těch zásadních. V řádu pracovních dní mám samozřejmě nějaké procento času, který tomu systematicky přiběžně věnuji každý týden. Sleduji hlavně prostředí britské a transylvánské – a tím, jak jsem ve spojení s lidmi v Transylvánii přes sociální sítě, je pro mne přístup k informacím z jejich oblasti mnohem snazší než jakoukoli jinou cestou.

Sítě jsou tedy pro tebe v tomhle ohledu nejpoužívanější nástroj?

Ano, protože není jiný, takto bohatý. A třeba zajímavá unitářská kniha se na nich vždycky dřív nebo později objeví.

Jak bys popsal své unitářství?

No pro mě je to prostor, který je svým způsobem ultimátní zárukou náboženské svobody. Podává nástroje, možnosti, jak se poznávat, jak

určovat svou identitu, a zároveň učí, jak nastavovat pravidla a meze svobody: mé osobní i vůči ostatním. V rámci tohoto otevřeného a svobodného prostoru si pak mohou definovat pojmy jako Bůh, věčnost, nekonečno a podobně. Oproti jiným církvím je pro mě základ ona platforma otevřeného systému, nemanipulovatelnosti a zároveň určité ochranné náruče i výzvy: „Urči si to, přemýšlej o tom, pracuj na tom!“ To je pro mne asi na unitářství nejcennější. Svoboda a zároveň ochranná náruč prostředí, které má být následně ztělesňované, realizované, uváděné v život právě oním společenstvím, kterému tu náruč poskytuje. To lidé, nikoli prostředí, takoví mají být.

Jak vidíš budoucnost unitářství?

Růžově.

No v kontextu toho, jak tě znám, by jeden skoro řekl, že té růžové budoucnosti úplně nevěříš.

Ale věřím. I když pak k tomu musím dodat, že nevím, jak to, co máme, dobře předávat. Vidím naši neschopnost komunikovat od sebe ven, šířit to podstatné z unitářství dál. Vnímám nedostatek možností sdílení unitářství, ale rozhodně ne jeho bezvýznamnost. Naopak, jsem přesvědčený, že unitářství má obrovskou společenskou sílu a má v sobě i možnost měnit

životy lidí, ale jde o to, že není zřejmé a pro veřejnost čitelné, jakou formou toho dosahuje. Proto bych řekl, že budoucnost je víceméně závislá na našich schopnostech si uvědomit, co z unitářství chceme propagovat a sdílet ven a jak. V nás samých je jádro pudla, ne v té cestě ven. Unitářství jako takové potenciál má, můj život například změnilo úplně a skvěle a jsem za to vděčný, ale jak vysvětlit lidem zvenčí, že unitářství je autentický svěbytný směr a není povrchní? Hloubku má, a to i v samotné duchovní praxi, ale jak přesvědčit lidi, aby ji sami hledali? Tak vzniká onen bludný kruh.

Nemáme to dotažené. Myslím, že musíme začít věci dotahovat. Spočívá to v drobnostech, jako je třeba současný zpěvník, který kombinuje staré i nové věci, a z takových se skládá srozumitelná, čitelná mozaika našeho hnutí. Budoucnost spočívá v tom uvědomit si, kdo jsem já, unitář. Něco jako každovečerní soustředění se na uplynulý den a přemýšlení o něm. Perfektně je to vystižené v Čapkově písničce *S červánky v podvečer*, kde se hovoří o poutníkově, jak každý den shlíží svého žití osnovu.

Na to je potom podle mne nutné napojit druhou věc a tou je zdravě vyslovené „já jsem“. Aby české unitářství s hrdostí řeklo: „Já jsem unitářství. Mám svoji hodnotu. Své meditace, své písničky, své hranice i mantinely, svou spiritualitu.“

V Greeley (Colorado), kde sloužil jako duchovní téměř dva roky, měl Petr Samojský vlastní kapelu.

V Kostelním Vydří při promluvě doprovázené na sitár v rámci putování Obce širšího společenství na téma Obohatit světovou symfonii o nový akord aneb Spiritualita v díle českých básníků (duben 2018).

Takže budoucnost podle tebe záleží na tom, jak zdravě a s vědomím sebe sama dokážeme říct, že jsme?

Přesně tak. Abychom našli cestu, jak říct, že jsme, bez toho, abychom se podbízelí nebo prodávali, a byli schopni ukázat smysluplnost toho, co náš odkaz obsahuje. A jak to může život člověka v dobrém slova smyslu ovlivnit. V tom vidím velkou naději. Buď to dokážeme, nebo ne, je to naše volba.

Máš ve vztahu k unitářství nějaký cíl nebo sen? Co bys chtěl v unitářství prožít, dosáhnout, vidět, zkusit?

To je spojené s tím, co už jsem řekl. Bylo by pro mne velké zadostiučinění, kdyby se unitářství odpoutalo od své určité sebestřednosti a zároveň malé sebedůvěry a dokázali jsme si říct: „Máme tady úkol: oslovit všedního člověka ve všedním světě, který má své všední starosti. Neřešme jen otázky metafyziky, ezoteriky, ale běžného života, běžného člověka. Jak si být navzájem ku pomoci.“ Můj sen je, aby se tohle stalo součástí naší praxe v obci i napříč obcemi. A to je ostatně přesně to, co fungovalo v NSČU v době našich počátků. Myslím, že bez toho nemáme žádnou výhodu oproti jiným duchovním teoriím na různých úrovních včetně akademických. Zkrátka: unitářství nestojí a nepadá s teorií, naopak: stojí a padá s praxí. To je asi hlavní pointa. Praxe, která je v důsledku naprosto podobná tomu, když se katolický kněz ocitne ve farnosti, která je zanedbaná, kostel mu padá na hlavu a on se pustí do práce a spolu s lidmi ji znovu zbudují, znovuzrodí. V principu té praxe je to vlastně úplně stejné u nás jako všude jinde. A jestli Bůh je trojiční nebo jeden, je vlastně méně podstatné. Podstatné je, že Duch nakonec ožívá jen skrze lidi, a jestli ho pojmenujeme tak nebo tak, je vedlejší. To je podle mne jádro ryzí ekumeny, nejen mezi křesťany, ale mezi všemi lidmi, kteří jsou nějak duchovně orientovaní.

Rozhovor vedla KLK.

Jako jeden z lektorů Unitářské akademie (modul Služba veřejnosti, Litomyšl 2019).

Z jednání výkonné rady ICUU

Lucie Hrabánková

Na osobní mítink výkonné rady ICUU, již jsem od února 2018 členkou, jsem odlétala v úterý 26. února. Byla jsem nadšená, že zasedání je v Manchesteru, ve městě, kde jsem strávila tři roky života a které mi zůstalo v srdci. Nyní mne tu čekal týdenní intenzivní mítink věnovaný přípravám strategie mezinárodní unitářské organizace na příští rok.

Do Manchesteru jsem dorazila těsně před půlnocí. Klasický černý taxík řízený sympatickým mužem v turbanu mě dovezl na místo – Luther King House. Noční recepční mě odvedl do „studentského“ pokoju s klasickým vysouvacím oknem, umyvadlem se dvěma kohoutky (vítej zpátky v Anglii) a pohodlnou postelí, ve které jsem okamžitě usnula jako nemluvně.

Ráno mě přivítala kompletní skupina kolegů z výkonné rady na snídani. Po ní jsem měla čas si krátce prohlédnout místo, ve kterém jsme bydleli. Luther King House, baptistická kolej, která vznikla rekonstrukcí původně viktoriánského domu, získala své jméno v roce 1984. Velmi útulný školící komplex postavený do tvaru obdélníku s rozlehlou vnitřní zahradou. Na to, že jsem dorazila koncem února, a na to, že jsme byli v Manchesteru, bylo nezvykle krásné počasí – slunečno a teplo!

Luther King House v Manchesteru, kde probíhalo celé zasedání výkonné rady ICUU. (Autorkou všech fotografií je Lucie Hrabánková.)

Výkonná rada ICUU, zleva: Derek McAuley, Lucie Hrabánková, Inga Brandesová, Jorge Espinel, Sara Ascherová, John Mitchell a Shelly Adamsová.

Jelikož jsem dorazila v noci, nestihla jsem večerní zahájení a „vpadla“ jsem tedy rovnou do prvního bloku našeho programu. Bylo příjemné se znovu osobně setkat s kolegy z výkonné rady ICUU, které jinak sice vídávám každý měsíc, ale jen on-line: předsedkyni Ingu Brandesovou z Německa, výkonnou ředitelku Saru Ascherovou z USA, Dereka McAuleyho, místopředsedu z Velké Británie, Johnyho Mitchella, pokladníka z Kanady, a Shelly Adamsovou z Jižní Afriky. Ary Nurogho, další člen naší skupiny, se bohužel nemohl zúčastnit, což byla velká škoda, protože oplývá nápady a nezdolným optimismem. Místo něj na jednání přiletěl Jorge Espinel, koordinátor ICUU pro Latinskou Ameriku.

Celý pracovní týden byl sestaven do tematických bloků, přičemž první jednání každého dne začínalo v deset hodin. Před ranním blokem vedl vždy jeden ze členů krátkou promluvu. (Svou jsem měla následující pondělí společně s Mitchem.)

Hned na začátku prvního bloku jsme si nastavili užitečné hranice a pravidla: řekli jsme si, jaká má kdo očekávání a jakým způsobem spolu budeme jednat. Každý ze členů uvedl,

co je pro něj při jednání důležité a jak by chtěl, aby s ním ostatní komunikovali. Všechna tato přání a očekávání zapsal každý na tabuli a to se vlastně stalo jakýmsi naším společným „jednacím řádem“. To je rozhodně velmi důležitá věc pro úspěšné společné jednání, které se pak celý týden opravdu neslo v duchu vzájemného respektu, porozumění, ochoty důkladně vysvětlit a probrat každý argument tak, aby byl srozumitelný všem, a v přátelské atmosféře plné důvěry, ale i humoru. Při tomto zahájení mi vytanula na mysl jednání našeho ÚSS a také to, že by nebylo vůbec od věci, aby si jeho jednotliví členové rovněž stanovili takováto pravidla a společně je respektovali a ctili. Moc se mi líbilo, že se i v dalších jednáních postupovalo obdobně a každý byl vždy vyzván, aby se k tématu vyjádřil na papír nebo tabuli. Tak se vlastně museli vyjádřit všichni členové a zaujmout k tématu nějaký názor, což dává prostor zvláště těm pasivnějším.

Ve středečním bloku jsme probírali vizi a misi organizace. To znamená především, jaká je její funkce, jaké úkoly a zodpovědnost má výkonná rada. Ve čtvrtek byl na programu rozvoj organi-

Z pracovních jednání – často jsme využívali systém psaných lístků, které pak byly všem stále na očích.

Při jednání o možnostech unitářského vzdělávání na celosvětové úrovni jsme vycházeli i ze zkušeností naší Akademie.

zace: Na co by se měla zaměřit obecně? Na jaké programy konkrétně?

Ve čtvrtek vedení výkonné rady zorganizovalo v místě našeho pobytu malou recepci, na kterou byli pozváni zástupci různých manchesterských unitářských kongregací a rovněž zástupci organizace The Hibbert Trust, která podporuje mezinárodní unitářské projekty. Bylo to velmi milé setkání.

V pátek jsme probírali finanční udržitelnost organizace. Jaké zdroje máme k dispozici a jaké zdroje můžeme proaktivně hledat? Odpoledne jsme měli rovněž naplánovanou společnou večeři v indické restauraci, kam jsme vyrazili pěšky. Náš hotel se totiž nacházel v blízkosti indické čtvrti. Místní curry jsme si opravdu užili, bylo výtečné!

V sobotu byl na programu jednací pracovní plán, tedy rozhodnutí, na jakých specifických programech bude ICUU pracovat. Zaujalo mě, že v tomto bloku navrhovala výkonná ředitelka vzdělávací teologický seminář – jakousi obdobu naší Unitářské akademie, kterou při tom zmínila jako skvělý projekt a vzor.

Odpoledne následovala prohlídka města. Byla jsem překvapená, jak se Manchester změnil od doby, kdy jsem tu žila. Město má kosmopolitní atmosféru, která už z mého pohledu konkuruje Londýnu. Spoustu nových staveb, barů, obchodů. Byla jsem nadšená. V rámci prohlídky jsme zavítali do nejstaršího sboru ve městě, Cross Street Chapel, kde nás přivítal místní mladý duchovní Cody Coyne. Tento drobný muž je nejen charismatickým reverendem, ale i vynikajícím hudebníkem. Hudbu studoval na Eastman School of Music ve státu New York a poté v Manchesteru na Royal Northern College of Music. S velkým zaujetím nás provedl budovou sboru, v němž působí, a přispěl svými znalostmi o jeho historii.

Na neděli byly naplánovány návštěvy dalších manchesterských sborů. V této části Anglie jich je opravdu požehnaně – oblast mezi Sheffieldem, Manchesterem a Liverpoolem patří k těm, které mají v rámci ostrovního království nejen velmi starobylou unitářskou historii, ale také jednu z největších koncentrací unitářských obcí (po londýnském okrsku).

Mohli jsme si vybrat, který sbor navštívíme, a já si zvolila Bury, což je předměstí Manchesteru. Nevybrala jsem si ho náhodně. Právě v Bury jsem před pětadvaceti lety žila. Příjezd do Bury pro mě byl tudíž velmi emotivní. Vybavilo se mi tolik vzpomínek. Uvědomila jsem si, jak mnoho času uplynulo a jak se i toto místo změnilo. Ačkoli jsem si myslela, že Bury dobře znám, bylo pro mě překvapením, že zde stojí unitářský kostel. Přísahala bych, že jsem ho tu nikdy neviděla. Doted' mi není jasné, jak jsem kdy mohla tuto monumentální stavbu přehlédnout. Do Bury se se mnou vydala i ředitelka ICUU Inga Brandesová (delegáti letošního sněmu NSČU se s ní mohli seznámit na její přednášce v Teplicích).

V Bury nás přivítala místní duchovní Kate McKenna. Nedělní shromáždění bylo na téma Fair trade a vedla ho právě Inga Brandesová. Mluvila o poslání ICUU v mezinárodním unitářském kontextu a do svého projevu skvěle zakomponovala i téma fair trade obchodu. Já jsem zde pak ve svém projevu mimo jiné citovala z preambule programového prohlášení ICUU týkající se vize a mise této organizace. Po shromáždění jsme s Ingou debatovaly se čle-

ny místního sboru nad domácími sušenkami a „šálkem anglického čaje“.

V pondělí nás pak čekal poslední blok zabývající se komunikačními strategiemi. V úterý jsme se srdečně rozloučili a vydali se do svých domovů. Vracela jsem se plná dojmů z velmi příjemného přátelského setkání a znovuobjeveného severoanglického Manchesteru, a zejména nabitá profesní inspirací i energií pro další práci jak na národní, tak na globální úrovni. Závěry z pracovních jednání výkonné rady ICUU by měly napomoci vytvářet lepší prostředí pro rozvoj unitářství ve světě i pro společnou práci a chtěla bych, aby byly užitečné i mé domácí organizaci, NSČU. I proto jsem si jako téma jedné ze svých prací v rámci studia Unitářské akademie vybrala Přínos mezinárodní unitářské organizace pro NSČU. Začala jsem se touto problematikou, které se v českém unitářství během posledních zhruba deseti let nikdo nevěnoval, zabývat hlouběji; tak aby má práce pro ICUU měla co možná největší pozitivní dopad i na české unitářství.

ICUU met at Manchester

Unitarians from the north welcomed members of the Executive Committee of the International Council of Unitarians and Universalists (ICUU) when they held their in-person meeting at Luther King House in Manchester earlier this year. Along with attendance at Sunday worship in congregations around Manchester, the international group gained a good insight into the British Unitarianism and shared their vision of the work of ICUU in growing our liberal faith.

Derek Mufley

Faith in Words

What inspires you?

Share expressions of your faith. Contribute to The Inquirer's summer edition of creative material.

- Prayers
- Addresses
- Visual art
- Meditations

For more information or to submit material, email: Inquirer@btinternet.com Or, send typed contributions to the editor's postal address on page 2. Material is due by 10 July

THE INQUIRER

Ministry Inquiry Day

Would you like to know more about training as a Unitarian & Free Christian Minister and working with our congregations?

The Ministry Strategy Group will be holding an Inquiry Day for people who are at an early stage of considering this possibility as well as for those who are almost ready to make an application for training. There'll be chance to meet our college tutors, Simon Bland our Ministry & Congregation Support Officer and the Rev Sarah Tinker, Chair of the Interview Panel.

Venue: Birmingham New Meeting, B16 8BL
Date: Saturday 6th July 2019
Time: 10.30am for 11.00 start – 3.30pm finish
Booking deadline: 29th June. Advance booking is essential.

Článek o celé akci v týdeníku britských unitářů – *Inquireru*.

Praktická duchovní cvičení jako další nepovinný modul Unitářské akademie

Kristýna Ledererová Kolajová

Je to již déle než rok od doby, kdy na jedné z pracovních schůzek vedení Unitářské akademie poprvé zazněl názor, že by tato instituce měla kromě klasického studia nabízet také možnost vzdělávání v oblasti duchovní praxe. O tom, že je to opodstatněný požadavek, nikdo nepochyboval, protože důraz na žitou spiritualitu ke každému organizovanému náboženskému společenství neodmyslitelně patří. Co se však ukázalo jako dost tvrdý oříšek, bylo nalézt ideální způsob, jak tuto praxi obsahově a proporčně pojmut. Zaměřit se jen na naši vlastní, českou unitářskou tradici? Nebo naopak nabídnout studentům možnost seznámit se s duchovními cvičeními jiných tradic? A pokud ano, pak kterých? Využít ty, co jsou v českých zemích dnes nejznámější, tedy třeba buddhistické? Nebo naopak nabídnout základní vhled do těch, které jsou méně známy a jejich kurzy hůře dostupné? A na tyhle základní otázky se okamžitě nabalovaly další, třeba pochybnost, zda je samotná česká unitářská tradice duchovních cvičení dostatečně nosná.

Není divu, několik desítek let totalitního režimu nedávné historie naší země mělo bohužel v unitářství za následek také násilné zpřetrhání kontaktů s dílem našich zakladatelů. Tak jsou dnes mezi námi členové, kteří se na vysoké úrovni věnují buddhistické meditaci, jiní józe, další křesťanským exerciciím, někteří se zabývají novopohanstvím a vrací se ke spirituálním technikám přírodních národů, ale kolik českých unitářů třeba aktivně pracuje s Čapkovými metodami duchovních cvičení, které měly takový úspěch v první polovině minulého století? A kdo z nás je vlastně vůbec zná? V tomto kontextu se ukázalo jako nezbytné věnovat diskusím o tom, jak nejvhodněji náš zamýšlený praktický modul pojmut, dostatečně dlouhý čas a prostor.

Rok trvalo vytvoření základního konceptu, na němž se shodlo celé vedení, a to bylo velkou zásluhou zejména Vlastika Krejčího, Petra Samojského a Jirky Motla, přičemž poslední dva jmenovaní jej pak dotáhli až do podoby programu prvního z těchto cvičení. Výchozí linií se nakonec stalo představování unitářské spirituality a způsobů práce s ní (přednášky kombinované s workshopy a diskusemi), kterou mají v ucele-

Naše symbolická vesnice, která vznikla v rámci úvodního programu, kdy jsme sami sebe představovali ostatním. (Autorkou fotografií je KLK.)

Účastníci
během jednoho
z programů
věnovaných práci
s unitářskou
spiritualitou.

ných blocích doplňovat úvodní nahlédnutí do nejrůznějších praxí jiných náboženských proudů, zajišťovaná externími lektory. Záměrem těchto rozhledů po technikách jiných duchovních směrů je nabídnout vždy jeden několika-hodinový blok, který vychází z tiché meditace, a v dalším dni pak druhý, orientovaný na techniky využívající pohyb. Kromě toho je program každodenně doplněn kratší ranní a večerní praxí, přičemž ranní je zaměřena na práci s vlastní tvořivostí, při večerní je pak spíše diskusní formou uzavřen den. Nechybí ani pravidelné kruhy sdílení a krátké rituály. Dostatečný důraz je věnován i času, který potřebují účastníci strávit sami a naplnit si ho vlastním programem. Říkáme tomu individuální rozjímání v přírodě. Takto byl celý koncept v březnu předložen sboru duchovních. Ten jej se zástupci vedení Akademie projednal a navrženou pilotní verzi odsouhlasil.

První z těchto soustředění, která si studenti z velké části platí sami, proběhl v Národním parku České Švýcarsko, na bývalém bělidle, dva kilometry od Krásné Lípy. Na samotě a obklopení krásnou kopcovitou krajinou jsme zde, unitáři z různých obcí a skupin, společně letos v červnu strávili necelé čtyři dny. Celý program byl zahájen tvůrčím sdílením a vytvářením symbolické vesnice s obydlími, která reprezentovala každého z nás, a jak se v unitářském společen-

ství dá očekávat, již tento úvod nabídl prostor pro humor i vážnost a domečky svědčily o naší rozmanitosti.

Pátečními externími programy byly jednak páteční čtyřhodinová kontemplace v tichu prostrádaná krátkými meditacemi za chůze a doplněná cvičením svatého Dominika, a jednak téměř čtyřhodinový sobotní blok taj-či. Kontemplacemi nás provázela sestra Irena z řádu karmelitek sv. Terezie, která profesionálně vede obdobná cvičení v klášteře v Kolíně. Se základy taj-či nás pak seznámila Vladka Kopecká, zkušená lektorka s mezinárodně uznávanou certifikací. Mezi účastníky oba tyto programy vyvolaly velké nadšení, k čemuž bezpochyby přispělo i to, že obě lektorky byly velmi vstřícné, unitářství znaly a byly ochotné věnovat po skončení cvičení další svůj čas už mimo program debatám se studenty.

Co se týče samotné unitářské oblasti praktických duchovních cvičení, po nezbytném úvodním a obecném seznámení se s kruhy citlivosti v duchovní praxi a po základním prodebatování možností aktivního prožívání liturgických komponentů jsme se postupně formou přednášek prolnutých workshopy a diskusemi cíleně věnovali následujícím tématům: Nejprve těm, která jsou od počátku úzce spojena s naší tradicí a byla mezi českými unitáři zejména v době od

dvacátých let do konce druhé světové války velmi rozšířená a oblíbená, tedy práci s denními hesly a vědomou autosugescí a pak pozitivnímu myšlení (obojímu v návaznosti na práci N. F. Čapka v této oblasti a zároveň s využitím příkladů z našich současných programů). Poté následovala témata, která jsou sice také v českém unitářství tradičně přítomná, ale zároveň vycházejí z mnohem dřívějších liturgických tradic některých světových náboženství i starších zahraničních unitářských tradic: unitářská modlitba/meditace a rezponzivní čtení. Závěrečnou součástí cvičení týkajících se modlitby bylo i zkusit si tři tematicky zaměřené vlastní modlitby nebo meditace napsat, představit je pak v kruhu ostatním a také si je následující den vyzkoušet. Zajímavé bylo jednak sdílet své meditace a navzájem si o nich povídat, ale také pozorovat, jak se mi pak osvědčí v praxi. Podobně jsme se věnovali debatám o působení rezponzivního čtení i o jeho nácviku a hledání nejlepší techniky k jeho provádění, zejména ve větších skupinách. Myslím, že

z toho vzešly pro některé obce zajímavé podněty ke zlepšení.

Kromě toho jsme také neplánovaně a improvizovaně společně oslavili slunovrat, a naopak plánovaně a s pečlivou přípravou uspořádali vlastní nedělní Květinovou slavnost. Květy pro ni jsme nechtěli trhat, bylo by škoda nechat je zvadnout během cestování domů, a proto jsme je připravili nejen vlastnoručně, ale navíc i s pomocí jedinečných tvarů našich rukou jakožto symbolu aktu obdarování i přijetí. Poté už zbýval čas jen na společné zamyšlení se nad projevy spirituality v našem každodenním, všedním životě, poslední kruhy sdílení a závěrečnou reflexi všech účastníků. Tedy zhodnocení, jak celá akce naplnila naše očekávání, co nám dala, zda pro nás byla přínosná, co bylo z programové nabídky pro každého osobně nejzajímavější, anebo co nám naopak třeba chybělo nebo bychom to raději chtěli mít jinak. Reakce všech studentů byly obrovsky pozitivní, a byť takřka každý z nás vyzdvihl jako pro něj osobně nejprínosnější jiný program než

Část studentů s lektorkou z řádu karmelitek sv. Terezie sestrou Irenou, která vedla kontemplace (třetí zleva).

Jeden večer neplánovaně připadl na letní slunovrat. Tak jsme jeho oslavu (jak jinak než u společného ohně) zařadili jako jeden z programů včetně symbolických rituálů a zpěvu čantů.

ostatní, shodli jsme se v tom, že zajímavé pro nás byly všechny.

Pravda, několik praktických cvičení bylo pro pár studentů výzvou a museli se na ně soustředit víc než na jiné, protože třeba obsahovaly činnosti, které někomu nejsou úplně blízké (zaznívaly spontánní reakce typu: „Tak že bych se přemohl a poprvé od základní školy vzal do ruky vodovky?“), ale zároveň byly všechny aktivity z této sféry zaměřeny na samotný vědomý a prožívaný proces tvorby, na práci s vjemy a emocemi, nikoli na výsledek jako takový. Bez ohledu na to, zda někdo dobře maluje, nebo zpívá, či mu třeba činí ze zdravotních důvodů potíže sedět v kleku na nártách (a nebylo to snadné ani na speciálních klekátkách, která jsme měli k dispozici), nebo není zvyklý pracovat s textem, se všem dařilo pracovat autenticky, objevovat nové polohy vlastního já a zkoušet posouvat své hranice nebo proměňovat vlastní zažité představy.

Pokud bych měla za sebe jednou větou charakterizovat celý tenhle intenzivní pobyt, a to nejen po stránce vzdělávací, ale i s ohledem na úžasné mezilidské vztahy, které ho provázely, a celkovou atmosféru, použila bych kratičkou

část z promluvy ke Květinové slavnosti, jež mi nesmazatelně utkvěla: „V úctě k hranicím stále zbývá velký prostor pro tvořivost.“ Takové to bylo: s upřímným respektem k hranicím, s bdělou pozorností k sobě navzájem i k výuce a s nakažlivým nadšením pro experimentování, tvoření věcí a hledání (staro)nových unitářských i neunitářských cest.

Váza s květinami z Květinové slavnosti. Základem pro květinu byly naše vlastní ruce, symbolický prvek obdarování i přijímání.

 Tvůrčí život / ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ / Ročník 8, 2019, číslo 2

Vydává:

Náboženská společnost českých unitářů, Karlova 186/8, 110 00 Praha 1, IČ: 00460524
Vychází 5x ročně.

Garant hlavních témat čísla:

Rev. Karolina Sofia Pavala

Grafická úprava a sazba:

Pavel Bosák

Tisk:

ON tisk, s. r. o., Křesomyslova 384/17, 140 00 Praha 4

Kontakt:

kristyna-ledererova@unitaria.cz

Registrováno pod č. MK ČR E 20775.

ISSN 2336-1107

Za původnost a věcnou správnost příspěvků odpovídají autoři. Obsah příspěvků nemusí souhlasit se stanoviskem vydavatele. Všechna práva k obsahu příspěvků náležejí autorům a jakékoli jejich další užívání musí být v souladu s autorským zákonem.

Obrázek na první straně obálky: Člověk v éře postmoderní komunikace © Shutterstock.com.

Obrázky na třetí straně obálky: Rekonstrukce komunitního centra Unitaria © Kristýna Ledererová Kolajová.

Obrázek na čtvrté straně obálky: Kalich, symbol přijímání pod obojí a husitského hnutí © Shutterstock.com.

Projekt Rozvoj a posílení komunitního centra Unitaria zahájen

Prvního července začaly přípravné práce spojené s plánovanou rekonstrukcí našich sálů.
(Všechna foto KLK.)

V Čapkově sále bude v druhé fázi rekonstrukce předělávána hlavně vzduchotechnika, rozvody topení v kolektorech pod sálem a audiovizuální technika.

Z prostoru bývalé šatny a toalet bude nově zřízena kavárna.

Rekonstrukcí projde také kuchyňka.

Renovován bude také Hašplův sál – ukázalo se, že při předchozích úpravách sálů byly technologicky zcela nedostatečně zavěšeny sádkokartonové podhledy a izolace. Budou tedy muset být vyměněny, ačkoli se s jejich obnovou v projektu nepočítalo.